

Opracowanie zostało dofinansowane przez
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Opolu

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
NA LATA 2003 – 2006
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2007-2010**

Opracowali:

Agnieszka Trela – *koordynator projektu*
Zdzisław Stefaniak
Maria Urbowicz
Jacek Kichman

Współpraca:

Marzena Dopierała
Ryszard Kowalczyk
Józef Kryza
Krzysztof Spalek

Opole
2003-11-18

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Spis treści

I. WSTĘP	7
1. Podstawy formalno-prawne opracowania	7
2. Zakres i zawartość opracowania	7
3. Metodyka opracowania	8
4. Podstawowe założenia	9
4.1. Polityka ekologiczna państwa	9
4.2. Regionalna polityka ekologiczna	10
II. UWARUNKOWANIA REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	12
1. Ocena dotychczasowej polityki ochrony środowiska w województwie opolskim	12
1.1. Ogólna charakterystyka województwa	12
1.2. Potencjał i główne zagrożenia środowiska w województwie	13
1.2.1. Zagrożenia naturalne	14
1.2.2. Zagrożenia antropogeniczne	14
1.3. Ocena dotychczasowego „Programu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010”	15
2. Spójność „Programu ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2003 – 2006, z perspektywą na lata 2007 – 2010” z dokumentami strategicznymi rangi regionalnej	18
2.1. Strategia rozwoju województwa opolskiego	18
2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego	20
3. Wojewódzkie priorytety ochrony środowiska	21
III. POLITYKA EKOLOGICZNA WOJEWÓDZTWA	23
1. Cele i zadania o charakterze systemowym	23
1.1. Włączanie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych	23
1.2. Planowanie przestrzenne zgodne z ideą zrównoważonego rozwoju	23
1.3. Edukacja ekologiczna społeczeństwa i dostęp do informacji	24
1.4. Współpraca międzynarodowa i międzyregionalna	26
2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych	27
2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	27
a) Stan wyjściowy	27
b) Uwarunkowania prawne	28
c) Cele średniookresowe do 2010 r.	28
d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	32
2.2. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów, łowiectwo	33
a) Stan wyjściowy	33
b) Uwarunkowania prawne	34
c) Cele średniookresowe do 2010 r.	35
d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	35
2.3. Ochrona zasobów wodnych, w tym ochrona przed powodzią	36
a) Stan wyjściowy	36
b) Uwarunkowania prawne	37
c) Cele średniookresowe do 2010 r.	37
d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	39
2.4. Ochrona zasobów kopaliny i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	39
a) Stan wyjściowy	39
b) Uwarunkowania prawne	40
c) Cele średniookresowe do 2010 r.	40
d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	41

2.5.	Ochrona gleb	42
	a) Stan wyjściowy	42
	b) Uwarunkowania prawne	42
	c) Cele średniookresowe do 2010 r.	42
	d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	43
2.6.	Wykorzystanie energii odnawialnej	44
	a) Stan wyjściowy	44
	b) Uwarunkowania prawne	44
	c) Cele średniookresowe do 2010 r.	45
	d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	46
2.7.	Racjonalne użytkowanie surowców	47
	a) Stan wyjściowy	47
	b) Cele średniookresowe do 2010 r.	47
	c) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	47
3.	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	49
3.1.	Poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	49
	a) Stan wyjściowy	49
	b) Uwarunkowania prawne	51
	c) Cele średniookresowe do 2010 r.	51
	d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	55
3.2.	Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu	56
	a) Stan wyjściowy	56
	b) Uwarunkowania prawne	57
	c) Cele średniookresowe do 2010 r.	58
	d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	60
3.3.	Ochrona przed hałasem	62
	a) Stan wyjściowy	62
	b) Uwarunkowania prawne	62
	c) Cele średniookresowe do 2010 r.	62
	d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	63
3.4.	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	65
	a) Stan wyjściowy	65
	b) Uwarunkowania prawne	65
	c) Cele średniookresowe do 2010 r.	66
	d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	67
3.5.	Gospodarka odpadami	67
	a) Stan wyjściowy	67
3.6.	Poważne awarie przemysłowe	68
	a) Stan wyjściowy	68
	b) Uwarunkowania prawne	69
	c) Cele średniookresowe do roku 2010	69
	d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	70
3.7.	Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne	70
	a) Uwarunkowania prawne	70
	b) Cele średniookresowe do roku 2010	71
	c) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele	71

IV. PROGRAM WYKONAWCZY **72**

1.	Harmonogram rzeczowo-finansowy (tabele)	72
1.1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	73
1.2.	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów, łowiectwo	76
1.3.	Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych, w tym ochrona przed powodzią	77
1.4.	Ochrona zasobów kopalni i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	80
1.5.	Ochrona gleb	81
1.6.	Wykorzystanie energii odnawialnej	82

1.7. Racjonalne użytkowanie surowców	85
1.8. Poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	86
1.9. Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu	92
1.10. Ochrona przed hałasem	100
1.11. Gospodarka odpadami	103
1.12. Poważne awarie przemysłowe	103
1.13. Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne	105
1.14. Edukacja ekologiczna	106
1.15. Ekologizacja polityk sektorowych i planowania przestrzennego	108
1.16. Monitoring środowiska	109
2. Zarządzanie wojewódzkim programem ochrony środowiska	110
2.1. Narzędzia i instrumenty realizacji programu	110
2.1.1. Instrumenty prawne	110
2.1.2. Instrumenty ekonomiczno-finansowe	110
2.1.3. Instrumenty społeczno-edukacyjne i informacyjne	111
2.1.4. Instrumenty organizacyjno-planistyczne	111
3. Struktura zarządzania Programem	112
4. Sprawozdawczość z realizacji Programu	113
5. Monitorowanie i ocena realizacji Programu	113
5.1. Monitoring środowiska	113
5.2. Zakres monitoringu i wskaźniki wdrażania Programu	113
6. Koszty realizacji programu ochrony środowiska w województwie opolskim	116
6.1. Szacunek kosztów na lata 2003 – 2006	116
6.2. Struktura finansowania Programu	117
SKRÓTY	118
LITERATURA	119

I. WSTĘP

1. Podstawy formalno-prawne opracowania

Podstawą prawną opracowania jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami] oraz art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach [Dz.U. nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami], które obligują Zarząd Województwa do sporządzenia wojewódzkiego programu ochrony środowiska, którego część stanowi wojewódzki plan gospodarki odpadami.

Zarząd Województwa Opolskiego podjął decyzję o realizacji dwóch oddzielnych dokumentów:

- Planu gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2003-2014 (wykonawca – Zakład Ochrony Środowiska Instytutu Mineralnych Materiałów Budowlanych w Opolu),
- Programu ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2003-2006 z perspektywą na lata 2007-2010 (wykonawca – Biuro Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego).

Program ochrony środowiska jest sporządzany co 4 lata i uchwalany przez sejmik wojewódzki. Z wykonania programu zarząd województwa co 2 lata ma sporządzać raporty, które następnie będą przedstawiane sejmikowi województwa.

Ponadto Polskę będą obowiązywały również (bezpośrednio po akcesji z UE) postanowienia Traktatu Akcesyjnego oraz akty prawa wspólnotowego (traktaty, rozporządzenia Rady UE). Polska jest także zobowiązana do uczestnictwa w programach UE dotyczących ochrony środowiska (VI Program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska, Strategia zrównoważonego rozwoju UE).

2. Zakres i zawartość opracowania

Zakres niniejszego opracowania został określony przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- Prawo ochrony środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami], które w art.14, ust. 1 określa wymagania, co do zawartości programów ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami ustawy program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:
 - cele ekologiczne,
 - priorytety ekologiczne,
 - rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
 - środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010. Wojewódzki program ochrony środowiska powinien swoją zawartością odpowiadać zapisom tego dokumentu, a więc powinien w szczególności określać:
 - cele średniookresowe do roku 2010,
 - zadania na lata 2003-2006,
 - ocenę realizacji programu,
 - nakłady finansowe na realizację programu.
- Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, określające sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz ich części składowe. Według wytycznych powyższe programy powinny zawierać następujące rozdziały:
 - racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
 - poprawa jakości środowiska,
 - narzędzia i instrumenty realizacji programu,
 - współpraca przygraniczna,
 - harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
 - kontrola realizacji programu.

Ponadto programy wojewódzkie powinny się składać z następujących części:

- zadań własnych województwa (przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa),
- zadań koordynowanych (przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla centralnego, bądź instytucji działających na terenie województwa, ale podległych bezpośrednio organom centralnym),
- szczegółowe wytyczne do sporządzenia programów powiatowych.

Zakres i zawartość Programu ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2003-2006 z perspektywą na lata 2007-2010 jest zgodny z powyższymi ustawami i opracowaniami, poszerzając je dodatkowo o główne problemy i ocenę dotychczasowej polityki ochrony środowiska w województwie.

Układ i zawartość niniejszego Programu jest najbardziej zbliżony do „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” i dzieli się na następujące działy:

- Wstęp – stanowi wprowadzenie do Programu, zawiera opisy podstawy prawnej opracowania, zakres i zawartość opracowania, metodykę i główne założenia oraz spójność Programu z innymi dokumentami rangi krajowej i regionalnej.
- Uwarunkowania realizacji programu – zawiera ona ogólną charakterystykę województwa, ocenę dotychczasowej polityki ochrony środowiska, główne zagrożenia i problemy z tej dziedziny, spójność programu z dokumentami strategicznymi rangi regionalnej oraz wojewódzkie priorytety ochrony środowiska.
- Cele i zadania o charakterze systemowym – stanowi powiązanie rozwoju gospodarczo-społecznego województwa z ochroną środowiska (ekologizacja strategii, polityk sektorowych i planowania przestrzennego, a także poszerzenie współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej o działania z zakresu ochrony środowiska) oraz wzmocnienie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, zarówno przez dostęp do informacji, jak i edukację ekologiczną.
- Cele i zadania z rozróżnieniem na ochronę dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych oraz poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego – zawiera ona dla poszczególnych zagadnień wyróżnione cele średniookresowe do 2010 r. sformułowane na podstawie stanu wyjściowego, uwarunkowań prawnych i wymagań polityki ekologicznej państwa oraz główne działania na lata 2003-2006 realizujące założone cele. Stan wyjściowy środowiska został przedstawiony w oparciu o opracowanie stanowiące załącznik nr 1 do Programu „Stan środowiska w województwie opolskim - 2001 r.”.
- Program wykonawczy – dział ten zawiera narzędzia i instrumenty realizacji programu wraz z określeniem struktury zarządzania programem, sprawozdawczości i monitorowania programu, a przede wszystkim harmonogram rzeczowo-finansowy programu z rozróżnieniem zadań własnych, koordynowanych i dodatkowo powiatowych i gminnych, jeżeli ich skala lub znaczenie posiadają rangę ponadlokalną. Zadania te to lista przedsięwzięć ważnych w skali województwa, przewidzianych do realizacji w latach 2003-2006 z podaniem terminu realizacji, kosztów i źródeł finansowania, a także instytucji odpowiedzialnych za realizację danego przedsięwzięcia.
- Koszty realizacji programu w województwie opolskim na lata 2003-2006 – szacunkowe koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w harmonogramie rzeczowo-finansowym z podziałem na zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne według poszczególnych obszarów tematycznych ochrony środowiska zawartych w Programie oraz źródła finansowania.

3. Metodyka opracowania

Opracowanie Programu przebiegało w dwóch etapach:

- I etap - polegał na zgromadzeniu i analizie kilkudziesięciu opracowań wyjściowych oraz wielu dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego i krajowego, na których podstawie opracowano szczegółową ocenę aktualnego stanu zasobów i ochrony środowiska województwa opolskiego (stanowi ona załącznik nr 1 do

- Programu oraz oddzielne, bardzo obszerne, kompleksowe opracowanie diagnostyczne - „Stan środowiska w województwie opolskim - 2001 r.”),
- **II etap** – związany był z formułowaniem celów polityki ekologicznej województwa oraz programu wykonawczego do nich, cele wojewódzkie zostały określone zgodnie z polityką ekologiczną państwa, wymaganiami Unii Europejskiej oraz specyfiką regionu.

Program wykonawczy (harmonogram rzeczowo-finansowy przedsięwzięć) sformułowano przede wszystkim w oparciu o zadania wynikające z obowiązku ustawowego i „Programu wykonawczego do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” oraz zadania proponowane do finansowania ze środków UE, ujęte w „Strategii rozwoju województwa opolskiego” i „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego”, a także zgłoszone w ramach ankietyzacji przez największe zakłady przemysłowe, zakłady wydobywcze i gospodarstwa rolne – stanowiące najpoważniejsze źródła zagrożeń dla środowiska w województwie opolskim.

Ponadto w Programie umieszczono zadania zgłoszone przez służby zespolone wojewody, samorządowe jednostki organizacyjne podlegające Marszałkowi Województwa, a także zadania uzgodnione podczas konsultacji z przedstawicielstwami różnych instytucji i organizacji.

Od początkowego etapu prac Program był szeroko konsultowany z administracją samorządową i rządową szczebla wojewódzkiego, wszystkimi instytucjami ważnymi z punktu widzenia ochrony środowiska działającymi na terenie województwa opolskiego, także tym podległym bezpośrednio organom centralnym oraz organizacjami pozarządowymi.

Projekt Programu został przedstawiony Zarządowi Województwa, a po jego przyjęciu skierowany do uzgodnień z komisjami Sejmiku Województwa oraz do zaopiniowania przez Ministra Środowiska i Wojewodę. Uzgodnienia z komisjami Sejmiku i opinia Ministra Środowiska są podstawą przygotowania ostatecznej wersji Programu i skierowania jej do przyjęcia przez Sejmik Województwa w formie uchwały.

4. Podstawowe założenia

Podstawę opracowania celów strategicznych i strategii wdrożeniowych „Programu ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2003-2006 z perspektywą na lata 2007-2010” stanowią dokumenty opracowane na szczeblu krajowym, w szczególności „II Polityka ekologiczna państwa”, opracowany dla jej wdrażania program operacyjny w postaci „Programu wykonawczego do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” oraz „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”. Podstawą Programu jest także specyfika środowiska w województwie opolskim wyznaczająca główne obszary zainteresowań dla niniejszego opracowania.

4.1. Polityka ekologiczna państwa

Podstawowe założenia Programu wynikają przede wszystkim z głównych zasad polityki ekologicznej państwa. Mają one swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i średniookresowych polityki ekologicznej województwa opolskiego.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej, przyjętą w Konstytucji RP jest zasada zrównoważonego rozwoju, której podstawowym założeniem jest integracja polityk i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenie, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych, oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym.

Oprócz generalnej zasady zrównoważonego rozwoju II polityka ekologiczna państwa określa również szereg zasad szczegółowych, t.j.:

- **zasadę prewencji i przezorności** oznaczającą, że odpowiednie działania powinny być podejmowane wcześniej niż pojawienie się realnego problemu, zasada ta wykorzystuje przede wszystkim: planowanie przestrzenne jako zapobieganie potencjalnym konfliktom na styku kilku płaszczyzn, w szczególności działalności gospodarczej, życia społeczności lokalnej i przyrody, stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) jako zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń, recykling materiałów, surowców, energii, wody, pro-środowiskowe systemy zarządzania procesami produkcji i usług m.in. ISO 14 000 i EMAS,

- zasadę integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- zasadę regionalizmu oznaczającą rozszerzenie uprawnień dla samorządów i wojewodów, regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznej, skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (m.in. doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych),
- zasadę uspołecznienia oznaczającą stworzenie warunków do udziału obywateli w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju wynikających przede wszystkim z „Konwencji w sprawie dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i dostępu do procedur sądowych w sprawach dotyczących środowiska”,
- zasadę „zanieczyszczający płaci” oznaczającą pełną odpowiedzialność sprawcy, w tym materialną za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska, odpowiedzialność tą powinni ponosić wszyscy użytkownicy środowiska, także konsumenci,
- zasadę subsydiarności oznaczającą stopniowe przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny (wojewódzki, powiatowy, gminny), tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany,
- zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej oznaczającą minimalizację nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

4.2. Regionalna polityka ekologiczna

Cele polityki ekologicznej państwa i specyfika obszaru województwa wyznaczają główne obszary zainteresowań dla opracowywanego programu ochrony środowiska województwa. Są nimi:

- w zakresie zapewnienia wymaganej jakości wód:
 - ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich,
 - zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych (rozproszonych), trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (przede wszystkim z terenów rolnych oraz z terenów zurbanizowanych).
- w zakresie jakości powietrza atmosferycznego:
 - systematyczna poprawa jakości powietrza w strefach, w szczególności na obszarze uprzemysłowienia i urbanizacji województwa (powiaty kędzierzyńsko-kozielski, krapkowicki, strzelecki, opolski) i na obszarach miejskich.
- w zakresie ochrony środowiska przed hałasem:
 - rozpoznanie stanu zagrożenia hałasem, przede wszystkim emitowanym przez środki transportu drogowego i kolejowego, oraz ograniczenie jego oddziaływania na obszarach miejskich i na odcinkach zagrożenia mieszkańców do poziomów normatywnych.
- w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska:
 - przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska w związku z poważnymi awariami przemysłowymi,
 - eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii
- w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych:
 - wdrożenie systemu Natura 2000, zapewnienie spójności ekologicznej systemu regionalnego z systemem krajowym oraz powiększanie zasobu przyrodniczego, objętego formami ochronnymi
- w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:
 - konieczność zaniechania nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele inne niż komunalne,

- wprowadzanie nowoczesnych technologii w przemyśle i energetyce w celu zmniejszenia wodochłonności, materiałochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do środowiska (BAT),
 - wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych stosownie do wymogów europejskich,
 - ochrona ekosystemów leśnych i zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo,
 - rekultywacja terenów po eksploatacji surowców mineralnych,
 - ochrona, racjonalne użytkowanie i rekultywacja gleb zdegradowanych,
 - ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych,
 - zachowanie zasobów przyrody, w tym różnorodności biologicznej, dobrego stanu ekosystemów oraz walorów krajobrazu.
- w zakresie gospodarki odpadami:
 - stworzenie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniającego wzrost odzysku tych odpadów,
 - zwiększenie poziomu odzysku odpadów przemysłowych,
 - dopasowanie - w perspektywie do 2010 roku - gospodarki odpadami niebezpiecznymi w województwie do międzyregionalnego systemu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.
 - w zakresie współpracy transgranicznej:
 - współpraca z województwami sąsiednimi i Republiką Czech ukierunkowana m.in. na: poprawę stanu czystości wód rzeki Odry, Białej Głucholaskiej, Złotego Potoku, Opawy i Opawicy, ochronę ujęć wodnych Bliszczycze – Uvalno, ochronę przeciwpowodziową w zlewni Odry, ochronę zasobów i walorów przyrodniczych obszarów przyrodniczo cennych.
 - w zakresie zapewnienia spójności regionalnych polityk sektorowych z polityką ekologiczną państwa:
 - ekologizacja polityk sektorowych w postaci zintegrowanego z celami regionalnej polityki ekologicznej podejścia do formułowania celów tych strategii, polityk i programów wykonawczych.
 - w zakresie zwiększenia aktywności społecznej w kształtowaniu i realizacji polityki ekologicznej państwa:
 - kształtowanie proekologicznych zachowań mieszkańców, zapewnienie dostępu mieszkańcom województwa do informacji o środowisku oraz do udziału w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących ochrony środowiska (w tym udziału w procedurze opracowywania i wdrażania „Programu ochrony środowiska”).

II. UWARUNKOWANIA REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Ocena dotychczasowej polityki ochrony środowiska w województwie opolskim

1.1. Ogólna charakterystyka województwa

Województwo opolskie, położone jest w południowo - zachodniej części Polski, sąsiadując od strony północnej z województwem wielkopolskim, od strony północno – zachodniej z województwem łódzkim, od strony wschodniej z województwem śląskim oraz od strony zachodniej z województwem dolnośląski. Od strony południowej województwo graniczy z terytorium Republiki Czech (województwo śląsko – morawskie i województwo ołomunieckie).

Województwo opolskie zajmuje powierzchnię 9 412 km² (ok. 3 % powierzchni kraju) i liczy ok. 1 065 tys. mieszkańców (ok. 2,8 % ludności kraju), przy średniej zaludnienia ok. 116 osób/km². Stopień urbanizacji województwa wynosi 52 %.

W ukształtowaniu powierzchni województwa opolskiego przeważają tereny nizinne – około 75 % obszaru stanowi Nizina Śląska, pozostałe obszary zajmowane są przez jednostki fizyczno – geograficzne Sudetów Wschodnich (Góry Opawskie), Przedgórze Sudeckiego i Wyżyny Śląskiej oraz Wyżyny Woźnicko – Wieluńskiej.

Zasoby i walory przyrodnicze województwa opolskiego cechują się stosunkowo dużą różnorodnością przyrodniczą i krajobrazową, a ich rozmieszczenie przestrzenne występuje w układzie pasmowym w północnej, środkowej i południowej części województwa. Tereny leśne zajmują ok. 247 tys. ha (co stanowi ok. 26,5 % powierzchni województwa). Na powierzchni ok. 256,9 tys. ha (ok. 27,3 % powierzchni województwa) występują różnymi formami prawnej ochrony przyrodniczej w postaci parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatów przyrody.

Województwo opolskie cechuje się występowaniem bogatych zasobów wód podziemnych, skumulowanych w utworach czwartorzędowych, trzeciorzędowych, kredowych, jurajskich i triasowych, w obrębie 14 głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP), o łącznych zasobach 520 mln m³. Sieć hydrograficzna województwa, której główną oś stanowi rzeka Odra jest dobrze rozwinięta, za wyjątkiem północnej i południowej części.

Region opolski charakteryzuje się wysoką jakością gleb – ok. 60 % powierzchni województwa położonych w części południowej i południowo – zachodniej zajmują gleby dobre i średnie (brunatne wytworzone z piasków słabo gliniastych i gliniastych oraz gleby brunatne wytworzone z lessów i utworów lessowych), w środkowej i północnej części województwa występują mało urozmaicone gleby bielcowe wytworzone z piasków. W dolinach rzecznych występują utwory madowe, zaliczane do gleb najżyźniejszych. Syntetyczny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 82,1 pkt (w skali 100 pkt) i jest wyższy od przeciętnej krajowej (66,6 pkt).

Duże nagromadzenie surowców mineralnych, w szczególności wapieni i margli, piasków podsadzkowych, kamieni drogowych, surowców ceramiki budowlanej i kruszywa naturalnego, stanowi dobrą bazę surowcową dla gospodarki województwa.

Pod względem administracyjnym województwo jest podzielone na 12 powiatów: powiat grodzki Opole (129 tys. mieszkańców) i jedenaście powiatów ziemskich, obejmując łącznie 71 gmin (w tym gminy miejskie 3, gminy miejsko – wiejskie 31 i gminy wiejskie 37). Głównym ośrodkiem osadniczym jest miasto Opole (ośrodek regionalny), uzupełnione siecią 33 miast i 1561 miejscowości wiejskich (w tym 1002 sołectwa).

W województwie opolskim wyróżnić można trzy podstawowe strefy funkcjonalno – przestrzenne:

- strefę uprzemysłowienia i urbanizacji – utożsamianą z obszarem opolskiej aglomeracji miejsko – przemysłowej, silnie zurbanizowaną, w obrębie której zlokalizowane są 4 rejony przemysłowe (opolski, kędzierzyński – kozielski, strzelecko – góraždzański, ozimski – zawadzki)

- strefę rolną – obejmującą południowe i zachodnie obszary województwa o najwyższej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej z ośrodkami subregionalnymi Nysy i Brzegu oraz ośrodkami lokalnymi w Prudniku, Głuchołazach i Głubczycach,
- strefę rolno – leśną – obejmującą północną i północno – wschodnią część województwa, stanowiącą tereny rolne o średniej wartości i tereny leśne, z wyróżniającą się funkcją produkcyjną skoncentrowaną w ośrodkach regionalnych – Kluczborku (ośrodek subregionalny), Namysłowie i Oleśnie.

Województwo opolskie położone jest na trasie przebiegu III paneuropejskiego korytarza transportowego, obejmującego ważne, o międzynarodowym znaczeniu linie komunikacyjne: autostradę A4 (Berlin) Zgorzelec – Korczowa (Kijów), szlak kolejowy wchodzący w skład Europejskiego Systemu Transportu Kolejowego (magistralne linie kolejowe C-E 30 relacji Drezno – Zgorzelec – Wrocław – Opole – Katowice – Kraków – Przemyśl – Lwów – Kijów – Moskwa i C-E 59 relacji Malmö – Ystad – Świnoujście – Szczecin – Poznań – Wrocław – Opole – Kędzierzyn – Koźle – Chałupki oraz Odrzańską Drogę Wodną. Istotną rolę dla województwa posiadają międzynarodowe przejścia graniczne, w tym pełnotowarowe w Trzebini – Bartultovicach, osobowo – towarowe Paczków – Bily Potok, Głuchołazy – Mikulovice, Głuchołazy (przejście graniczne kolejowe), Konradów – Złate Hory, Pietrowice – Krnov, Pomorzowiczki – Osoblaha oraz małego ruchu granicznego Pilszcz – Opava, Branice – Uvalno, Kalków – Vidnava, Wiechowice – Vavrovice, Ściborzyce – Hnevosice, Ściborzyce – Rohov, Dziewiętlice – Bernatice, Kietrz – Trebom, Lenarcice – Linhartovy, Chomiąża – Homyż, Sławiniowice – Velke Kunetice i Pomorzowiczki – Osoblaha i ruchu turystycznego Jarnołtówek (Biskupia Kopa) – Złate Hory.

Usytuowanie województwa opolskiego w sąsiedztwie prężnych gospodarczo obszarów (Dolny i Górny Śląsk) i wynikające z tego ekonomiczne, a także kulturowe powiązania międzyregionalne są czynnikiem wpływającym na kierunki i tempo rozwoju regionu.

W gospodarce województwa dominuje przemysł o rozbudowanej strukturze gałęziowo – branżowej (19 gałęzi, wśród których dominuje przemysł spożywczy, energetyczny, chemiczny, mineralny, maszynowy, metalowy i meblarski), równomiernie rozmieszczony w przestrzeni oraz rolnictwo, bazujące na korzystnych warunkach naturalnych, sprzyjających rozwojowi przetwórstwa rolno – spożywczego.

1.2. Potencjał i główne zagrożenia środowiska w województwie

Województwo opolskie zalicza się do grup województw o zróżnicowanym potencjale i stanie środowiska. Na pozycję taką składa się stosunkowo znaczny zasób naturalny, przejawiający się udziałem powierzchni leśnych w ogólnej powierzchni województwa (26,2 % powierzchni ogółem – 16 miejsce w kraju). Pod względem udziału powierzchni objętej prawnymi formami ochrony przyrodniczej, województwo opolskie zajmuje 11 pozycję w kraju.

Największy potencjał województwa stanowią zasoby glebowe. Udział użytków rolnych w ogólnej strukturze terenów osiąga 61,6 % (z czego 85,4 % to grunty orne, o bardzo dobrych i dobrych walorach produkcyjnych), a wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 82,1 pkt jest znacząco wyższy od średniej krajowej.

Województwo opolskie charakteryzuje się wysoką zasobnością w surowce mineralne, w szczególności surowców węglanowych dla potrzeb przemysłu wapienniczego i cementowego (pod względem zasobów odpowiednio 2 i 6 pozycja w kraju, pod względem wydobycia 2 pozycja w kraju), kruszyw naturalnych, pisaków formierskich i podsadzokowych oraz łupków fyllitowych.

Zasoby wodne województwa należą do bogatych w zakresie wód podziemnych oraz ubogich w zakresie wód powierzchniowych. Wody podziemne, stanowiące główne źródło zaopatrzenia w wodę sektora komunalnego, skumulowane w 14 zbiornikach wodnych, pod względem zasobności utrzymują się na poziomie średniej krajowej, natomiast zasoby wód powierzchniowych są dwukrotnie niższe od średniej krajowej i należą do najniższych w kraju.

Pod względem emisji zanieczyszczeń, województwo opolskie należy do grupy województw o największej skali obciążenia środowiska. Z uwagi na łączną emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych Opolszczyzna zajmuje odpowiednio 8 i 6 pozycję w kraju, natomiast pod względem wskaźnika emisji zanieczyszczeń na jednostkę powierzchni - 12 pozycję. Wysoki poziom emisji wywołuje potrzebę znacznej redukcji zanieczyszczeń – województwo opolskie pod tym względem cechuje się poziomami redukcji przekraczającymi średnią krajową.

Pod względem wielkości wytworzonych odpadów województwo wytwarza ok. 2,64 % krajowego strumienia odpadów komunalnych, przy czym ilość odpadów poddanych odzyskowi gospodarczemu jest nieznaczna i nie przekracza 1 % odpadu wytworzonego. Pod względem odpadów przemysłowych udział województwa wynosi ok. 2,03 % strumienia krajowego, z których 82,1 % podlega gospodarczemu wykorzystaniu.

Istniejące zasoby przyrodnicze województwa opolskiego podlegają trwałej eksploatacji, której wynikiem jest postępująca degradacja i zagrożenia środowiska. Z uwagi na charakter, zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny lub antropogeniczny, a ich rodzaj i intensywność jest ściśle związana z lokalnymi warunkami fizyczno – geograficznymi i poziomem rozwoju gospodarczego.

1.2.1. Zagrożenia naturalne

Zagrożenia naturalne występujące na obszarze województwa opolskiego związane są ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi. Podstawowym czynnikiem meteorologicznym, stwarzającym zagrożenie dla świata przyrody ożywionej jest w szczególności niski poziom opadów atmosferycznych, wpływający na zasobność wód powierzchniowych, poziom nawodnienia użytków rolnych i leśnych, wynikające stąd duże zagrożenie pożarowe terenów leśnych, ogólne pogorszenie warunków zdrowotnych głównych gatunków lasotwórczych oraz zagrożenie szkodnikami owadzi. Z kolei występujące lokalnie, okresowo, nawalne deszcze, przy uwzględnieniu cech morfologiczno – geologicznymi zlewni mogą być przyczyną zagrożeń powodziowych. Zagrożenia takie na obszarze województwa charakterystyczne są dla doliny Odry i Nysy Kłodzkiej oraz górnych fragmentów ich dorzecza (Biała Głuchowska, Psina, Troja, Opawa, Opawica). Zagrożeniem na pograniczu naturalnego i antropogenicznego jest zagrożenie gruntów rolnych i leśnych procesami erozyjnymi, w szczególności erozja wietrzną (28,6 % powierzchni gruntów ornych) i wodną (12,3 % powierzchni gruntów ornych).

1.2.2. Zagrożenia antropogeniczne

Zagrożenia antropogeniczne dla środowiska naturalnego wynikają z eksploatacji i przetwarzania zasobów przyrodniczych wskutek bytowania i działalności gospodarczej człowieka oraz komunikacji. Obszarami o największym potencjalnym zagrożeniu presjami środowiskowymi są obszary uprzemysłowione i zurbanizowane oraz tereny otwarte, w szczególności tereny użytków rolnych.

- gospodarka komunalna

Wśród zagrożeń środowiska związanych z gospodarką komunalną należy wymienić:

- a) Gospodarka ściekowa - w warunkach województwa opolskiego szczególne znaczenie posiada stopień skanalizowania gmin i liczba ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej, a jego skutkiem jest degradacja jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Jakość wód powierzchniowych jest bardzo niska, udział cieków o wodach płynących pozaklasowych wynosi 43 %, przy równoczesnym braku wód odpowiadających I klasie czystości, natomiast w przypadku wód wglębnych obserwuje się systematyczny wzrost zawartości związku azotu i manganu. Jedną z przyczyn tego zjawiska jest niski stopień kanalizacji terenów zamieszkałych, w szczególności terenów wiejskich (wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wynosi 50,5 % i jest niższy od średniej krajowej 54,7 %). Zwraca uwagę wyższy niż na terenie kraju udział ścieków podlegających procesom oczyszczania (95,7 % ścieków wytworzonych odprowadzanych do wód powierzchniowych wobec 89,9 % w kraju).
- b) Gospodarka odpadowa - zagrożeniem dla środowiska są występujące na obszarze województwa składowiska odpadów komunalnych (aktualnie użytkuje się 48 urządzonych składowisk komunalnych) oraz ponad 200 dzikich wysypisk odpadów, zlokalizowanych w dowolnych układach przestrzennych i pozostających poza jakimikolwiek procedurami eksploatacyjnymi.
- c) Emisja zanieczyszczeń powietrza – związana z koniecznością dostarczenia ciepła dla potrzeb funkcjonalnych, w szczególności w okresie grzewczym. Pogłębianie niekorzystnych zjawisk w zakresie stanu higieniczno – sanitarnego powietrza następuje w związku z tzw. niską emisją zanieczyszczeń (emitory zanieczyszczeń poniżej 40 m wysokości) z terenów niskiej intensywności zabudowy, w połączeniu z emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych. Zjawisko charakterystyczne dla starej zabudowy miejskiej oraz terenów wiejskich.

- komunikacja

Lawinowy wzrost liczby pojazdów samochodowych przy wolno zmieniającej się sieci dróg jezdnych na terenach otwartych i zabudowanych, stanowi źródło uciążliwości środowiskowych w zakresie emisji spalin, hałasu i wibracji, degradacji walorów przyrodniczych (w tym fragmentacja korytarzy ekologicznych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu) oraz potencjalnego wystąpienia poważnych awarii komunikacyjnych. Obszarami szczególnego zagrożenia oddziaływaniami środowiskowymi są tereny miejskie zlokalizowane w pobliżu głównych, tranzytowych arterii komunikacji drogowej (droga krajowa nr 94) oraz centralnych części miast Opole, Kędzierzyn – Koźle, Strzelce Opolskie, Nysa, Brzeg, Dobrodzień, Praszka, Gorzów Śląski, Ozimek i kolejowych (linia kolejowa nr 132 Wrocław – Opole – Bytom, nr 144 Opole – Częstochowa, nr 137 Gliwice – Kamieniec Żąbkowicki). Wg ocen IOŚ ponadnormatywnym oddziaływaniem hałasu drogowego objętych jest 0.91 % ludności województwa opolskiego, natomiast hałasu kolejowego ok. 3,5% mieszkańców województwa.

- działalność gospodarcza

Wśród zagrożeń środowiska związanych z działalnością gospodarczą człowieka należy wymienić:

- Energetykę zawodową i działalność przemysłową - są one źródłem zagrożeń dla środowiska w związku z emisją zanieczyszczeń do powietrza, odprowadzaniem ścieków, wytwarzaniem odpadów, degradacją powierzchni ziemi, zużywaniem zasobów naturalnych, emisją hałasu i awariami przemysłowymi. Szczególne istotne w zakresie kumulowania zagrożeń środowiskowych są inwestycje zaliczane do mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w szczególności z sektora energetycznego, chemicznego, hutniczego, mineralnego, rolno – spożywczego i hodowli zwierząt oraz paliwowego. Wysoki poziom emisji zanieczyszczeń znajduje swoje odbicie w jakości powietrza atmosferycznego, w szczególności w zakresie pyłu zawieszanego (Opole, Prudnik), opadu pyłu (Opole), dwutlenku azotu (Opole, Kluczbork, Strzelce Opolskie) i benzenu (Kędzierzyn – Koźle, Zdzeszowice). Oddziaływanie przemysłu posiada również niekorzystny wpływ na ekosystemy leśne (99,3 % powierzchni leśnej województwa znajduje się pod negatywnym wpływem oddziaływań zanieczyszczeń pyłowo – gazowych z sektora przemysłowego). Powstawanie szkód w środowisku wiąże się także z wydobywaniem kopalin, zwłaszcza systemem odkrywkowym, który powoduje degradację powierzchni terenu, a skutkiem ubocznym eksploatacji jest degradacja i dewastacja na ok. 2 995 ha powierzchni ziemi (11 miejsce w kraju).
- Turystyka i rekreacja – na obszarze województwa opolskiego działalność ta nie generuje istotnych zagrożeń środowiskowych poza obszarem Jezior Turawskich, gdzie w wyniku kumulacji różnorodnych oddziaływań, w tym z zakresu turystyki i rekreacji oraz gospodarki wodno – ściekowej nastąpiło katastrofalne zachwianie równowagi ekologicznej ekosystemu.
- Rolnictwo - jest źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych, będących głównym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Istotnym zagrożeniem dla środowiska są fermy tuczu trzody chlewnej. Wskutek intensywnego użytkowania potencjał glebowy województwa opolskiego cechuje się stałym, wysokim poziomem zakwaszenia (zjawisko obejmuje ok. 51 % powierzchni użytków rolnych) oraz występowaniem procesów erozyjnych (ok. 30,2% powierzchni gruntów ornych województwa).

1.3. Ocena dotychczasowego „Programu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986-2010”

Ocena dotychczasowej polityki ochrony środowiska przeprowadzona została z punktu widzenia przydatności dotychczas obowiązującego wojewódzkiego programu ochrony środowiska dla opracowywanego „Programu ochrony środowiska województwa opolskiego”.

Oceni zostały poddane następujące programy:

- „Program ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010”. NOT Opole, 1987 r.,

- „Weryfikacja Programu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010”. INTEREKO Sp. z o.o. Opole, 1997 r.

Informacje ogólne

Za termin rozpoczęcia planowych i skoordynowanych działań mających na celu zahamowanie niekorzystnych zjawisk zachodzących w środowisku przyrodniczym województwa opolskiego należy przyjąć rok 1987, kiedy to uchwałą nr XX/164/87 z dnia 25 września 1987 r. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu przyjęto do realizacji „Programu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010”.

Program składał się generalnie z 2 głównych elementów, obejmujących bardzo obszerną część inwentaryzacyjną w poszczególnych komponentach (ochrona powietrza atmosferycznego, ochrona przed hałasem, gospodarkę odpadami, gospodarkę wodną, ochrona przyrody, ochronę powierzchni ziemi i kopalini) oraz część programowo – zadaniową.

Od momentu opracowania i uchwalenia przez WRN, program ten podlegał kilkakrotnie (1991, 1995) analizie przebiegu realizacji, dostosowywaniu do zmieniających się uwarunkowań prawnych i formalnych, jednak dopiero w 1997 r. przeprowadzona została jego pełna weryfikacja.

Realizacja programu przez długi czas przebiegała w niekorzystnych warunkach, w szczególności obejmujących:

- wzrastające oczekiwania społeczne poprawy stanu środowiska, przy stopniowo rosnącej świadomości ekologicznej podmiotów z niego korzystających,
- niedoskonały system rozwiązań prawno – ekonomicznych (system decyzyjny, opłaty i kary za środowisko),
- braki kadrowe służb ochrony środowiska na poziomie samorządowym i w służbach zakładowych,
- braki materiałowe, recesję gospodarczą i braki finansowe (w szczególności na przełomie lat 80/90),

jednak jego efekty w znacznej mierze zgodne były z ogólnymi założeniami, doprowadzając do znacznego postępu w:

- ograniczaniu emisji zanieczyszczeń przez zakłady przemysłowe oraz bardzo duże efekty w eliminacji niskiej emisji,
- budowie i modernizacji miejskich i przemysłowych oczyszczalni ścieków,
- zaopatrzeniu miast i wsi w wodę o dobrej jakości,
- budowie nowoczesnych i bezpiecznych dla środowiska składowisk odpadów komunalnych,
- organizacji sprawnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, przemysłowymi i niebezpiecznymi,
- ochronie walorów przyrodniczo – krajobrazowych województwa,
- zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego głównych miast województwa.

oraz braku istotnych bądź zadowalających postępów w:

- ograniczaniu uciążliwości hałasu komunikacyjnego,
- wdrażaniu technologii małoodpadowych, segregacji i odzysku surowców wtórnych,
- porządkowaniu gospodarki ściekowej na terenach wiejskich,
- budowie zbiorników retencyjnych.

Podejście do programu

Dotychczasowy program ochrony środowiska opracowany dla województwa opolskiego, poprzez określenie głównych celów, wytyczał kierunki działań i zadań ekologicznych (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych), prowadzących do wzmocnienia ochrony istniejących zasobów oraz poprawy jakości środowiska w poszczególnych komponentach. W ramach przeprowadzonej w 1997 r. weryfikacji programu, dokonano aktualizacji celów podstawowych, priorytetów i zadań krótkoterminowych, realizowanych do roku 2000 oraz zadań długookresowych, realizowanych do roku 2010. Program obejmował zestaw zadań przewidywanych do realizacji przez podmioty gospodarcze oraz samorządy lokalne.

Długookresowa polityka ochrony środowiska i strategia wdrożeniowa

Program ochrony środowiska, uwzględniając przeprowadzoną w 1997 r. weryfikację podstawowych celów ekologicznych, określił kierunki działań i zadania przewidywane do realizacji w okresie długoterminowym. Zweryfikowane cele podstawowe obejmowały:

- doprowadzenie do I klasy czystości wód rzek w zlewni Nysy Kłodzkiej, objęcie szczególną ochroną zlewni rzeki Jemielnicy oraz górnej partii zlewni rzeki Biała,
- doprowadzenie czystości powietrza atmosferycznego na obszarze strefy uprzemysłowienia do stanu zgodnego z prawem,
- powstrzymanie degradacji zasobów wód podziemnych, z przeznaczeniem ich przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb ludności i przemysłu, wymagającego do produkcji wody o jakości jak dla celów pitnych, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony wód podziemnych zbiornika GZWP 333 jako podstawowego źródła zaopatrzenia w wodę miasta Opola oraz miejscowości gmin zlokalizowanych na jego obszarze,
- zachowanie walorów krajobrazowych i bioróżnorodności województwa,
- doprowadzenie gospodarki ściekowej terenów wiejskich na wyznaczonych obszarach priorytetowych do stanu, w którym każda wieś będzie miała zapewniony odbiór i oczyszczenie ścieków do poziomu określonego prawem, poprzez budowę sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni,
- powołanie fundacji i wdrożenie monitoringu regionalnego środowiska w województwie w celu zoptymalizowania badań i analiz stanu środowiska i stworzenia podstaw do jego zarządzania.

W ramach wyznaczonych celów podstawowych sformułowane zostały cele szczegółowe, określono priorytetowe kierunki działań, wraz z ustaleniem terminów ich realizacji.

Organizacja zarządzania środowiskiem

Istotnym czynnikiem warunkującym skuteczną realizację programu, niezależnie od istniejących kompetencji i odpowiedzialności określonej przepisami prawa, jest współpraca pomiędzy wszystkimi uczestnikami odpowiedzialnymi za ochronę środowiska (jednostkami centralnymi, sąsiednimi województwami, samorządami, organami inspekcji środowiskowej i sanitarnej, funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innymi jednostkami finansującymi działania proekologiczne, pozarządowymi organizacjami ekologicznymi i grupami zadaniowymi). Analizowany dokument, sporządzany w uwarunkowaniach prawnych, nie nakładających na sporządzającego program obowiązku opracowania systemu zarządzania środowiskiem, zagadnienie to praktycznie nie porusza. Element współpracy pomiędzy organami administracji rządowej, samorządowej stopnia podstawowego i podmiotami gospodarczymi w zakresie realizacji programu zaakcentowany został w ramach przeprowadzonej w 1997 r. kompleksowej weryfikacji programu.

Procedura weryfikacji programu

Opracowany w drugiej połowie lat 80 program ochrony środowiska w związku z przemianami ustrojowymi i prawnymi podlegał bieżącemu monitorowaniu i okresowej aktualizacji. Weryfikacja wdrażania programu została określona w uchwale zatwierdzającej program i prowadzona była przez służby ochrony środowiska Wojewody Opolskiego. Na wniosek Sejmiku Samorządowego Województwa Opolskiego program podlegał częściowej weryfikacji w roku 1991, 1995, natomiast weryfikacji kompleksowej poddany został dopiero w 1997 r.

Koszty wdrożenia programu

Dotychczasowy „Program ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010” w warstwie merytorycznej uwzględnia zagadnienia kosztów wdrażania ustaleń programowych, nie porusza natomiast problemów montażu finansowego środków, wymaganych na ich realizację. Analiza zapisów programowych wskazuje, że głównym źródłem finansowania programu był budżet państwa i poszczególnych podmiotów gospodarczych.

Ocena „Programu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010” z punktu widzenia jego przydatności dla potrzeb nowego programu

Aktualnie obowiązujący „Program ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010” opracowany został w innych uwarunkowaniach ustrojowych, prawnych i gospodarczych, a główne zadania w nim zawarte określone zostały na podstawie planów społeczno – gospodarczych i dokumentów polityczno – programowych organizacji społeczno – politycznych, wykorzystując perspektywiczne, zakładowe i gminne programy ochrony środowiska, z uwzględnieniem strategicznych kierunków rozwoju województwa do roku 2020. Skuteczna realizacja programu warunkowana jest wieloma czynnikami, a jednym z najważniejszych jest zapewnienie spójności z polityką ochrony środowiska na poziomie krajowym. W okresie opracowywania obowiązującego programu wojewódzkiego polityka taka nie była określona, a zagadnienie spójności z polityką państwa możliwe było dopiero po przyjęciu I polityki ekologicznej państwa w 1991 r.

Wnioski

Analiza ustaleń programowych zawartych w obowiązującym programie ochrony środowiska wskazuje, że jego ustalenia pozostają w niezgodzie z obowiązującymi uwarunkowaniami politycznymi, prawnymi i gospodarczymi, w szczególności:

- nie stwarzają optymalnych możliwości zrównoważonego rozwoju województwa,
- wykazują niezgodność merytoryczną i ideową z polityką ekologiczną państwa (nowa polityka ekologiczna państwa promuje filozofię unikania i przeciwdziałania zanieczyszczeniom środowiska u źródła powstawania, wprowadza obowiązek wodo i energooszczędności oraz małodpadowości produkcji, itp.),
- nie precyzują podmiotów odpowiedzialnych za realizację programu,
- nie precyzują źródeł finansowania zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych,
- wykazują niezgodność merytoryczną.

Dostosowanie do aktualnych uwarunkowań politycznych, prawnych, gospodarczych i regionalnych oraz stworzenie podstaw merytorycznych dla pozyskania środków finansowych na jego realizację z funduszy pomocowych Unii Europejskiej jest głównym powodem opracowania nowej edycji programu ochrony środowiska dla województwa opolskiego.

2. Spójność „Programu ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2003-2006, z perspektywą na lata 2007-2010” z dokumentami strategicznymi rangi regionalnej

2.1. Strategia rozwoju województwa opolskiego

Uchwalona w 2000 r. „Strategia rozwoju województwa opolskiego na lata 2000 – 2015” stanowi zasadniczy element procesu rozwoju regionu, jako wytyczna dostosowania regionu do zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych. Strategia stanowi podstawę programowania i realizacji długofalowego rozwoju województwa w perspektywie najbliższych lat.

Podstawowym przesłaniem „Strategii ...” jest stworzenie w regionie warunków do szybkiego nadrobienia historycznie narosłych zaległości w rozwoju cywilizacyjnym, przy czym istotne znaczenie obok działań o wymiarze gospodarczym posiadają również działania o wymiarze społecznym, w szczególności podnoszenie poziomu wykształcenia społeczności, dbałości o zachowanie tożsamości regionalnej i narodowej.

Opracowana „Strategia ...” sporządzona została z uwzględnieniem współczesnych trendów rozwojowych, w szczególności:

- globalizacji rozwoju – wymuszającej tworzenie warunków do sprostania konkurencji na rynku krajowym i europejskim, otwartości dla technologii i kapitału zagranicznego, podwyższania efektywności życia gospodarczego oraz wysokiego poziomu innowacyjności,
- demokracji – realizującej decentralizację zarządzania, wyznającej zasadę subsydiarności oraz tworzącej otwarte, zróżnicowane społeczeństwo obywatelskie,

- równoważenia rozwoju – integracji działań gospodarczych i społecznych z i wymogami nowoczesnej ekologii oraz szerokiego wprowadzania energochłonności, wodochłonności i materiałochłonności w działalności gospodarczej.

Zapisany w „Strategia rozwoju województwa opolskiego opracowana na lata 2000 – 2015” zbiór celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań zmierzać będzie do realizacji podstawowych priorytetów rozwojowych, ukierunkowanych na wzmocnienie konkurencyjności województwa w stosunku do otoczenia zewnętrznego oraz do eliminowania niekorzystnych różnic w warunkach życia wewnątrz regionu, w szczególności życia w miastach i na wsi.

Wśród strategicznych celów rozwoju strategia rozwoju województwa opolskiego wyznacza:

1. Rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej oraz istniejącego potencjału gospodarczego.
2. Dobrze wykształcone społeczeństwo.
3. Aktywizację gospodarczą regionu z wykorzystaniem europejskiego korytarza transportowego przebiegającego przez województwo opolskie.
4. Restrukturyzację rolnictwa i rozbudowę sektora przetwórstwa rolno – spożywczego oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i małych miast.
5. Poprawę warunków życia w regionie.
6. Rozwój współpracy międzynarodowej, kontaktów indywidualnych oraz współpracę transgraniczną.

Przyjęte dla wymienionych celów, cele operacyjne wpływające bezpośrednio lub pośrednio na środowisko przyrodnicze i standardy zamieszkania obejmować będą:

- w ramach celu strategicznego „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz istniejącego potencjału gospodarczego”:
 - osiągnięcie wysokiego standardu infrastruktury komunikacyjnej w drodze modernizacji istniejącej sieci drogowej i kolejowej, w tym polepszenie parametrów ruchu, obejścia drogowe,
 - zapewnienie pełnej dostępności mediów technicznych, w tym wodociągów, kanalizacji, energii elektrycznej, ciepłej, gazowej,
 - systematyczną poprawą stanu środowiska przyrodniczego, w tym poprawą stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności zbiornika GZWP 333 i zlewni Nysy Kłodzkiej, wprowadzenie nowoczesnej gospodarki odpadami komunalnymi i przemysłowymi, stanu czystości powietrza atmosferycznego, ograniczenia hałasu, zachowania walorów krajobrazowych i bioróżnorodności środowiska,
 - zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w dolinie Odry i w jej dorzeczu w drodze realizacji „Programu dla Odry 2006”,
 - restrukturyzację przemysłu województwa z wykorzystaniem nowoczesnych technologii produkcyjnych, o wysokim stopniu złożoności i przyjaznych dla środowiska,
 - racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów surowcowych w dostosowaniu do zasad zrównoważonego rozwoju.
- w ramach celu strategicznego „Restrukturyzacja rolnictwa i rozbudowa sektora przetwórstwa rolno – spożywczego oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i małych miast”:
 - realizację programu „Odnowa wsi”
 - poprawę struktury agrarnej gospodarstw rolnych, wspieranie proekologicznej produkcji rolniczej i zalesianie gruntów rolnych o najniższym potencjale produkcyjnym,
 - poprawę standardów infrastrukturalnych na terenach wiejskich jako podstawę podnoszenia jakości życia, rozwoju osadnictwa i inwestycji.

Istotne znaczenie dla osiągnięcia założonych celów rozwojowych, w tym dla opracowania programu ochrony środowiska posiadają również pozostałe cele strategiczne i operacyjne, w szczególności:

- w ramach celu strategicznego „Dobrze wykształcone społeczeństwo”:
 - stworzenie systemu ustawicznego kształcenia społeczeństwa dla przygotowania do wymogów europejskiego rynku pracy,
 - opracowanie i wdrożenie systemu wspierający edukację obywatelską, w tym ekologiczną.

- w ramach celu strategicznego „Aktywizacja gospodarcza regionu z wykorzystaniem europejskiego korytarza transportowego przebiegającego przez województwo opolskie”:
 - powiązanie komunikacyjne autostrady A4 z systemem drogowym województwa opolskiego wraz z optymalizacją dotychczasowych powiązań komunikacyjnych,
 - wykorzystanie możliwości transportowych rzeki Odry.
- w ramach celu strategicznego „Rozwój współpracy międzynarodowej, kontaktów indywidualnych oraz współpracy transgranicznej”:
 - rozwijanie współpracy transgranicznej,
 - wspieranie współpracy partnerskiej gmin i powiatów.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, realizacja polityki ochrony środowiska zawarta w dokumencie strategicznym prowadzona jest w oparciu o programy wojewódzkie. W zakresie ochrony i kształtowania środowiska programem zapewniającym spójność z dokumentem strategicznym i realizujących wyznaczone przez niego cele na poziomie regionalnym jest niniejszy „Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2003 – 2006 z perspektywą na lata 2007 - 2010”.

2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest dokumentem, który w sposób systemowy zajmuje się zagospodarowaniem przestrzennym województwa. Stanowi on dokument uwzględniający istniejące przestrzenne uwarunkowania, priorytety i cele strategiczne rozwoju województwa wynikające bezpośrednio z kierunków polityki społeczno – gospodarczej zawartej w „Strategii rozwoju województwa opolskiego na lata 2000 – 2015” oraz celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego, określonych w koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii zrównoważonego rozwoju kraju oraz polityk sektorowych (w tym polityki ekologicznej państwa), a w szczególności:

- wynikających z „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” warunków zapewnienia dynamicznego, harmonijnego i zrównoważonego rozwoju na obszarze całego kraju, umożliwiających aktywne i świadome kształtowanie procesu likwidacji istniejących dysproporcji rozwojowych i stwarzających optymalne warunki, w tym:
 - kształtowanie mechanizmów generujących efektywny rozwój społeczno – gospodarczy, tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania,
 - poprawę standardu cywilizacyjnego społeczeństwa stwarzających równe szanse rozwojowe,
 - ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego, umożliwiających aktywną ochronę jego wartości i prowadzącą do zrównoważonego rozwoju,
 - ochronę dziedzictwa kulturowego, kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu i pojedynczych obiektów przed zniszczeniem, degradacją i dewaloryzacją,
 - podnoszenie bezpieczeństwa państwa poprzez kształtowanie struktur przestrzennych podnoszących możliwości obronne i maksymalizujące bezpieczeństwo państwa i obywateli, w tym wobec awarii i klęsk żywiołowych.
- wynikających ze „Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do roku 2025” warunków dla stymulowania rozwoju, sprzyjających sukcesywnemu eliminowaniu procesów i działań gospodarczych szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi, promowania sposobów gospodarowania przyjaznych dla środowiska oraz przywracania równowagi na obszarach dewastacji i degradacji przyrodniczej, w tym:
 - utrzymania wzrostu gospodarczego w powiązaniu ze zdecydowanym wzrostem efektywności wykorzystania surowców, paliw oraz zasobów przyrody,
 - zapewnienia bezpieczeństwa terytorialnego i ekologicznego kraju,
 - utrzymania suwerenności państwa,
 - zabezpieczenia zdrowotnego i socjalnego każdego obywatela,
 - przestrzegania praw i obowiązków wynikających z Konstytucji,
 - poszanowania i przestrzeganie istniejącego porządku prawnego,
 - wypełniania zobowiązań wynikających z ratyfikowanych aktów prawa międzynarodowego.
- wynikających z „Narodowej strategii ochrony środowiska na lata 2000 – 2006” oraz „II polityki ekologicznej państwa”, w tym obejmujących:

- poprawę jakości wód powierzchniowych,
- zwiększenie dostępności wody do picia i poprawę jej jakości,
- poprawę jakości powietrza, w szczególności na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach
- racjonalizację gospodarki energetycznej i zmniejszenie zanieczyszczeń z dużych zakładów energetycznego spalania,
- zmniejszenie uciążliwości transportu,
- racjonalizację gospodarki odpadami i wykorzystania kopalni,
- zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i rozwój leśnictwa,
- poprawę klimatu akustycznego.

Opierając się na powyższych dokumentach rangi krajowej i regionalnej, generalny cel strategiczny przyjęty w planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego określony został jako:

Głównym celem zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego jest tworzenie struktury przestrzennej, która będzie pobudzała rozwój województwa, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu.

Cel generalny i priorytetowe cele operacyjne zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa stanowią przestrzenne ujęcie celów generalnych i celów operacyjnych, sformułowanych w „Strategii rozwoju województwa opolskiego na lata 2000 – 2015”.

3. Wojewódzkie priorytety ochrony środowiska

W oparciu o diagnozę stanu środowiska, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne polityki ochrony środowiska oraz wymagania w zakresie jakości środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych (określone stosownymi ustawami, aktami wykonawczymi i rozporządzeniami, planami implementacyjnymi dyrektyw UE) - poniżej przedstawiono priorytetowe komponenty środowiska bądź uciążliwości wraz z głównymi kierunkami działań zmierzających do systematycznej poprawy jakości środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody. Są to:

1. Ochrona wód i gospodarka wodna. Pomimo zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych, ich stan jest wciąż niezadowolający. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami i nadmierną eksploatacją oraz zabezpieczenie środowiska przed zagrożeniami związanymi z wodą (powódź, susza), wymagają realizacji szeregu przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych. Główne kierunki działań w tym zakresie, w perspektywie do 2010 roku to:
 - kształtowanie i racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych (w tym zagospodarowanie wód kopalnianych, ochrona GZWP nr 333, 335, wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodooszczędnych technologii produkcji, modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę miast, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody, budowa zbiorników małej retencji oraz odbudowa retencji glebowo - gruntowej),
 - ochrona przed powodzią (w tym modernizacja i budowa obwałowań, budowa polderów, przebudowa i udrożnienie koryt rzecznych, budowa i modernizacja jazów i śluz, zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych, ochrona obszarów wodno-błotnych, zalesianie wododziałów),
 - w zakresie zarządzania wodami (w tym opracowanie bilansu wodno-gospodarczego, współpraca transgraniczna z Republiką Czeską, analiza stanu zasobów wodnych w regionie wodnym, opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego, opracowanie analizy ekonomicznej gospodarowania wodami w regionie wodnym, sporządzenie wykazów wód, wdrożenie katastru wodnego),
 - w zakresie zaopatrzenia w wodę (w tym zakończenie budowy sieci wodociągowych, budowa zastępczych ujęć wody oraz stacji uzdatniania wody, modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych, ukształtowanie sieci studni awaryjnych, likwidacja nieczynnych ujęć wody),
 - w zakresie gospodarki ściekowej (w tym realizacja programu budowy, rozbudowy, modernizacji systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków, likwidacja zrzutu ścieków nieoczyszczonych, obniżenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych, budowa podczyszczalni w zakładach przemysłowych, budowa zbiorników na gnojowicę, rozbudowa systemu monitoringu jakości wód kontrola oraz likwidacja obiektów produkcyjnych o niezrównoważonych technologiach w rolnictwie – np. fermy wielkoprzemysłowe).

2. Ochrona powierzchni ziemi przed odpadami. Działania w tym zakresie ukierunkowane będą na zapobieganie powstawaniu odpadów oraz zwiększenie gospodarczego wykorzystania odpadów wytworzonych oraz stworzenie systemowych rozwiązań w zakresie zagospodarowania odpadów. Rozwiązanie tego problemu wymaga wsparcia ze strony samorządu województwa, ponieważ na szczeblu lokalnym możliwości wprowadzenia systemowych rozwiązań są minimalne. Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami województwa opolskiego” głównymi celami do 2010 roku jest:
- minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów,
 - wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi, zapewniającej osiągnięcie ustalonych dla województwa limitów i poziomów odzysku,
 - utworzenie 5 – 6 regionalnych składowisk odpadów oraz 2 –3 zakładów segregacji i przerobu odpadów komunalnych,
 - wprowadzenie nowoczesnego systemu unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania odpadów powstających w sektorze gospodarczym,
 - pełne zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych.
3. Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami i środowiska człowieka przed hałasem. Wymaga to przede wszystkim kontynuacji działań realizowanych dotychczas dla poprawy jakości powietrza, zwłaszcza intensyfikacji działań ukierunkowanych na proekologiczne rozwiązania systemu transportu. Główne kierunki działań to:
- zmniejszenie emisji komunikacyjnej, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych (Opole, Strzelce Opolskie, Kędzierzyn – Koźle, Nysa, Brzeg, Dobrodzień, Praszka, Gorzów Śląski, Ozimek),
 - zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń w miastach i na terenach wiejskich,
 - kontynuacja ograniczania emisji przemysłowych,
 - zmniejszenie negatywnego oddziaływania hałasu na człowieka i środowisko.
4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody. Dotyczy to przede wszystkim nowego podejścia do ochrony przyrody, uwzględniającego europejskie wymogi i doświadczenia w tym zakresie. Istotnymi zagadnieniami jest również ochrona i zrównoważony rozwój lasów. Główne kierunki to:
- wdrożenie systemu NATURA 2000,
 - optymalizacja sieci obszarów chronionych, zapewniająca spójność ekologiczną województwa oraz ochronę różnorodności biologicznej,
 - realizacja programów rolno-środowiskowych,
 - aktualizacja i realizacja wojewódzkiego programu zwiększania lesistości, w tym zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolniczej lub zdegradowanych.
5. Ochrona powierzchni ziemi i środowiska glebowego. Dotyczy to przede wszystkim działań rekultywacyjnych i rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych wskutek eksploatacji surowców mineralnych oraz ochrony gleb. Główne kierunki to:
- bieżąca rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych,
 - rewitalizacja terenów dawnych wyrobisk górniczych,
 - zalesianie gruntów rolniczo nieprzydatnych do produkcji rolnej lub zdegradowanych.

III. POLITYKA EKOLOGICZNA WOJEWÓDZTWA

1. Cele i zadania o charakterze systemowym

1.1. Włączanie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych

Prowadzenie świadomej polityki ekologicznej na obszarze województwa wymaga stworzenia podstaw dla jego zrównoważonego rozwoju, nawiązujących do zasady prewencji i oszczędnego korzystania z zasobów środowiska oraz zasady integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi. Główne znaczenie posiadać będzie włączenie zagadnień ochrony środowiska do opracowywanych na szczeblu województwa podstawowych dokumentów rozwojowych (polityk, planów, programów i strategii), jak również opracowywanie dla nich strategicznych ocen oddziaływania.

Oznacza to potrzebę uwzględniania celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi przy sporządzaniu strategii, polityk, planów i programów w poszczególnych dziedzinach gospodarowania. Dotyczy to energetyki, przemysłu, transportu, gospodarki komunalnej i budownictwa, rolnictwa, leśnictwa i turystyki, które wywierają presję na środowisko. Szczegółowe wskazówki w tym względzie są zawarte w „Wytycznych dotyczących zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych” przygotowanych przez Ministerstwo Środowiska.

Instrumentem wspierającym ekologizację polityk sektorowych są strategiczne oceny oddziaływania na środowisko, wykonywane przede wszystkim dla polityk i programów wymaganych ustawowo.

Najważniejszym celem w zakresie włączania aspektów ekologicznych do polityk sektorowych, w województwie opolskim jest:

- zharmonizowanie celów rozwoju gospodarczego i społecznego z celami ochrony środowiska.

Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Tabela nr 1

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
1. Wprowadzenie do strategii, polityk i programów sektorowych rozdziału „ochrona środowiska”	Marszałek
2. Objęcie strategii, polityk i programów sektorowych strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko zgodnie z wymaganiami ustawy	Marszałek
3. Weryfikacja regionalnych dokumentów strategicznych pod kątem zgodności przyjętych zasad i celów rozwojowych z polityką ekologiczną oraz umowami międzynarodowymi, w szczególności strategii rozwoju województwa opolskiego na lata 2000-2015.	Marszałek

1.2. Planowanie przestrzenne zgodne z ideą zrównoważonego rozwoju

Jednym z najważniejszych działań dla wzmocnienia ochrony poszczególnych elementów środowiska oraz doskonalenie harmonijnego, zrównoważonego rozwoju na terenie województwa opolskiego jest proces i procedury związane z planowaniem przestrzennym. Nowa ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym [Dz.U. nr 80, poz. 717] próbuje jednocześnie połączyć dwa aspekty – szersze włączenie do prac nad planami zagospodarowania przestrzennego i do treści tych planów zagadnień związanych z ochroną środowiska oraz uproszczenie i przyśpieszenie procedur ustalania lokalizacji inwestycji, mających na celu pobudzenie i modernizację gospodarki oraz poprawę sytuacji na rynku pracy.

Podstawowym zadaniem w zakresie ekologizacji planowania przestrzennego jest weryfikacja obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego lub opracowanie nowych planów, spełniających już wszystkie zmienione prawem wymagania oraz uwzględniające treść programów ochrony środowiska o zasięgu regionalnym i lokalnym. Okolicznością sprzyjającą podjęciu weryfikacji planów miejscowych jest fakt, że większość planów utraciła lub utraci z mocy prawa na koniec 2003 roku swoją ważność. Na 70 gmin w województwie opolskim tylko ok. 10 z nich po roku 2003 będzie miało w całości lub dużej części pokrycie aktualnymi planami miejscowymi.

Najważniejszym celem w zakresie planowania przestrzennego zgodnego z ideą zrównoważonego rozwoju, w województwie opolskim jest ekologizacja planowania przestrzennego - harmonizowanie rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną środowiska i krajobrazu.

Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Tabela nr 2

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
1. Weryfikacja lub opracowanie nowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających wymagania wynikające ze znowelizowanych przepisów, a także z treści programów ochrony środowiska	Gminy Marszałek

1.3. Edukacja ekologiczna społeczeństwa i dostęp do informacji

Skuteczna realizacja polityki ekologicznej województwa wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających bezpośredni lub pośredni wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udział obywateli. Podstawowe znaczenie dla społecznego udziału w realizowaniu celów ekologicznych ma przede wszystkim odpowiednia edukacja ekologiczna oraz powszechny dostęp do informacji o środowisku. Koniecznym uzupełnieniem powinno być także dalsze rozszerzanie współpracy między instytucjami publicznymi, a organizacjami ekologicznymi (konsultowanie strategii i programów, przedsięwzięć i decyzji, rozwijania edukacji ekologicznej itp.).

W odczuciu społecznym działania na rzecz ochrony przyrody i środowiska mają mniejsze znaczenie wobec wagi problemów gospodarczych i społecznych. Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, w tym także przedstawicieli władzy stanowi jedno z największych zagrożeń dla środowiska.

Najskuteczniejszym sposobem przekonania społeczeństwa do idei ochrony przyrody i środowiska jest ukazanie i pomoc w osiągnięciu korzyści, jakie może osiągnąć gospodarstwo, wieś czy gmina wykorzystując zasoby przyrodnicze na swoim terenie. Ponadto ważna jest także ciągła misja edukacyjna wśród dzieci i młodzieży. Edukacja ekologiczna powinna dotyczyć wszystkich komponentów środowiska.

Najważniejszymi celami w zakresie edukacji ekologicznej społeczeństwa, w województwie opolskim są:

- realizacja szkoleń, kursów, konkursów, wydawnictw, akcji popularyzatorskich podnoszących świadomość ekologiczną społeczeństwa, w szczególności rolników, leśników, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży,
- gromadzenie pomocy dydaktycznej i rozpowszechnianie informacji dotyczących ochrony środowiska i edukacji ekologicznej, w szczególności przez biblioteki (pedagogiczne, szkolne, szkół wyższych, wojewódzkie itd.)
- realizacja modelowych przedsięwzięć chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla celów naukowo-badawczych oraz promocji i rozwoju wsi, gminy i województwa oraz wsparcie modelowych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- rozwój infrastruktury turystyczno-dydaktycznej, w szczególności w parkach krajobrazowych, Lasach Państwowych i przy rezerwach,
- realizacja cyklicznych prezentacji o treściach przyrodniczych w ramach publicznych środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku,
- utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku w oparciu o rejestry oraz interaktywne bazy danych o środowisku dostępne za pośrednictwem internetu,
- zapewnienie bieżącego udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych w radach nadzorczych funduszy ekologicznych, ciałach doradczych i opiniodawczych itp.

Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Tabela nr 3

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Realizacja szkoleń, kursów, konkursów, wydawnictw, akcji popularyzatorskich podnoszących świadomość ekologiczną społeczeństwa	
1. Rozwój szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe, w tym przyrodnicze dla urzędników państwowych i samorządowych, nauczycieli oraz specjalistów	Organizacje pozarządowe Jednostki oświatowe Placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli Marszałek Wojewoda
2. Wdrażanie szkoleń z zakresu nowej polityki ochrony gleb	Ministerstwo Środowiska Wojewoda Organizacje pozarządowe
3. Realizacja intensywnych szkoleń dla rolników, w szczególności w ramach programów rolno-środowiskowych	WODR, ARIMR Organizacje pozarządowe
4. Realizacja szkoleń dla organizatorów turystyki, z podkreśleniem zagrożeń związanych z „dziką” turystyką	Organizacje pozarządowe Marszałek
5. Opracowanie i wdrożenie wieloletnich programów szkoleniowych dla rolników, w szczególności promujących dobre praktyki rolnicze oraz rolnictwo ekologiczne	WODR Organizacje pozarządowe
6. Tworzenie programów szkoleniowych dla leśników, w szczególności na terenach leśnych objętych ochroną prawną w celu lepszego poznania, wyszukania i zapewnienia skutecznej ochrony stanowiskom rzadkich i zagrożonych gatunków roślin	Organizacje pozarządowe Nadleśnictwa ZOPK
7. Organizacja konkursów i akcji edukacyjnych	WODR, ZOPK Organizacje pozarządowe Jednostki oświatowe Kuratorium oświaty
8. Opracowanie i wydanie folderów, broszur o treściach ekologicznych, gromadzenie i rozpowszechnianie informacji dotyczących ochrony środowiska i edukacji ekologicznej	WODR, ZOPK Organizacje pozarządowe Placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli Biblioteki
Realizacja modelowych przedsięwzięć chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo	
9. Opracowanie i wdrożenie projektów chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla rozwoju wsi lub gminy	Organizacje pozarządowe Gminy, ZOPK Podmioty gospodarcze
10. Wspieranie finansowe modelowych projektów chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla rozwoju wsi lub gminy między innymi poprzez organizowanie konkursów tematycznych	WFOŚiGW PFOŚ
Rozwój infrastruktury turystyczno-dydaktycznej, w szczególności w parkach krajobrazowych, Lasach Państwowych i przy rezerwach	
11. Rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych oraz muzeów i izb przyrodniczych wraz z ośrodkami edukacji ekologicznej	Nadleśnictwa, Gminy, ZOPK Organizacje pozarządowe
Realizacja cyklicznych prezentacji o treściach przyrodniczych w ramach publicznych środków przekazu oraz instytucji kultury, oświaty i wypoczynku	
12. Organizowanie programów, wystaw, imprez o tematyce związanej z ochroną środowiska	Marszałek Instytucje kultury, oświaty i sportu Gminy Organizacje pozarządowe
Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku	
13. Wdrożenie Opolskiego Systemu Informacji Przestrzennej	Marszałek
14. Udostępnianie informacji o środowisku i działaniach proekologicznych, tworzenie bazy danych dotyczących ochrony środowiska	Marszałek, Wojewoda Powiaty, Gminy

1.4. Współpraca międzynarodowa i międzyregionalna

Województwo opolskie graniczy:

- od strony południowej z Republiką Czeską,
- od zachodniej z województwem dolnośląskim,
- od północnej z województwem wielkopolskim,
- od północno-wschodniej z województwem łódzkim,
- od wschodniej z województwem śląskim.

Współpraca międzynarodowa z Czechami powinna być ukierunkowana głównie na przejmowanie doświadczeń w wykorzystywaniu funduszy strukturalnych i regionalnych, stosowaniu najlepszych dostępnych technik (BAT), wspólnym realizowaniu zobowiązań związanych z wstąpieniem do Unii Europejskiej, handlu emisjami i ekokonwersjami.

Współpraca z sąsiednimi województwami oraz okresami czeskimi przygranicznymi powinna polegać na rozwiązywaniu najważniejszych problemów w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania środowiska, do których należą:

- zły stan czystości wód powierzchniowych,
- zagrożenie powodziowe,
- niewystarczająca ochrona transgranicznych obszarów cennych przyrodniczo oraz struktur pełniących funkcję łącznikowe,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych dla celów turystyczno-rekreacyjnych.

Strategicznym celem współpracy międzynarodowej oraz międzyregionalnej jest rozwiązywanie wspólnych problemów dotyczących ochrony środowiska, głównie na obszarach stykowych i przygranicznych.

Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Rozwinięciem działań z poniższej tabeli są imiennie wymienione w harmonogramie rzeczowo-finansowym zadania do realizacji w innych, odpowiednich działach tj. ochrona przyrody i krajobrazu, racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych i ochrona przed powodzią, poprawa jakości wód.

Tabela nr 4

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Współpraca międzynarodowa (z Republiką Czeską)	
1. Nowelizacja umów dwustronnych (lub podpisanie nowych) pod kątem wprowadzenia standardów i procedur Unii Europejskiej we współpracy transgranicznej	Wojewoda Zarząd województwa
2. Wspólne rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej	Gminy
3. Współpraca w zakresie ochrony zasobów i walorów przyrodniczych	Wojewoda
4. Współpraca przy planowaniu i wykorzystaniu turystycznym obszaru pogranicza	Gminy, Starostwa
5. Współpraca przy działaniach z zakresu ochrony przeciwpowodziowej	Wojewoda, Marszałek, RZGW
6. Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez inicjowanie procesu rozbudowy gazociągów	PGNiG
Współpraca międzyregionalna	
7. Współpraca przy działaniach z zakresu ochrony przeciwpowodziowej w ramach „Programu dla Odry 2006”	RZGW WZUiMW
8. Ochrona wód zlewni Nysy Kłodzkiej i Oławy jako zasobu pitnego dla aglomeracji wrocławskiej i regionu wałbrzyskiego	RZGW Gminy
9. Ochrona wód zlewni Widawy	RZGW, Gminy
10. Ochrona terenów na styku województw o wysokich wartościach przyrodniczych w ramach sieci ekologicznej Econet-PI i Natura 2000	Wojewoda
11. Współpraca przy planowaniu i wykorzystaniu turystycznym obszarów przylegających województw	Gminy
12. Ochrona wód podziemnych na obszarze GZWP 333	Gminy

2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych

Zgodnie z aktualną Polityką ekologiczną państwa realizacja podstawowych założeń tj. ochrony środowiska i poprawy jakości życia ma nastąpić przede wszystkim wskutek przyjęcia następujących celów:

- znacznego wzrostu lesistości Polski z 28,5% (2001r.) do 30% (do roku 2020), a w dalszej perspektywie nawet do 32-33%,
- utworzenia europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 obejmującej ok. 15% powierzchni państwa,
- ochrony obszarów wodno-błotnych,
- poprawy stanu czystości wód.

Realizacja powyższych celów wymaga w każdym województwie:

- wzmocnienia etatowego i technicznego komórek organizacyjnych do spraw ochrony przyrody w Urzędzie Wojewódzkim i jednostkach samorządu terytorialnego, które będą zarządzały obszarami sieci Natura 2000,
- zwiększenia udziału środków finansowych przeznaczonych na ochronę przyrody przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- rozszerzenie zakresu monitoringu przyrodniczego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska o zadania wynikające z konwencji i porozumień międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej.

2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

a) Stan wyjściowy

W województwie opolskim powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona zajmuje 255,1 tys. ha, co stanowi 27,1% powierzchni województwa. Pod względem powierzchni prawnie chronionych Opolszczyzna zajmuje 11 miejsce w kraju.

Regionalny system obszarów i obiektów chronionych w województwie opolskim tworzą:

- 4 parki krajobrazowe („Góry Opawskie”, „Góra Św. Anny”, „Stobrawski”, „Załęczański”), zajmują one ogółem 62,9 tys. ha (6,7% powierzchni województwa),
- 7 obszarów chronionego krajobrazu („Otmuchowsko-Nyski”, „Rejon Wronin-Maciowaksze”, „Rejon Mokre-Lewice”, „Las Głubczycki”, „Łęg Zdieszowicki”, „Lasy Stobrawsko-Turawskie”, „Bory Niemodlińskie”), zajmują one ogółem 189,7 tys. ha (20,1% powierzchni województwa),
- 34 rezerваты przyrody, w tym 26 rezerwatów leśnych, 6 florystycznych i 2 geologiczno-krajobrazowe, zajmują one ogółem 783,2 ha (0,1% powierzchni województwa), co stawia województwo opolskie na 16 miejscu w kraju. Gospodarowanie zasobami przyrody na obszarze rezerwatów prowadzone jest w oparciu o plany ochrony. Na dzień 31.12.2002r. 18 rezerwatów posiada aktualne, zatwierdzone plany ochrony, co stanowi 52,9 % rezerwatów w województwie.

Flora roślin naczyniowych Opolszczyzny liczy 1682 gatunków roślin, co stanowi 74,4 % flory krajowej. Na terenie województwa opolskiego występuje 135 gatunków roślin podlegających ochronie prawnej, co stanowi 51,3 % ogólnej liczby roślin chronionych kraju. Z tego 112 gatunków objętych jest ochroną ścisłą i 23 gatunki ochroną częściową.

Znaczna ich część została umieszczona na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w województwie opolskim”. Lista ta zawiera 492 gatunki, tj. 29,2 % flory województwa i ok. 21,8% flory Polski. Prawna ochrona gatunkowa nie zaspokaja w pełni potrzeb ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków, ponieważ nie uwzględnia zróżnicowania regionalnego. Objęcie ochroną gatunków szczególnie zagrożonych w województwie opolskim nie wymienionych na liście krajowej należy do kompetencji wojewody.

Tabela nr 5: Zestawienie liczby gatunków roślin w województwie wg kategorii zagrożenia

Kategorie zagrożenia	Liczba gatunków roślin zagrożonych	% zagrożonej flory województwa
1	2	3
EX	62	3,7
CE	78	4,6
EN	89	5,3
VU	94	5,6
LR	102	6,1
DD	67	4

Na terenie województwa opolskiego stwierdzono występowanie około 200 zespołów i zbiorowisk roślinnych, z czego 124 z nich należą do fitocenoz rzadkich i ginących w naszym regionie. Siedliska zagrożone i chronione są w niewielkim zakresie objęte ochroną prawną. Najodpowiedniejszą dla nich formą ochrony jest użytek ekologiczny, który stanowić powinny samorządy lokalne. Użytki te priorytetowo powinny korzystać z funduszy unijnych przeznaczonych na ochronę przyrody, w szczególności programy rolno-środowiskowe.

Pod względem zachowania pierwotnych form faunistycznych, województwo opolskie można podzielić na dwie części, które rozdziela rzeka Odra. Część lewostronna jest bardzo silnie zmieniona. Powoduje to, że ok. 30% gatunków to taksony synantropijne. Znacznie lepiej zachowane formy prawobrzeżnej Odry związane są bez wątpienia z istniejącymi tu obecnie dużymi kompleksami leśnymi Lasów Stobrawsko-Turawskich i specyfiką przyrodniczą Masywu Chełmu.

W województwie opolskim występują obszary o znaczących zasobach pod względem nagromadzenia elementów kulturowych o wysokich walorach krajobrazu kulturowego. Szczególnie cenne są krajobrazy kulturowe okolic Góry Św. Anny, Koźła, Nysy i Paczkowa. Prawna ochrona krajobrazu kulturowego w województwie opolskim jest niewystarczająca i wymaga radykalnych działań ochronnych.

b) Uwarunkowania prawne

Ochrona przyrody i krajobrazu realizowana jest przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 16 października 1991r. o ochronie przyrody [Dz.U. nr 99 z 2001r., poz. 1079 w sprawie ogłoszenie jednolitego tekstu ustawy o ochronie przyrody, z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami],
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym [Dz.U. nr 80, poz. 717].

Szczególnego znaczenia dla obowiązujących w Polsce przepisów i działań w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu, posiadają funkcjonujące w Unii Europejskiej podstawowe regulacje prawne, które stały się podstawą do wyznaczanie ostoi Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000:

- Dyrektywa 92/43/WE w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory,
- Dyrektywa 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków.

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa w obszarze ochrony przyrody i krajobrazu jest utworzenie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 na około 15% powierzchni kraju oraz ochrona obszarów wodno-błotnych – cennych siedlisk najbardziej zagrożonych zniszczeniem w skali europejskiej. Strategiczne cele wojewódzkie są zgodne z założeniami polityki państwa w tym zakresie.

Podstawowym dokumentem, który uwzględniono w niniejszym Programie przy formułowaniu celów i zadań z zakresu różnorodności biologicznej i krajobrazowej jest „Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej” (Ministerstwo Środowiska, 2003).

Strategicznymi celami zakładanymi do osiągnięcia na terenie województwa opolskiego w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu są:

- zabezpieczenie cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów poprzez objęcie ich różnymi formami ochrony przyrody, w tym najcenniejsze siecią ekologiczną Natura 2000,
- stworzenie takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju osadnictwa, aby różnorodność biologiczna i krajobrazowa ulegała stopniowemu wzbogaceniu, w szczególności dla ochrony lub przywrócenia bioróżnorodności obszarów wodno-błotnych.

Podstawowe cele i kierunki działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej określono w oparciu o wyróżnione zagadnienia:

- **ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych,**
- **ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków roślin i zwierząt,**
- **ochrona krajobrazu kulturowego.**

Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych

Obszary i obiekty prawnie chronione zajmują 27,1% powierzchni województwa opolskiego, co lokuje nasze województwo na 11 miejscu w kraju. Średnia dla Polski wynosi 33,1%.

Na terenie województwa opolskiego znajdują się jeszcze cenne przyrodniczo obszary, które kwalifikują się do objęcia ochroną prawną lub też wymagają zwiększenia rangi tej ochrony. Rozwój systemu obszarów chronionych jest niezwykle istotny również ze względu na położenie przygraniczne województwa opolskiego i konieczność dopasowania systemów przyrodniczych Czech i Polski, a także zachowania ciągłości systemów prawnej ochrony między województwami.

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony i rozwoju systemu obszarów chronionych, w województwie opolskim są:

- włączenie obszarów cennych przyrodniczo o znaczeniu międzynarodowym w Europejską Sieć Obszarów Chronionych NATURA 2000

Na terenie województwa opolskiego do objęcia ochroną w ramach Natury 2000 wyznaczono 8 Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO) o powierzchni 81 543,64 ha oraz 4 Obszary Specjalnej Ochrony (OSO) o powierzchni 43 126,68 ha. Łączna powierzchnia wyznaczonych obszarów Natura 2000 wynosi ok. 105 210 ha, co stanowi ok. 11,2 % powierzchni województwa.

Tabela nr 6

L.p.	Nazwa obszaru	Powierzchnia w tys. ha w województwie opolskim
Specjalne Obszary Ochrony		
1.	Dolina Stobrawy	23,00
2.	Lasy Baruckie	6,50
3.	Dolina Małej Panwi	28,68
4.	Bory Niemodlińskie	10,58
5.	Góra Św. Anny	5,17
6.	Opolska Dolina Odry	3,74
7.	Góry Opawskie	4,42
8.	Forty Nyskie	< 100
9.	Grądy Odrzańskie – 0,6% powierzchni ostoi w województwie opolskim	0,040
10.	Załęczański Łuk Warty – 0,1% powierzchni ostoi w województwie opolskim	0,089
Obszary Specjalnej Ochrony		
1.	Doliny Stobrawy	28,55
2.	Jezioro Nyskie	2,20
3.	Jezioro Otmuchowskie – 99% powierzchni ostoi w województwie opolskim	2,00
4.	Jezioro Turawskie	2,37
5.	Grądy Odrzańskie – 38,9% powierzchni ostoi w województwie opolskim	8,00

- objęcie ochroną prawną obiektów wymagających ochrony w świetle wymogów prawa międzynarodowego,

Poza utworzonymi już obszarami chronionymi i wyznaczonymi ostojami Natury 2000 na terenie województwa opolskiego wyznaczono obszary, gdzie występują siedliska chronione i zagrożone wyginięciem w skali europejskiej, które wymagają ochrony prawnej (Załącznik nr 1 – Stan środowiska przyrodniczego w województwie opolskim).

Tabela nr 7

L.p.	Nazwa obszaru	Typ siedliska
1.	Przywory	Starorzecze
2.	Boguszyce	Starorzecze
3.	Stradunia	Starorzecze
4.	Stare Olesno	Kompleks stawów
5.	Nowa Wieś Królewska	Kompleks podmokłych łąk
6.	Międzybrodzie	Kompleks podmokłych łąk
7.	Rędzina	Nieczynna żwirownia
8.	Malnia	Nieczynny kamieniołom wapienia
9.	Kamień Śląski	Nieczynny kamieniołom wapienia
10.	Szymiszów	Nieczynny kamieniołom wapienia
11.	Opole	Nieczynny kamieniołom wapienia
12.	Nadziejów	Nieczynny kamieniołom granitu
13.	Kozłówki	Murawy kserotermiczne
14.	Lubotyń	Murawy kserotermiczne
15.	Kamień Śląski	Murawy i zarośla kserotermiczne
16.	Lasowice Małe „Czarny Staw”	Staw z torfowiskami
17.	Zawadzkie	Torfowisko węglanowe
18.	Ulanowice	Lasy łęgowe
19.	Nowy Dwór	Lasy grądowe
20.	Pielgrzymów	Dąbrowy
21.	Błaziejowice	Lasy łęgowe i grądowe
22.	Kamień Śląski	Buczyny
23.	Srebrne Źródło	Lasy liściaste
24.	Skrońsko	Lasy liściaste

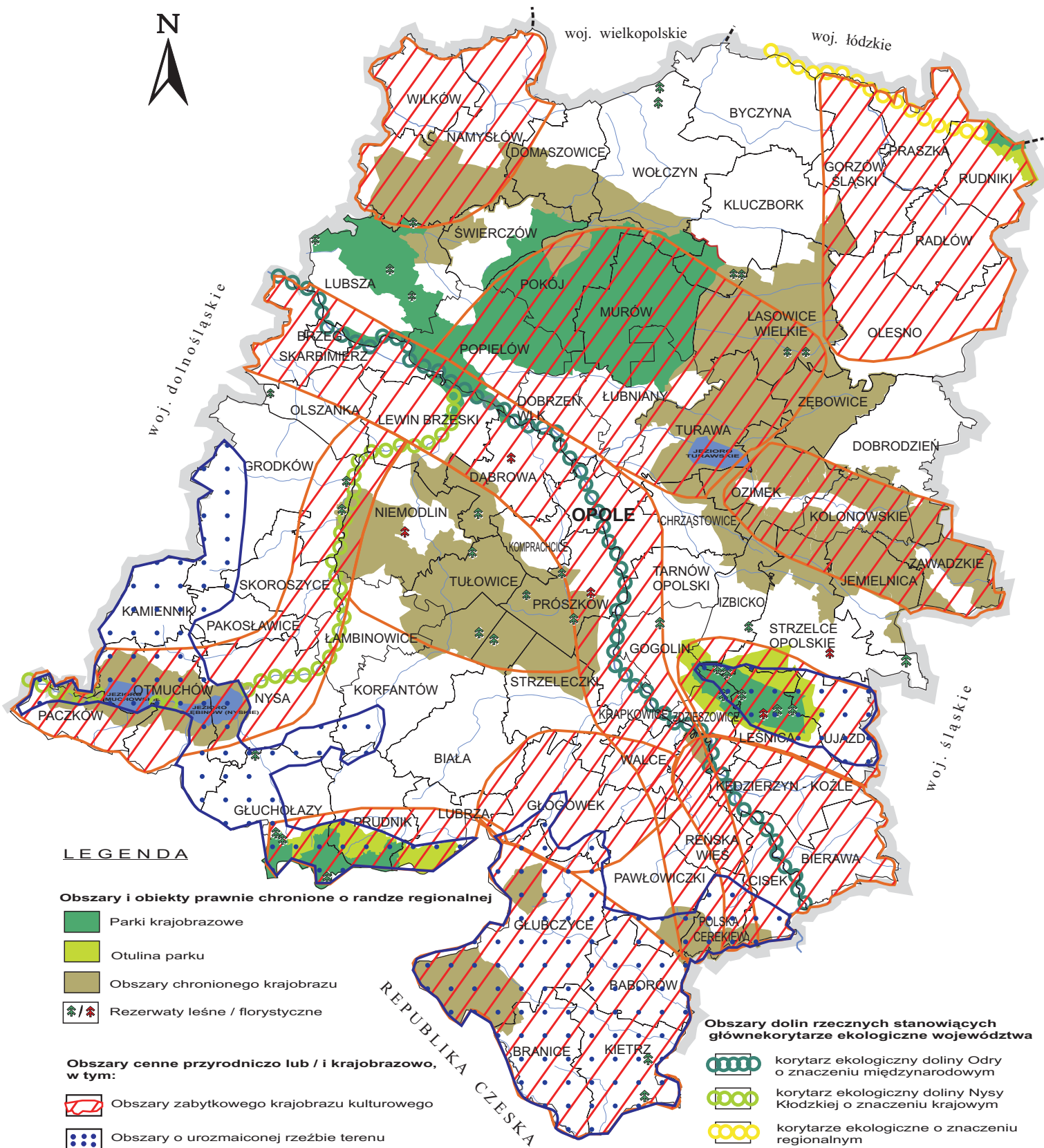
- tworzenie wspólnych z Czechami transgranicznych obszarów chronionych, przede wszystkim ochrona całego pasma Gór Opawskich i ochrona transgranicznych dolin rzecznych,
- objęcie ochroną prawną nowych obszarów, cennych przyrodniczo o znaczeniu regionalnym lub stanowiących powiązanie z terenami chronionymi, w szczególności w sąsiednich województwach.

Na terenie województwa opolskiego wyznaczono wstępnie jako propozycje w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo kwalifikujące się do ochrony prawnej. Oprócz części rezerwatów przyrody reszta proponowanych obszarów nie posiada szczegółowej przyrodniczej dokumentacji inwentaryzacyjnej.

Tabela nr 8

L.p.	Nazwa obszaru	Położenie (powiat)
Proponowane parki krajobrazowe		
1.	„Dolina Małej Panwi”	opolski ziemski , Strzelce Op., Olesno
2.	Poszerzenie Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” o Obszar Chronionego Krajobrazu “Mokre-Lewice”	Głubczyce
Proponowane obszary chronionego krajobrazu		
1.	„Wzgórza Strzelińskie”	Nysa
2.	„Przedgórze Paczkowskie”	Nysa
3.	„Kamień Śląski”	opolski ziemski, Strzelce Op., Krapkowice
4.	„Dolina Proсны”	Kluczbork, Olesno
5.	„Las Grudzicki”	opolski grodzki
6.	Poszerzenie „Lasów Stobrawsko-Turawskich”	Olesno

OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU - STAN ISTNIEJĄCY I UWARUNKOWANIA OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU

L.p.	Nazwa obszaru	Położenie (powiat)
Proponowane rezerwy przyrody		
1.	Bażantka	Prudnik
2.	Chrzelice	Prudnik
3.	Dzików	opolski ziemski
4.	Kania	Kluczbork
5.	Krystyna	Kluczbork
6.	Mańkowice	Nysa
7.	Nagłów	Prudnik
8.	Odra	Brzeg
9.	Otmuchowskie Błota	Nysa
10.	Pisarzowice	Krapkowice
11.	Pleśnicki Las	Nysa
12.	Popowicki Las	Krapkowice
13.	Rogów	opolski ziemski
14.	Stawy Niemodlińskie	opolski ziemski
15.	Stawy Tułowickie	opolski ziemski
16.	Szakłak	opolski ziemski
17.	Topiel	Nysa
18.	Urszulanów	Krapkowice
19.	Wąwozy Biechowskie	Nysa
20.	Wilczy Staw	Głubczyce
21.	Żaba	Namysłów

- wzmocnienie ochrony i doskonalenie harmonijnego, zrównoważonego rozwoju na obszarach prawnie chronionych lub kwalifikujących się do ochrony prawnej, w szczególności poprzez procedury związane z planowaniem przestrzennym.

Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków roślin i zwierząt

Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków powinna być realizowana na terenie całego województwa, również na obszarach użytkowanych produkcyjnie przez człowieka. Wymaga to nowatorskich rozwiązań, które będą uwzględniały zarówno interes gospodarczy, jak i ochrony przyrody. Dużą część obszarów rolniczych charakteryzuje się bogatą mozaiką siedlisk spełniających funkcję ostoi zagrożonych gatunków roślin i zwierząt. Szczególną rolę w ochronie różnorodności biologicznej spełniają lasy, ponieważ pomimo znacznych przekształceń nadal zachowują duży stopień naturalności, a także stanowią ważne ogniwo spajające inne ekosystemy, w tym również przez kształtowanie bilansu wodnego. Fundamentalne znaczenie dla zachowania najbardziej zagrożonych siedlisk i gatunków ma ochrona ekosystemów wodno-błotnych. Bardzo istotną rolę w ochronie zagrożonych siedlisk będą odgrywały Programy rolno-środowiskowe.

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony zagrożonych siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt, w województwie opolskim są:

- rozwój prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (np. inwentaryzacje przyrodnicze gmin i obszarów proponowanych do ochrony, zagrożenia siedlisk wodno-błotnych itp.),
- ochrona i renaturyzacja ekosystemów wodno-błotnych o kluczowym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności: rzek i ich dolin (w szczególności doliny Odry i Nisy Kłodzkiej), stawów (m.in. Stawy Tułowickie, Niemodlińskie, w dolinie Stobrawy), dużych zbiorników retencyjnych (Otmuchowskiego, Nyskiego i Turawskiego), oczek wodnych i terenów wodno-błotnych (w szczególności torfowisk oraz wilgotnych i podmokłych łąk),

- rozszerzenie i usprawnienie ochrony in situ gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, ochrona przed zainwestowaniem terenów występowania chronionych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych,
- utrzymanie tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu (północno-zachodnia część województwa) lub przywrócenie różnorodnego użytkowania gruntów na terenach o intensywnej gospodarce rolnej (południowo-wschodnia część) oraz wsparcie i rozwój rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego,
- reintrodukcja wybranych gatunków (cietrzew, suseł moregowany),
- rozwijanie monitoringu przyrodniczego, w ramach Regionalnego Monitoringu Środowiska.

Ochrona krajobrazu kulturowego

Na terenie województwa opolskiego znajdują się obszary o wysokich walorach krajobrazu kulturowego. Ulegają one stopniowej degradacji. Na obszarach tych powinny zostać podjęte zdecydowane działania ochronne, w szczególności za pomocą instrumentów planowania przestrzennego.

Wojewoda opolski opracował dokument „Ochrona i Konserwacja Zabytkowego Krajobrazu Kulturowego Województwa Opolskiego”, na podstawie którego określono obszary o predyspozycjach rezerwatów kulturowych (o znaczeniu światowym – okolice Góry Św. Anny i krajowym – okolice Koźła oraz Nysy i Paczkowa) i parków kulturowych (Dolina Małej Panwi, Dolina Odry, Dolina Prosnicy, Dolina Nysy Kłodzkiej, Dolina Widawa, Koźle, Leśnica, Osobłoga Dóbr Oppersdorfów, Płaskowyż Głubczycki, Krajobraz Reliktów Puszczy Odrzańskiej).

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego, w województwie opolskim są:

- ochrona i rewitalizacja krajobrazu kulturowego, w szczególności na wyznaczonych obszarach rezerwatów i parków kulturowych,
- utrzymanie tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu rolniczego w szczególności w północno-wschodniej części województwa, kształtowanie poprzez zadrzewienia i zakrzaczenia krajobrazu intensywnie użytkowanego rolniczo (południowo-zachodnia część województwa) lub z dysharmonijnymi obiektami kubaturowymi,
- łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego.

d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

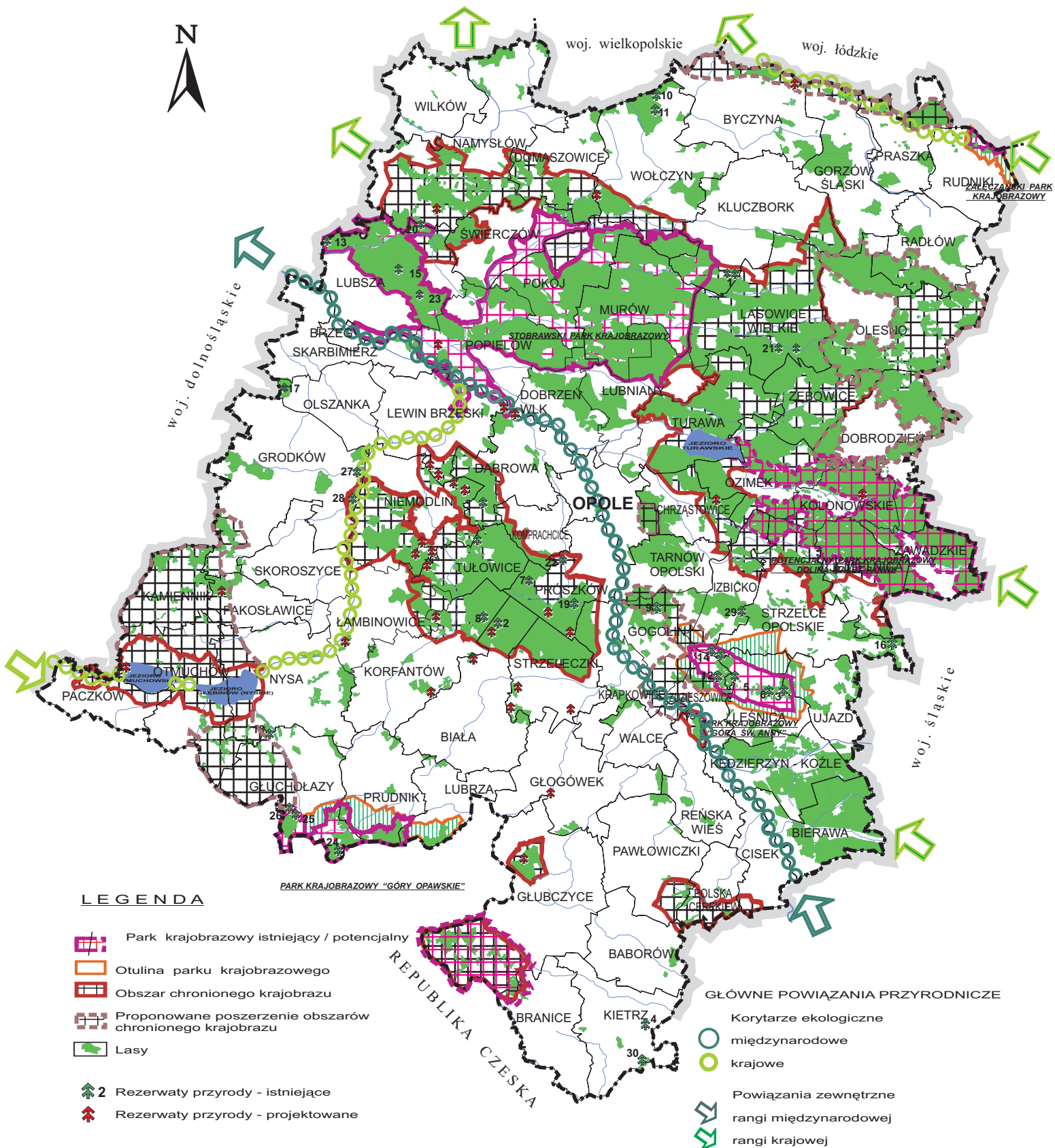
Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu wraz z przedstawieniem jednostek odpowiedzialnych i współpracujących przedstawiono w poniższej tabeli.

Większość działań ma charakter zadań własnych, nieinwestycyjnych, realizowanych głównie przez Wojewodę i jego służby zespolone.

Tabela nr 9

Działania	Jednostki odpowiedzialne i współpracujące
Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych	
1. Opracowanie zasad i programów niezbędnych do wdrożenia Natury 2000 na terenie województwa opolskiego	Wojewoda Organizacje pozarządowe Uniwersytet Opolski
2. Objęcie ochroną prawną nowych obiektów i obszarów cennych przyrodniczo	Wojewoda ZOPK Nadleśnictwa, Gminy
3. Opracowanie inwentaryzacji i dokumentacji przyrodniczych	Wojewoda ZOPK Uniwersytet Opolski
4. Opracowanie planów ochrony dla istniejących obszarów prawnie chronionych	ZOPK Wojewoda Uniwersytet Opolski
5. Ochrona dolin rzecznych oraz innych korytarzy ekologicznych	Wojewoda Gminy Organizacje pozarządowe

DOCELOWY SYSTEM OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

Działania	Jednostki odpowiedzialne i współpracujące
Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków roślin i zwierząt	
6. Wdrożenie priorytetowych zadań sformułowanych w „Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej”	Wojewoda, Gminy Nadleśnictwa
7. Przygotowanie i wdrożenie programu rolno-środowiskowego, w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo	Marszałek, Wojewoda, ARiMR, WODR, Organizacje pozarządowe Uniwersytet Opolski
8. Objęcie ochroną prawną siedlisk i gatunków roślin zagrożonych wyginięciem	Wojewoda, Gminy, Nadleśnictwa
9. Ochrona i renaturalizacja ekosystemów wodno-błotnych	Wojewoda, Nadleśnictwa, ARiMR Gminy, Uniwersytet Opolski Organizacje pozarządowe
10. Reintrodukcja wybranych gatunków (cietrzew, suseł moregowany)	Wojewoda Organizacje pozarządowe
Ochrona krajobrazu kulturowego	
11. Opracowanie i wdrożenie zasad ochrony krajobrazu kulturowego na wyznaczonych obszarach rezerwatów i parków kulturowych	Wojewoda
12. Ochrona ciągów i panoram widokowych przez ograniczenie rozpraszania zabudowy i nie wprowadzanie obiektów agresywnych krajobrazowo (dużych lub/i wysokich)	Wojewoda Gminy
13. Utrzymanie regionalno-historycznej skali i struktury jednostek osadniczych nawiązującej do stylu regionalnego i krajobrazu	Wojewoda Gminy
14. Rewaloryzacja parków podworskich, przypałacowych i wiejskich	Marszałek, Powiaty, Gminy Firmy i osoby prywatne
15. Analiza uwarunkowań środowiskowych, w tym krajobrazu kulturowego	Marszałek, Gminy

2.2. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów, łowiectwo

a) Stan wyjściowy

Ogólna powierzchnia lasów w województwie wynosi 246,7 tys. ha (wg GUS – stan na 31.12.2001r.). Według standardów przyjętych dla ocen międzynarodowych, uwzględniających także grunty związane z gospodarką leśną, powierzchnia gruntów leśnych w województwie wynosi 253,0 tys. ha, co odpowiada lesistości 26,2% (11 lokata w kraju). Jednakże wielkość powierzchni leśnej przypadającej na jednego mieszkańca w województwie opolskim jest równa średniej krajowej.

Rozmieszczenie lasów na Opolszczyźnie jest nierównomierne. Największe zwarte kompleksy leśne – Borów Niemodlińskich, Lasów Stobrawsko-Turawskich i fragment kompleksu Rud Raciborskich położone są w środkowej, północnej i wschodniej części województwa.

W strukturze własnościowej lasów w województwie zdecydowanie dominują lasy publiczne – 236,1 tys. ha (95,7%), więcej od średniej krajowej (82,6%). Lasy będące własnością Skarbu Państwa zajmują 234,7 tys. ha (95,1%), w tym w zarządzie Lasów Państwowych 229,5 tys. ha (93%) – praktycznie cały obszar województwa podlega pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Katowicach. Lasy komunalne zajmują ok. 1,4 tys. ha (0,56%), a prywatne 10,6 tys. ha (4,3%).

Lasy w województwie opolskim, podobnie jak w całym kraju, występują głównie na terenach o najsłabszych glebach, co po części znajduje odzwierciedlenie w układzie typów siedliskowych lasu. W strukturze siedliskowej lasów przeważają siedliska borowe, występujące na 61,9 % powierzchni lasów, siedliska lasowe zajmują 38,1%, z czego olsy i łęgi - 2,4%. W południowej części województwa opolskiego występują również minimalne powierzchnie siedlisk wyżynnych (1,7%) i górskich (0,9%).

Struktura siedliskowa w pewnym stopniu znajduje odzwierciedlenie w strukturze przestrzennej gatunków panujących. Tylko w pewnym stopniu, ponieważ na znacznych powierzchniach występuje niezgodność typu siedliskowego ze składem gatunkowym drzewostanów, co stanowi tendencję ogólnokrajową (16,4% powierzchni siedlisk żyznych w kraju porastają lasy iglaste). W ostatnich latach struktura gatunkowa lasów w województwie ulega zmianom, nadleśnictwa zwiększają stopniowo udział drzewostanów z przewagą gatunków liściastych.

Pomimo tego ich udział jest ciągle dużo niższy od potencjalnego, wynikającego ze struktury siedlisk i roślinności potencjalnej. W województwie opolskim średni udział powierzchni siedlisk żywnych porośniętych drzewostanami iglastymi wynosi 17,7% powierzchni leśnej, a w niektórych nadleśnictwach dochodzi do ok. 30% (nadm. Kluczbork, Namysłów i Prudnik).

Na przeważającej części województwa dominują drzewostany z sosną, jako gatunkiem panującym. Gatunki iglaste dominują na 79,6% powierzchni lasów w województwie. Najwyższy udział gatunków iglastych w powierzchni leśnej występuje w nadleśnictwach: Lubliniec, Olesno, Zawadzkie i byłe nadleśnictwo Krasiejów (powyżej 90%), a najmniejszy w nadleśnictwie: Prudnik, Tułowice i Brzeg (poniżej 70%).

W wiekowej strukturze lasu w województwie dominują drzewostany stosunkowo młode – I-IV klasy wieku, zajmujące 73% powierzchni. W kraju zajmują one 77% powierzchni. Drzewostany powyżej 120 lat zajmują powierzchnię ok. 4,1%. Przeciętny wiek drzewostanów w Lasach Państwowych wynosi ok. 56 lat, a w lasach niepaństwowych 46 lat.

Przeciętna zasobność drzewostanów w RDLP Katowice wynosi 205 m³/ha, a w lasach niepaństwowych 142 m³/ha. Zasobność drzewostanów w kraju to odpowiednio 213 m³/ha i 119 m³/ha.

Przeciętny przyrost roczny miąższości grubizny brutto jest dwukrotnie mniejszy od średniej krajowej (7,89 m³/ha) i wynosi w RDLP Katowice 3,68 m³/ha.

Planowana wielkość pozyskania drewna (grubizny) określana jest jako etat cięć. Roczny etat dla nadleśnictw województwa opolskiego wynosi ok. 400 tys. m³ grubizny dla użytków rębnych i 450 tys. m³ grubizny dla użytków przedrębnych.

Na terenie województwa opolskiego znajduje się fragment Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Rychtałskie”. Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Rychtałskie” o ogólnej powierzchni 47,6 tys. ha utworzono w 1996 roku. W jego skład wchodzi nadleśnictwa Antonin i Syców należące do RDLP Poznań oraz Leśny Zakład Doświadczalny w Siernianicach, który jest jednostką organizacyjną Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu. W skład jednostki w jej południowej części zawierają się tereny gmin Byczyna, Wólczyn i Kluczbork o powierzchni ok. 2500 ha.

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Łączna powierzchnia lasów ochronnych w województwie opolskim (na dzień 31.12.2001 r.) i wynosi 176,9 tys. ha, co stanowi 71,7% całkowitej powierzchni leśnej w województwie, jest to znacząco powyżej średniej krajowej. Wśród wyróżnianych kategorii, w zarządzie Lasów Państwowych największą powierzchnię zajmują lasy w strefie oddziaływania przemysłu - 93,7 tys. ha, wodochronne – 44,5 tys. ha oraz w miastach i wokół miast – 28,2 tys. ha. Powierzchnia lasów ochronnych w województwie nie będących w zarządzie Lasów Państwowych wynosi ok. 2300 ha.

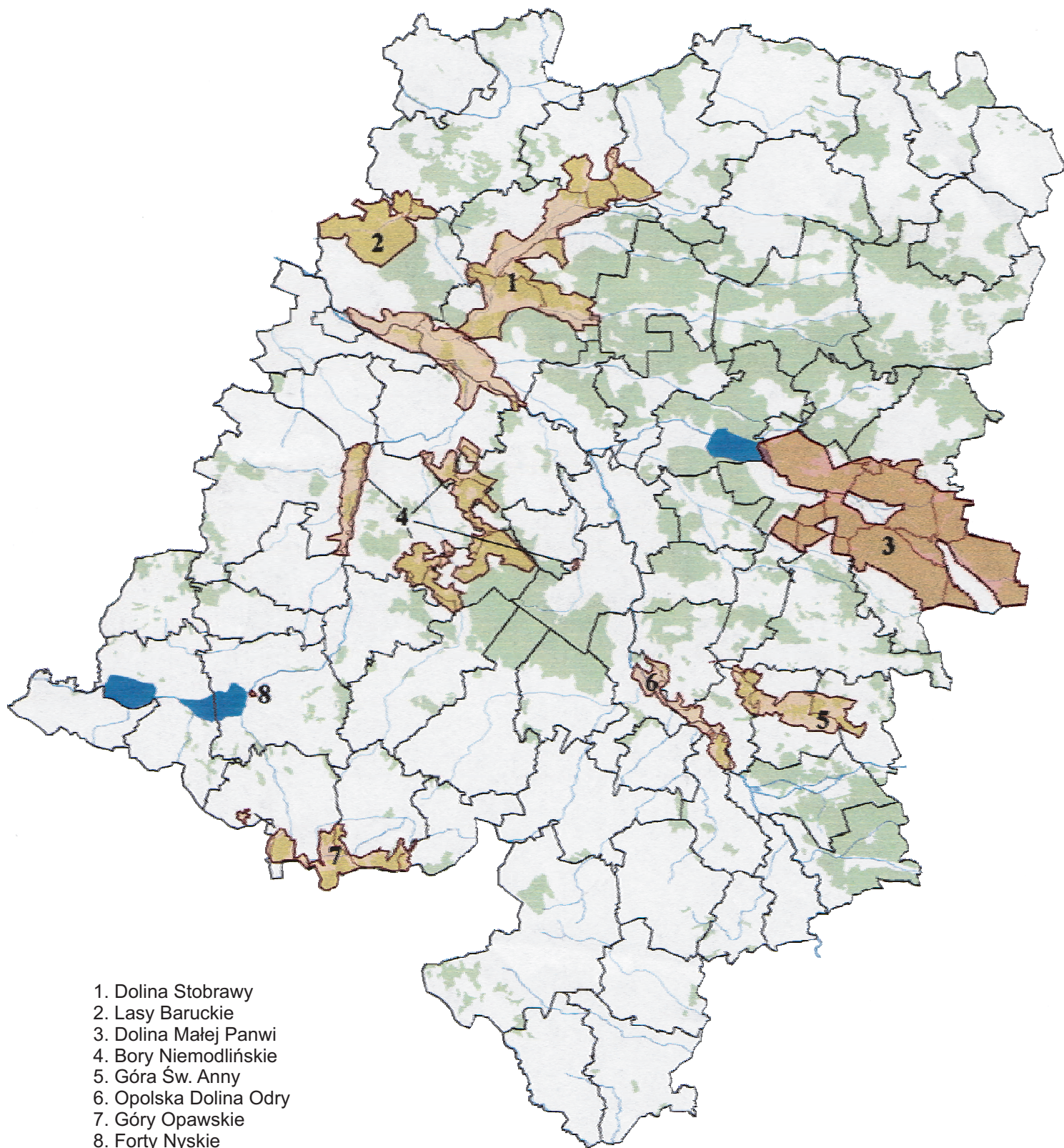
W województwie opolskim (stan na 31.12.2001 r.) uszkodzonych oddziaływaniem gazów i pyłów jest ogółem 227,6 tys. ha lasu, co stanowi 99,3 % powierzchni lasów w województwie – jest to największy odsetek w kraju. Według stref uszkodzeń w województwie opolskim dominują uszkodzenia słabe – I strefa (132,4 tys. ha) oraz uszkodzenia średnie – II strefa (92,5 tys. ha). Uszkodzenia silne (III strefa) występuje na 2,6 tys. ha – w obrębie nadleśnictwa Kędzierzyn i Strzelce Opolskie.

b) Uwarunkowania prawne

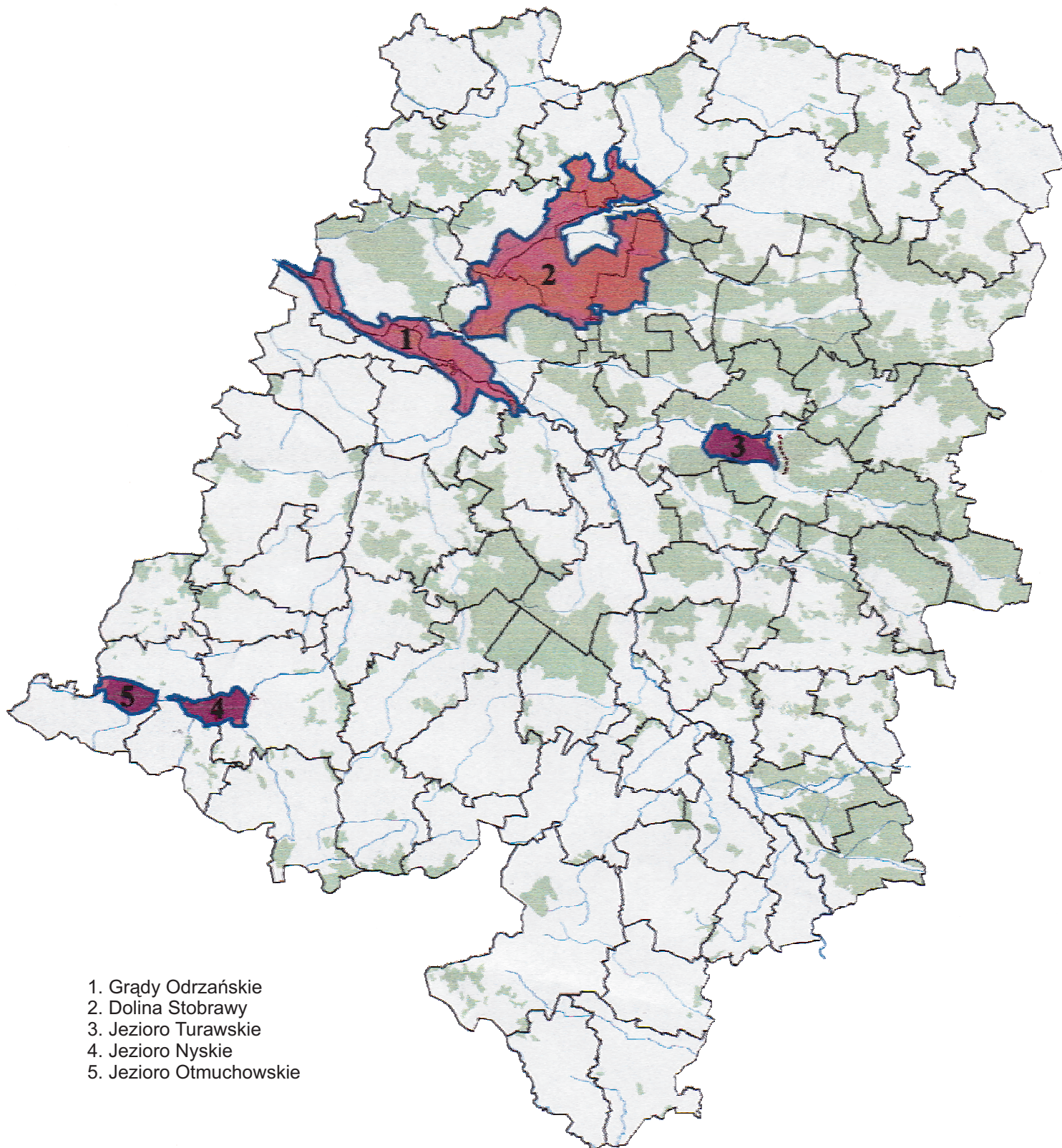
Ochrona i racjonalne wykorzystanie lasów oraz użytkowanie łowieckie realizowane jest przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach [Dz.U. z 2000r. nr 56, poz. 679 w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o lasach, z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo Łowieckie [Dz.U. z 2002r. nr 42, poz. 372 w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy Prawo Łowieckie] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych [Dz.U. nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami],
- ustawa z dnia 08 czerwiec 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia [Dz.U. nr 73, poz. 764],
- ustawę z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody [Dz.U. nr 99 z 2001 r., poz. 1079 w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie przyrody, z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi.

NATURA 2000 WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO PROJEKTOWANE OSTOJE SIEDLISKOWE

NATURA 2000 WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO PROJEKTOWANE OSTOJE „PTASIE”

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Polityka ekologiczna państwa dużą wagę przywiązuje do wzrostu lesistości, a także zapewnienia trwałości i wielofunkcyjności lasów, kompleksowej ochrony ekosystemów leśnych oraz wprowadzania bezpiecznych technologii prac w lesie. Krajowy Program Zwiększania Lesistości przewiduje do roku 2020 osiągnięcie 30% lesistości Polski. Dokumentem strategicznym państwa, wymaganym w polityce środowiskowej i rolnej UE, postulowanym przez Strategię Leśną UE, będzie Narodowy Program Leśny (NPL), do którego opracowania przystąpiły już Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych.

Strategicznymi celami zakładanymi do osiągnięcia na terenie województwa opolskiego w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania lasów, w tym łowiectwa są:

- zwiększenie lesistości województwa,
- stworzenie takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej w lasach, aby funkcje ekologiczne (ochronne) i społeczne mogły być w pełni rozwijane.

Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych jest jednym z najważniejszych działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego kraju i poszczególnych województw. Wojewódzki Program Zwiększenia Lesistości zakłada do roku 2010 zwiększenie lesistości do poziomu 26,7%, przy obecnym poziomie 26,2%. Zakładana średnia krajowa do 2020 wynosi 30%. Z powodu nowych uwarunkowań prawnych i zmian w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości jednym z priorytetów powinna być aktualizacja Wojewódzkiego Programu Zwiększenia Lesistości.

Większość lasów w województwie znajduje się pod wpływem znaczącego oddziaływania przemysłu, co uzasadnia konieczność przebudowy drzewostanów. Znaczące walory przyrodnicze lasów Opolszczyzny wymuszają kompleksową ochronę ekosystemów leśnych wraz z ich florą i fauną, również renaturalizację lasów i ochronę cennych siedlisk, a także rozwijanie funkcji edukacyjnych i turystycznych.

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania lasów, w tym łowiectwa, w województwie opolskim są:

- zwiększenie lesistości województwa (na dzień dzisiejszy „Wojewódzki Program Zwiększenia Lesistości” przewiduje osiągnięcie poziomu 26,7% do roku 2010),
- poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów poprzez ich sukcesywną przebudowę: przebudowa monokultur iglastych uszkodzonych przemysłowo, wprowadzanie gatunków rodzimych, dostosowywanie składu gatunkowego do roślinności potencjalnej,
- ochrona i renaturalizacja obszarów leśnych, w szczególności renaturalizacja obszarów wodno-błotnych i obiektów cennych przyrodniczo,
- zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień, w szczególności na terenach intensywnie użytkowanych rolniczo,
- powszechne ale kanalizowane udostępnianie lasu społeczeństwu, w szczególności dla celów turystycznych i edukacyjnych,
- poprawa stanu i produktywności lasów niepaństwowych,
- dostosowanie odstrzału zwierząt łownych do liczebności populacji.

d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania lasów i łowiectwa wraz z przedstawieniem jednostek odpowiedzialnych i współpracujących przedstawiono w poniższej tabeli.

Większość działań dotyczących lasów ma charakter zadań koordynowanych. Wszystkie działania inwestycyjne o charakterze zadań koordynowanych realizowane są przez nadleśnictwa. Działania nieinwestycyjne w większości realizuje wojewoda wraz z samorządami lokalnymi.

Tabela nr 10

Działania	Jednostki odpowiedzialne i współpracujące
Zwiększenie lesistości województwa	
1. Aktualizacja wojewódzkiego programu zwiększania lesistości na podstawie aktualnego Programu krajowego	Marszałek
2. Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień	Wojewoda, Marszałek
3. Zalesienie ok. 1330 ha użytków rolnych	Powiaty, Gminy, Nadleśnictwa Właściciele gruntów
Poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów	
4. Kontynuowanie programu przebudowy drzewostanów silnie uszkodzonych przez zanieczyszczenia powietrza (w szczególności Nadl. Kędzierzyn i Strzelce Opolskie)	Nadleśnictwa
5. Przebudowa monokultur iglastych w kierunku zgodności z siedliskiem	Nadleśnictwa
Ochrona i renaturalizacja obszarów leśnych	
6. Ochrona zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym lub półnaturalnym oraz śródleśnych zbiorników i cieków wodnych	Nadleśnictwa Wojewoda
7. Wprowadzanie udoskonalonych rębni naśladujących naturalne procesy w ekosystemie leśnym	RDLP Katowice Nadleśnictwa
8. Objęcie ochroną najcenniejszych fragmentów starodrzewu	
9. Udoskonalanie i wdrożenie programów ochrony przyrody w nadleśnictwach	
10. Inwentaryzacja i ochrona zagrożonych wyginięciem roślin na terenach leśnych	
11. Ochrona przeciwpożarowa lasów	
Zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień śródpolnych	
12. Wykonywanie pasów przeciwwietrznych	Gminy
13. Zakładanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, w szczególności w ramach programu rolno-środowiskowego	Właściciele gruntów Nadleśnictwa
Poprawa stanu i produktywności lasów niepaństwowych	
14. Sporządzanie dokumentacji urzędzeniowej lasów niepaństwowych	Wojewoda

2.3. Ochrona zasobów wodnych, w tym ochrona przed powodzią

a) Stan wyjściowy

Zasoby wodne województwa opolskiego klasyfikowane według zasobów wód powierzchniowych przypadających na jednego mieszkańca ($796\text{m}^3/\text{M}/\text{Rok}$) w stosunku do analogicznych w kraju ($1660\text{m}^3/\text{M}/\text{rok}$) są prawie dwukrotnie mniejsze. Zlewniami rzecznyymi o największym module zasobowym są zlewnie: Nysy Kłodzkiej i Małej Panwi (powyżej $6\text{m}^3/\text{s}/\text{km}^2$), następnie zlewnie Stobrawy, Osobłogi i Prosnicy ($4\text{-}6\text{m}^3/\text{s}/\text{km}^2$).

Możliwość wykorzystania zasobów wód powierzchniowych jest ograniczona ze względu na ich dużą zmienność w czasie oraz złą jakość. Niedostateczna objętość i stan techniczny urządzeń do retencji zbiornikowej nie pozwalają na znaczące wyrównanie odpływów, jest także zbyt mała dla istotnego ograniczenia zagrożenia powodziowego.

Zasoby wód podziemnych województwa opolskiego określone na podstawie udokumentowanych zasobów eksploatacyjnych ($1\,356\,976\text{ m}^3/\text{d}$) prawie sześciokrotnie przewyższają zużycie wody w roku 2001 wynoszące $168\,301\text{ m}^3/\text{d}$. Wody podziemne wykorzystywane są przede wszystkim do celów zaopatrzenia ludności w wodę do picia ($79,9\%$) oraz w mniejszym stopniu przez przemysł ($20,1\%$).

Na obszarze województwa opolskiego z uwagi na przewodność hydrauliczną i wydajność potencjalną studni oraz ryzyko zagrożenia zasobów wodnych, wyodrębniono 13 Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) zakwalifikowanych do obszarów wymagających specjalnej ochrony (w pierwotnej nomenklaturze zwanymi obszarami o konieczności najwyższej - ONO) bądź wysokiej ochrony (OWO). Łączne zasoby dyspozycyjne tych zbiorników oszacowano w latach dziewięćdziesiątych na $898\text{ tys. m}^3/\text{d}$ ($327\text{ mln m}^3/\text{rok}$) w zasięgu województwa opolskiego. Obecnie zasoby te podlegają szczegółowej rewizji.

Reżim krążenia wody zbiornika GZWP 333 o zasobach wodnych 194 tys.m³/d, jest w znacznym stopniu zakłócony przez duży drenaż wód w istniejących kopalniach surowców węglanowych: Tarnów Opolski, Strzelce Opolskie i Góraźdze. Aktualnie około 20% zasobów dyspozycyjnych zbiornika jest wykorzystywana przez ujęcia komunalne, natomiast prawie 40% w wyniku odwodnienia kopalń surowców węglanowych jest odprowadzana do wód rzeki Odry.

W roku 2001 pobór wody wynosił 143,4 hm³, w tym wody podziemne stanowiły 42,8%. Z zasobów wód podziemnych na cele komunalne pobrano 49,13hm³ a na cele przemysłowe 12,3 hm³. Wody powierzchniowe w zdecydowanej ilości były pobierane przez rolnictwo i przemysł do zaopatrzenia gospodarki komunalnej pobrano tylko 5,7% wód powierzchniowych.

Racjonalizacja zużycia wody poprzez wdrażanie najlepszych dostępnych technik w działalności produkcyjnej i usługowej oraz ekonomizacja zużycia wody sprawiły że od 1994 roku pobór wody w gospodarce narodowej zmniejszył się o 16% a w gospodarstwach domowych pomimo wzrostu liczby mieszkańców korzystającej ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę o 40%.

W roku 2001 wskaźniki jednostkowego zużycia wody kształtowały się następująco: gospodarstwa domowe – 87 l/Md, gospodarka komunalna – 149l/M, przemysł – 3,18 m³/PKB.

Rzeka Odra zaliczana jest do rzek o największym potencjale powodziowym, co potwierdza wskaźnik zmienności przepływów SWQ/WQ określany w przedziale 1:20 ÷ 1:28, a w roku 1997 podczas wielkiej powodzi wynosił 1:174. Na obszarze województwa opolskiego rzeka Odra jest skanalizowana od Koźła (km 281,6) do granicy województwem dolnośląskim.

b) Uwarunkowania prawne

Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych realizowane jest przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne [Dz. U. nr 115, poz 1229 z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi
- ustawę z 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami],
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków [Dz.U. nr 72, poz.747],

W celu zabezpieczenia kraju przed powodzią w dorzeczu Odry, został opracowany wieloletni program gospodarczy pod nazwą „Program dla Odry 2006”, który ze względu na duży zakres robót jak i koszt został przewidziany do realizacji w okresie 15 lat. Celem Programu przyjętego ustawą z dnia 06 lipca 2001r. ustanowienie programu wieloletniego „Program dla Odry – 2006” [Dz.U. nr 98, poz. 1067] jest zbudowanie zintegrowanej gospodarki wodnej dorzecza Odry zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Zgodnie z aktualną Polityką ekologiczną państwa działania ukierunkowane na ochronę i racjonalne użytkowanie zasobów wodnych powinny obejmować wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wodnych, w tym przede wszystkim: przemysł, gospodarkę komunalną i rolnictwo. Zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i najlepszych dostępnych praktyk rolniczych powinno doprowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i ograniczenia ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiorników. Wśród średniookresowych celów ekologicznych, przewidzianych do realizacji w polityce ekologicznej państwa wyznaczono zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle).

Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna zmierzać przede wszystkim do ograniczenia jej marnotrawstwa, stosowania wodoszczelnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego. Podstawowym instrumentem stymulującym racjonalizację zużycia wody jest cena usług wodociagowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie powinny zapewnić równowagę między poborem a zasileniem wód podziemnych celu osiągnięcia dobrego stanu tych wód.

Niezwykle istotnym problemem kształtowania stosunków wodnych jest również ograniczona możliwość wykorzystania zasobów wód powierzchniowych oraz niebezpieczeństwo powodzi, ze względu na ich zmienność w czasie i stan jakości wód. Tak więc jednym z podstawowych celów polityki ekologicznej państwa jest wyrównanie odpływów i ochrona przed powodzią, a także odbudowa naturalnej retencji glebowo-gruntowej.

Strategicznymi celami zakładanymi do osiągnięcia na terenie województwa opolskiego w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych są:

- pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji w odniesieniu do zużycia wody na cele przemysłowe, komunalne i rolnicze,
- wyrównanie odpływów wód i ochrona województwa opolskiego przed powodzią,
- odbudowa naturalnej retencji gruntowo-glebowej.

Podstawowe cele i kierunki działań w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych określono w oparciu o wyróżnione zagadnienia:

- **kształtowanie i racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych,**
- **ochrona przed powodzią.**

Kształtowanie i racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych

Zasoby wód podziemnych w województwie przewyższają wielokrotnie zużycie wody, ale istotnym celem jest eliminowanie wykorzystania wód na cele przemysłowe (w województwie opolskim ok. 20% wód), marnotrawienia wód pokopalnianych oraz ochrona jakości niezwykle bogatych zasobów. Pobór wody w gospodarce narodowej w stosunku do roku 1990 zmniejszył się o 33% i zostało osiągnięte wymagane zmniejszenie o 50% wodochłonności produkcji w przeliczeniu na PKB mieszkańca w stosunku do 1990 r.

Zasoby wód powierzchniowych województwa opolskiego są ponad dwukrotnie mniejsze w stosunku do zasobów krajowych, co wymaga podjęcia zdecydowanych działań na rzecz racjonalizacji zużycia i retencji wodnej.

Najważniejszymi celami w zakresie kształtowania i racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych, w województwie opolskim są:

- monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych oraz dokumentowanie tych zbiorników dla potrzeb ich ochrony przed negatywnymi skutkami aktualnej i przyszłej działalności gospodarczej prowadzonej na powierzchni (dotyczy to w pierwszym rzędzie obszarów województwa charakteryzujących się największą koncentracją i intensywnością działalności zarówno przemysłowej, jak i komunalnej oraz rolniczej),
- kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalności zużycia wody, które sprawiły, że pobór wody w gospodarce narodowej w stosunku do roku 1990 zmniejszył się o 33% i zostało osiągnięte wymagane zmniejszenie o 50% wodochłonności produkcji w przeliczeniu na PKB w stosunku do 1990,
- kontynuowanie działań w zakresie ograniczenia i eliminowania wykorzystywania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie w wodę do picia oraz zastosowania technologicznego w przemyśle spożywczym i farmaceutycznym, zarówno poprzez działania prawno-administracyjne (egzekucja przepisów prawnych, pozwolenia),
- zwiększenie retencji wodnej o 45,1 mln m³ zgodnie z Programem Budowy Zbiorników Małej Retencji w Województwie Opolskim,
- ochrona obszarów wodno-błotnych, w szczególności na glebach organicznych.

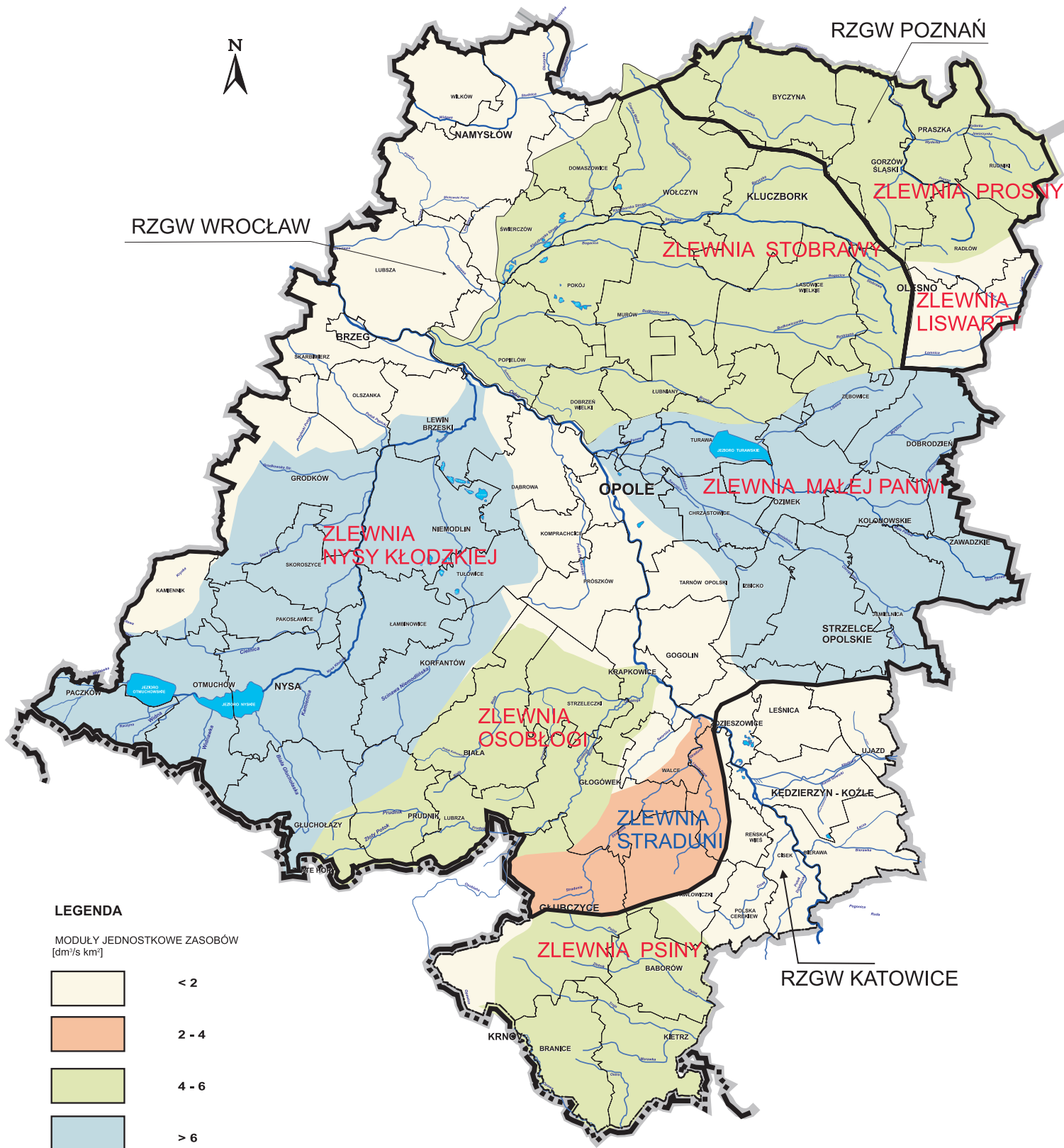
Ochrona przed powodzią

Rzeka Odra zaliczana jest do rzek o największym potencjale powodziowym, co obrazowała katastrofalna powódź w 1997 r. System ochrony przeciwpowodziowej w województwie opolskim wymaga przebudowy i kontynuacji szeregu działań ochronnych. Ochrona przed powodzią musi się koncentrować na przeciwdziałaniu, przy wykorzystaniu planowania przestrzennego, procesowi wkraczania zabudowy na tereny zalewowe, a także odbudowie i budowie nowych odcinków obwałowań terenów, znajdujących się w strefach zagrożenia powodziowego.

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony przed powodzią, w województwie opolskim są:

- realizacja „Programu dla Odry 2006”,
- modernizacja i rozbudowa istniejącego systemu ochrony przeciwpowodziowej, w tym systemu monitorowania i ostrzegania,
- zwiększenie retencji naturalnej,
- zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych, w szczególności za pomocą planowania przestrzennego.

ZASOBY DYSPOZYCYJNE WÓD POWIERZCHNIOWYCH W GŁÓWNYCH ZLEWNIACH RZECZNYCH

d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie ochrony i racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych wraz z przedstawieniem jednostek odpowiedzialnych i współpracujących przedstawiono w poniższej tabeli.

Większość działań dotyczących zasobów wód i ochrony przed powodzią ma charakter zadań inwestycyjnych. Działania nieinwestycyjne w większości realizuje wojewoda wraz z samorządami lokalnymi oraz przedsiębiorcy.

Tabela nr 11

Działania	Jednostki odpowiedzialne i współpracujące
Kształtowanie i racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych	
1. Opracowanie strategii i programów zagospodarowania wód kopalnianych	Przedsiębiorstwa RZGW
2. Ochrona GZWP nr 335 będącego najbardziej stabilnym źródłem czystej i naturalnej wody	RZGW
3. Wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodooszczędnych technologii produkcji	Przedsiębiorstwa
4. Realizacja przedsięwzięć modernizacyjnych w systemach zaopatrzenia w wodę miast, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody	Przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne
5. Budowa zbiorników małej retencji	WZMiUW
6. Ochrona obszarów wodno-błotnych (inwentaryzacja obszarów, diagnoza ich stanu, program działań ochronnych lub renaturalizacyjnych)	Wojewoda Uniwersytet Opolski Organizacje pozarządowe
Ochrona przed powodzią	
7. Modernizacja i budowa nowych obwałowań	WZMiUW
8. Budowa polderów	WZMiUW
9. Przebudowa i udrożnienie koryt rzecznych	RZGW
10. Budowa i modernizacja jazów i śluz	RZGW
11. Zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych	Gminy, Wojewoda
12. Ochrona obszarów wodno-błotnych, zalesianie wododziałów	Wojewoda, Gminy Nadleśnictwa

2.4. Ochrona zasobów kopalni i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

a) Stan wyjściowy

Województwo opolskie dysponuje bogatą bazą zasobową surowców skalnych – wapieni i margli przydatnych dla przemysłu cementowego i wapienniczego, kruszyw naturalnych dla budownictwa, surowców ilastych stosowanych w przemyśle ceramiki budowlanej i cementowej oraz piasków kwarcowych. Uwzględniając zakładany zwiększony poziom wydobycia i przeciętny wskaźnik wykorzystania zasobów, surowce te wystarczą na czas, określany przeciętnie na ok. 120 lat, zaś nie mniej niż 50 lat. Ograniczona jest baza surowcowa kamieni drogowych i budowlanych oraz brak perspektyw znalezienia większych złóż tej grupy. Ogółem na terenie województwa znajduje się 203 udokumentowanych złóż surowców mineralnych, w tym 76 eksploatowanych (wg stanu na 31-12-2001).

Podstawowymi dla gospodarki regionu surowcami są margle i wapień, wykorzystywane w przemyśle cementowym i wapienniczym, których wydobycie w województwie opolskim jest znaczące w skali kraju (1 i 2 miejsce w kraju). Znaczący udział w produkcji krajowej mają również złoża kamieni drogowych i piasków – formierskich i podsadzkowych (5 i 4 miejsce w kraju).

Geologiczne zasoby bilansowe złóż eksploatowanych wynoszą 1 510 166 tys. ton, w tym zasoby przemysłowe 1 041 479 tys. ton, a wydobycie 11 479 tys. ton. Natomiast geologiczne zasoby bilansowe złóż nieeksploatowanych wynoszą 2 029 226 tys. ton.

Najwięcej złóż eksploatowanych jest w grupie kruszyw naturalnych (36) i surowców ilastych ceramiki budowlanej (19). Najwięcej zasobów rozpoznano w kruszywach naturalnych, wapieniach i marglach oraz piaskach podsadzkowych.

Cechą charakterystyczną złóż surowców skalnych występujących na terenie województwa opolskiego są wysokie walory jakościowe i dogodne warunki geologiczno-górnictwa. Świadczy o tym zdecydowana przewaga zasobów bilansowych nad zasobami pozabilansowymi większości złóż tj. spełnienie kryteriów bilansowości pod względem grubości nadkładu i miąższości serii złożowej, a także pod względem wysokich parametrów jakościowych surowców. Wysokie są również wskaźniki wykorzystania większości złóż we wszystkich grupach surowców. Wyżej wymienione cechy świadczą o dobrej dostępności złóż do eksploatacji oraz opłacalności w podejmowaniu wydobycia. Istniejąca baza zasobowa regionu nie stwarza obecnie przesłanek do planowania środków pochodzących z budżetu państwa na dalsze poszukiwanie złóż surowców skalnych w grupach tradycyjnie reprezentowanych przez Opolszczyznę. Brak perspektyw znalezienia surowców energetycznych i metalicznych nie uzasadnia przedsięwzięć w zakresie ich poszukiwania

Przemysł wydobywczy powoduje szereg oddziaływań, z których najistotniejsze to powstawanie odpadów pogórnictwa i przerobczych, przekształcanie powierzchni terenu oraz drenowanie poziomów wodonośnych z potencjalną możliwością ich zanieczyszczenia. Przekształcanie powierzchni terenu następuje przede wszystkim w wyniku składowania odpadów na hałdach oraz powstawania otwartych wyrobisk poeksploatacyjnych, często o dużej powierzchni. Główną przyczyną degradacji i dewastacji gruntów w województwie jest eksploatacja kruszyw naturalnych, surowców ilastych, piasków oraz wapieni i margli. Grunty zdewastowane i zdegradowane w wyniku wydobycia surowców zajmują w województwie 2995 ha.

Znaczący i niekorzystny wpływ na zasoby wód podziemnych ma eksploatacja powierzchniowa surowców węglanowych (Góraźdże, Tarnów Opolski, Strzelce Opolskie) oraz piasków podsadzkowych w Kotlarni

b) Uwarunkowania prawne

Ochrona zasobów kopalni i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych realizowana jest przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 04 lutego 1994 r. Prawo Geologiczne i Górnicze [Dz.U. nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z dnia 03 lutego 1995 r. Ochrona gruntów rolnych i leśnych [Dz.U. nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami],
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami],
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym [Dz.U. nr 80, poz. 717].

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Według polityki ekologicznej państwa działania w zakresie ochrony zasobów kopalni będą wymagały przede wszystkim kontynuacji i wzmocnienia, w szczególności w egzekucji obowiązującego prawa, lepszego dostosowania potrzeb w zakresie planowania przestrzennego i lokalizacji inwestycji oraz gospodarki racjonalnej i oszczędnej.

Strategicznymi celami zakładanymi do osiągnięcia na terenie województwa opolskiego w zakresie ochrony zasobów kopalni, są:

- ochrona zasobów kopalni oraz zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Strategiczne cele krótko i średniookresowe w zakresie ochrony zasobów kopalni w sytuacji bazy surowcowej regionu, funkcjonujących dobrze zorganizowanych przedsiębiorstw wydobywających kopaliny, warunków gospodarki rynkowej, obowiązującego prawa oraz w świetle wytycznych polityki państwa mogą mieć jedynie charakter przedsięwzięć organizacyjnych dotyczących organu koncesyjnego Wojewody. Bowiem jedynie bezwzględne przestrzeganie i egzekwowanie warunków koncesji winno być gwarantem ochrony zasobów złóż kopalni.

Regulacje prawne zapewniają w znacznej mierze ochronę złóż kopalni, zarówno od strony poznawczej, jak i organizacyjno-prawnej. Realizowane w woj. opolskim działania w obszarze ochrony zasobów kopalni będą w bliższej i dalszej przyszłości wymagać przede wszystkim kontynuacji, w szczególności jeżeli chodzi o dalsze usprawnienie egzekucji prawa geologicznego i górniczego i lepszego dostosowania do potrzeb ochrony kopalni działań w zakresie planowania przestrzennego.

- Najważniejszymi celami w zakresie ochrony zasobów kopalin w województwie opolskim są:
- ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin w eksploatowanych złożach przez podmioty gospodarcze posiadające koncesje i skuteczne egzekwowanie zasad postępowania w tym zakresie wynikających z obowiązującego prawa przez organy administracji państwowej,
 - poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego i lokalizacji inwestycji do potrzeb ochrony kopalin w obrębie złóż nieeksploatowanych,
 - pobudzanie aktywności potencjalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości poszukiwania i eksploatacji kopalin w rejonach ich perspektywicznego występowania,
 - kreowanie przedsięwzięć gospodarczych mogących wykorzystać wody lecznicze i termalne,
 - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i „dzikich” wyrobisk.

d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Aby programować i realizować zadania w dziedzinie ochrony zasobów kopalin należy wziąć pod uwagę funkcjonujące mechanizmy gospodarki rynkowej i obowiązujące uwarunkowania prawne. Decydującą rolę odgrywają tu zarówno władze administracji państwowej i samorządowej poprzez system prawa oraz podmioty gospodarcze realizujące decyzje organów administracyjnych.

Zasadniczy cel ochrony zasobów kopalin – zwiększenie efektywności wykorzystania złóż poprzez racjonalne ich wykorzystanie jest obowiązkiem przedsiębiorców i w ich interesie leży oszczędność surowca. Do takiego działania zmusza firmy obowiązujące prawo i instrumenty ekonomiczne w nim zawarte oraz konkurencyjność gospodarki.

W dziedzinie poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin inicjatywa i przeznaczenie środków na ten cel spoczywa w rękach zainteresowanych firm. Państwo wycofuje się z finansowania i realizacji badań geologicznych przedsięwzięć w postaci dokumentacji geologicznej złoża i przekazywaniu jej wybranemu podmiotowi po to, aby mógł eksploatować złożo.

W razie likwidacji zakładu górniczego przedsiębiorca zobowiązany jest m.in. do przedsięwzięcia niezbędnych środków w celu ochrony środowiska oraz rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej a sposób wykonania tych obowiązków przewiduje plan ruchu zakładu górniczego. Nadzór nad rekultywacją gruntów w trakcie likwidacji zakładu górniczego sprawują urzędy górnicze.

Prawo geologiczne i górnicze nałożyło na przedsiębiorców obowiązek utworzenia funduszu likwidacji zakładu górniczego określając szczegółowe zasady gromadzenia i wydatkowania funduszu.

Realizacja założonych celów ma głównie charakter przedsięwzięć pozainwestycyjnych (za wyjątkiem rekultywacji terenów) o charakterze organizacyjnym, mających usprawnić pracę organu koncesyjnego.

Tabela nr 12

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin w eksploatowanych złożach	
1. Powoływanie biegłych w sprawach dotyczących zasobów i eksploatacji kopalin	Wojewoda
2. Egzekwowanie przepisów prawa od przedsiębiorców	Powiaty
Poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego	
3. Uwzględnianie w opracowaniach planistycznych wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania i ich ochrona przed trwałym zainwestowaniem	Gminy Marszałek Wojewoda
Pobudzanie aktywności potencjalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości poszukiwania i eksploatacji kopalin	
4. Usprawnienie dostępu do informacji geologicznej	Wojewoda Starosta
Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i „dzikich” wyrobisk	
5. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Przedsiębiorstwa
6. Rekultywacja „dzikich” wyrobisk	Gmina

2.5. Ochrona gleb

a) Stan wyjściowy

Jednym z głównych atutów województwa opolskiego są dobre jakościowo gleby i bardzo korzystne walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Ogólna powierzchnia gruntów użytkowanych rolniczo wynosi 580,27 tys. ha, co stanowi 61,6 powierzchni województwa. W strukturze użytkowania gruntów dominują grunty orne (85,4%), łąki i pastwiska zajmują 14,1% powierzchni użytków rolnych. Obszary o najwyższej jakości gleb skupione są w południowej i zachodniej części województwa. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej waha się na Opolszczyźnie od 53-70 punktów – w części środkowo-wschodniej, do 90-102,5 punktów – w części południowej województwa.

Różne czynniki naturalne i antropogeniczne wpływają na spadek urodzajności gleb, powodując ich degradację. Zmiany klimatyczne, zmiany szaty roślinnej potęgują zjawisko erozji zaliczane do naturalnych procesów mających istotny wpływ na jakość środowiska glebowego.

Powierzchnia województwa objęta procesami erozyjnymi stanowi: erozją wietrzną 28,6% i 12,3% erozją wodną. W stopniu szczególnie intensywnym erozja występuje na obszarze Płaskowyżu Głubczyckiego, masywu Chełmu i na Wzgórzach Strzelińskich. Chociaż zjawisko to zaliczane jest do procesów naturalnych oddziaływania antropogeniczne (wylesienie, orka na zboczach o dużym spadku, zaorywanie łąk i pastwisk) wielokrotnie potęgują intensywność erozji.

Wśród czynników antropogenicznych istotny wpływ na zanieczyszczenia gleb mają emisje gazowe i pyłowe ze źródeł energetycznych, przemysłowych i motoryzacyjnych. Emisje kwasotwórczych jonów mają bezpośredni wpływ na skład chemiczny i odczyn opadów atmosferycznych docierających do środowiska glebowego i powodujących jego zakwaszenie. Zasoby glebowe województwa cechuje stały, wysoki poziom zakwaszenia gleb występujący na ok. 51% powierzchni użytków rolnych:

- gleby bardzo kwaśne - pH do 4,5 - 11%,
- gleby kwaśne - pH 4,6-5,5 - 41%,
- gleby lekko kwaśne - pH 5,6-6,5 - 40%,
- gleby obojętne i zasadowe - pH od 6,5 - 8%.

Około 80% gleb w województwie charakteryzuje się naturalną zawartością metali ciężkich. Silne i bardzo silne zanieczyszczenie wykazuje 0,57% gleb w województwie opolskim. Największy procent gleb zostało zanieczyszczonych kadmem.

Województwo opolskie cechuje specyficzne zanieczyszczenie gleb - najwyższe w Polsce stężenie sztucznych radionuklidów (cezu – 137) wynoszące 12,67 kBq/m², przy średniej krajowej 3,20 kBq/m². Najwyższe stężenia występują w rejonie Borów Stobrawsko-Turawskich, Borów Niemodlińskich oraz w rejonie Nyskim.

b) Uwarunkowania prawne

Ochrona gleb realizowana jest przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawę z 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami],
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych [Dz.U. nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami],
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym [Dz.U. nr 80, poz. 717],
- ustawa z dnia 16 marca 2001 r. o rolnictwie ekologicznym [Dz.U. nr 38, poz. 452] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. Nawozy i nawożenie [Dz.U. nr 89, poz. 991],
- ustawa z dnia 12 lipca 1995 r. Ochrona roślin uprawnych [Dz.U. z 2002r. nr 171, poz. 1398].

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Polityka ekologiczna państwa zakłada ochronę zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo, ochronę gleb przed erozją, dewastacją fizyczną i chemiczną, rekultywację gleb, utrzymanie lub przywrócenie na terenach rolniczych odpowiedniej jakości gleb.

Polityka ekologiczna państwa kładzie szczególny nacisk na ochronę gleb przed degradacją powodowaną intensyfikacją produkcji rolniczej (wzrost ilości nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, koncentracja

hodowli, wzrost powierzchni monokultur, intensyfikacja transportu rolnego) oraz zadania z zakresu rekultywacji gleb zdegradowanych. Dlatego szczególnie ważnym zadaniem jest wprowadzanie dobrych praktyk rolniczych, dostosowanych do warunków przyrodniczych i konkretnych czynników antropopresji.

Strategicznymi celami zakładanymi do osiągnięcia na terenie województwa opolskiego w zakresie ochrony gleb, są:

- ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb z dostosowaniem formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do ich naturalnego potencjału przyrodniczego,
- rekultywacja gleb zdegradowanych.

Ponieważ głównym zagrożeniem dla gleb w województwie opolskim jest intensywne rolnictwo, a także degradacja gleb pod wpływem przemysłu i transportu oraz erozja gleb na Płaskowyżu Głubczyckim najważniejsze kierunki polityki ekologicznej odnoszą się do tych zagadnień.

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony gleb w województwie opolskim są:

- doskonalenie struktur organizacyjnych Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz wdrażanie programów działań proekologicznych,
- ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych,
- rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych,
- wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego na obszarze województwa,
- monitoring i analiza problemu jakości i stanu gleb uprawnych i leśnych w województwie.

d) Główne działania na lata 2003 – 2006 realizujące założone cele

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie ochrony gleb wraz z przedstawieniem jednostek odpowiedzialnych i współpracujących przedstawiono w poniższej tabeli.

Działania mają charakter zarówno inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny, realizowane głównie przez starostwa i gminy.

Tabela nr 13

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Doskonalenie struktur organizacyjnych Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz opracowanie i wdrażanie programów działań proekologicznych	
1. Wdrażanie programów, metod gospodarowania i technologii produkcji korzystnych dla środowiska zgodnie z zasadami Dobrej Praktyki Rolniczej	Marszałek WODR
2. Opracowanie programu rozwoju rolnictwa ekologicznego dla województwa opolskiego	Marszałek WODR
Ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych	
3. Minimalizowanie przeznaczania gruntów ornych o najwyższych klasach bonitacyjnych na cele nierolnicze i nieleśne	Wojewoda Gminy
4. Ochrona gleb przed erozją, w szczególności na terenie Płaskowyżu Głubczyckiego	Gminy Nadleśnictwa
5. Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej	Jednostki samorządu terytorialnego
Rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych	
6. Opracowanie powiatowych programów ochrony środowiska, z wyszczególnieniem kolejności zadań w zakresie rekultywacji powierzchni ziemi	Powiaty
7. Rekultywacja terenów, na których występuje zanieczyszczenie gleb, ziemi lub niekorzystne przekształcenie terenu, w tym poprzemysłowych i starych składowisk	Powiaty Właściciele i zarządcy terenów, gminy
8. Zalesianie, zakrzewianie terenów zdegradowanych	Powiaty Właściciele i zarządcy terenów, gminy

2.6. Wykorzystanie energii odnawialnej

a) Stan wyjściowy

Województwo opolskie posiada duży potencjał energetyczny odnawialnych źródeł. Do instalacji mających znaczenie w gospodarce energetycznej województwa należą :

- około 40 kotłowni wykorzystujących biopaliwa o łącznej mocy zainstalowanej 26,2 MW, co stanowi 0,56% łącznego zapotrzebowania na ciepło dla województwa,
- 22 elektrownie wodne o łącznej mocy 18,82 MW, co stanowi 2,5% łącznego zapotrzebowania na energię elektryczną dla obszaru województwa opolskiego.

Odnawialne źródła energii w bilansie energetycznym województwa zaspokajają jedynie niewielką część potrzeb energetycznych, pomimo istnienia znaczących ich zasobów. Roczna produkcja energii ze źródeł odnawialnych wynosi ok. 58,6 MWh. Procentowy poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w odniesieniu do energii wprowadzonej do sieci Z.E. Opole S.A. wynosi 1,05.

Obszar województwa opolskiego charakteryzuje się występowaniem wielu cieków wodnych o zróżnicowanym wykorzystaniu potencjału energetycznego. Największe wykorzystanie potencjału energetycznego występuje na rzece Nysa Kłodzka dla której moc zainstalowanych generatorów wynosi 14,2 MW, na rzece Mała Panew (2,13 MW) oraz na Odrze (1,85 MW).

Na obszarze województwa, na bazie nowych instalacji stale wzrasta udział energii pochodzącej z biopaliw w bilansie paliwowym energetyki odnawialnej. Największe nadzieje na wykorzystanie, jako odnawialne źródło energii, związane są z wykorzystaniem: słomy, drewna, specjalnych upraw energetycznych, biogazu, biopaliw płynnych.

Technologie oparte na wykorzystaniu energii słonecznej w postaci koncentrujących kolektorów słonecznych jak również ogniw fotowoltanicznych na obszarze województwa opolskiego, ze względu na wysoki udział promieniowania rozproszonego (wysoki stopień zachmurzenia oraz zapylenie atmosfery) oraz wysokie koszty inwestycyjne w najbliższej perspektywie nie są brane pod uwagę jako istotny element w bilansie energetycznym.

Energetyka geotermalna na obszarze województwa opolskiego ma potencjalnie dobre warunki do rozwoju ze względu na występowanie bogatych zasobów geotermalnych, szczególnie na obszarze powiatu kluczborskiego (gmina Wołczyn), oleskiego, między Opolem a Brzegiem, obszarze młodoalpejskiego rowu Kędzierzyn –Nysa, w rejonie Głuchołaz oraz Prudnika a także w obrębie skał krystalicznych bloku przedsudeckiego.

Wykorzystanie posiadanego potencjału energetycznego odnawialnych źródeł na obszarze województwa opolskiego jest ograniczone możliwościami technicznymi, urbanistycznymi, demograficznymi, ekonomicznymi itp., a szczególnie barierą psychologiczną w społeczeństwie i w sferach decyzyjnych. Dlatego tylko nieznaczna część tego potencjału może mieć praktyczne znaczenie. Odnawialne źródła energii mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego województwa opolskiego, a zwłaszcza do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej jak również stanowić istotny udział w bilansie energetycznym województwa. Potencjalnie największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, a także mieszkalnictwo i komunikacja. Szczególnie dla regionów, dotkniętych bezrobociem, odnawialne źródła energii stwarzają nowe możliwości, w zakresie powstawania nowych miejsc pracy.

Porównanie potencjału technicznego i ekonomicznego odnawialnych źródeł energii z obecnym stanem ich wykorzystania wskazuje, że sektor ten będzie się dynamicznie rozwijał w najbliższym czasie. Jest to jednak uzależnione od polityki władz zarówno na poziomie centralnym, jak i samorządowym. Rozwój odnawialnych źródeł energii stwarza szansę szczególnie dla lokalnych społeczności na utrzymanie niezależności energetycznej, rozwoju regionalnego i nowych miejsc pracy, a także na proekologiczną modernizację, dywersyfikację i decentralizację sektora energetycznego województwa.

b) Uwarunkowania prawne

Zagadnienia związane z energią odnawialną regulowane są przez następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne [Dz. U. nr 54 poz. 348 z późniejszymi zmianami],
- ustawę z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych [Dz. U. nr 162 poz. 1121 z późniejszymi zmianami].

Ustawy te poprzez odpowiednie rozporządzenia transponują Dyrektywy Unii Europejskiej, wśród których do najistotniejszych należą:

- Dyrektywa Rady 96/92/WE z dnia 19 grudnia 1996 r. w sprawie wspólnych zasad wewnętrznego rynku elektroenergetycznego,
- Dyrektywa Rady 2001/77/WE z dnia 27 września 2001 r. w sprawie promocji wykorzystania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej.

Ustawa Prawo energetyczne nakłada na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązek zakupu energii elektrycznej i ciepła ze źródeł odnawialnych, uwzględniając technologię wytwarzania energii, wielkość źródła energii oraz sposób uwzględniania w taryfach kosztów jej zakupu.

Ustawa Wspieranie przedsięwzięć termomodernizacyjnych określa zasady wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych mających na celu m.in. całkowitą lub częściową zamianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne, w tym źródła odnawialne.

Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych znajduje zapisy również w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 30 maja 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła.

W myśl tego Rozporządzenia – przedsiębiorstwa energetyczne (zakłady energetyczne) są zobowiązane do zakupu energii ze źródeł odnawialnych. Dotyczy to w szczególności: elektrowni wodnych, elektrowni wiatrowych, biogazu pozyskiwanego z instalacji przeróbki odpadów zwierzęcych, oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów komunalnych, biomasy, biopaliw, słonecznych ogniw fotowoltaicznych, słonecznych kolektorów do produkcji ciepła, ciepła geotermalnego.

Według powyższego rozporządzenia, przedsiębiorstwo energetyczne (zakład energetyczny) powinien zakupić ze źródeł niekonwencjonalnych oraz odnawialnych, co najmniej: 2,65% w 2003r., 2,85% w 2004r., 3,1% w 2005 r., 3,6% w 2006 r., 4,2% w 2007 r., 5,0% w 2008 r., 6,0% w 2009 r., 7,5% w 2010 r. i w latach następnych, wykonanej, całkowitej rocznej, sprzedanej energii elektrycznej.

c) Cele średniookresowe do 2010r.

Polityka ekologiczna państwa zakłada, zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo – energetycznym kraju do 7,5% w roku 2010 i do 14% w roku 2020 w strukturze zużycia nośników pierwotnych, zgodnie z celami Unii Europejskiej wyrażonymi w Białej Księdze (COM(97)599) „Energia dla przyszłości – odnawialne źródła energii” z 1997 r. i Zielonej Księdze „O bezpieczeństwie energetycznym” z 2000 r.

Zakłada się (wg danych „Założeń polityki energetycznej Polski do roku 2020”), że w roku 2010 zapotrzebowanie na energię w Polsce wyniesie 4570 PJ, co oznacza konieczność zwiększenia zdolności produkcyjnych w sektorze energetyki odnawialnej o dodatkowe 235 PJ.

Przy opracowywaniu „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” przyjęto odmienny, niż w „Założeniach polityki energetycznej Polski do 2020 roku” poziom aktualnego wykorzystania energii odnawialnej – 2,5% zamiast 5,5% - wg „Założeń...”. Jest to spowodowane tym, że Główny Urząd Statystyczny i Ministerstwo Gospodarki szacując udział energii odnawialnej w Polsce doliczają do niej także takie źródła energii, które zgodnie z definicją zawartą w ustawie – Prawo energetyczne nie spełniają wymogów dla źródeł odnawialnych (np. spalanie odpadów komunalnych), a także uwzględnianiem przez te instytucje zawyżonych wartości dotyczących energetycznego wykorzystania torfu, który obecnie praktycznie nie jest spalany. Natomiast „Strategia...” przewiduje szybszy, niż „Założenia...” rozwój wykorzystania OZE (odnawialnych źródeł energii) w stosunku do stanu obecnego – trzykrotny przyrost do roku 2010 i sześciokrotny do 2020.

Biała Księga oraz Zielona Księga Unii Europejskiej określiły cel polityczny dla państw członkowskich – uzyskania do 2010 roku – 12% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii pierwotnej w UE. Dokumenty te zalecają, aby każdy z krajów członkowskich sam przygotował krajową strategię rozwoju OZE, zależnie od sytuacji społeczno – gospodarczej, ekologicznej, geograficznej i posiadanych zasobów OZE. Zwraca się uwagę, że zwiększenie wykorzystania OZE umożliwia redukcję emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenie importu energii pierwotnej i tym samym zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, tworzenie nowych miejsc pracy i rozwój obszarów wiejskich. „Strategia...” jest w dużym stopniu wzorowana na podobnych dokumentach, przyjętych wcześniej w Unii Europejskiej.

Cel strategiczny zakładany do osiągnięcia w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych na obszarze województwa opolskiego to wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnej województwa.

Osiągnięcie strategicznego celu na terenie województwa opolskiego wymagać będzie przeprowadzenia inwestycji związanych z nowymi źródłami pozyskiwania energii odnawialnej, a przede wszystkim: z biopaliw, z biomasy, energii wodnej i w mniejszym stopniu wiatrowej, energii słonecznej, energii geotermalnej, pomp ciepła. Ich realizacja będzie skutkowałą m.in. wzrostem energii produkowanej z elektrowni wodnych o ok. 29,76 MW, elektrowni wiatrowych o ok. 31,85 MW, z biogazu na bazie odpadów komunalnych i oczyszczalni ścieków o ok. 30 – 35 MWe i 33 – 38 MWt.

Najważniejszymi celami w zakresie wykorzystania energii odnawialnej w województwie opolskim są:

- wzrost wykorzystania energii odnawialnej w bilansie energetycznym województwa,
- promocja i popularyzacja zagadnień związanych z wykorzystaniem energii odnawialnej,
- optymalne lokalizowanie nowych obiektów i urządzeń do produkcji energii odnawialnej,
- wsparcie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii odnawialnej,
- promowanie i popularyzacja modelowych rozwiązań w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych,
- prowadzenie analiz przyrodniczo-krajobrazowych przy lokalizacji obiektów i urządzeń do produkcji energii, w szczególności energetyki wiatrowej i wodnej,
- określenie potencjału technicznego i ekonomicznego energii odnawialnej w województwie opolskim.

d) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie wykorzystania energii odnawialnej wraz z przedstawieniem jednostek odpowiedzialnych i współpracujących przedstawiono w poniższej tabeli.

Działania mają głównie charakter nieinwestycyjny o charakterze zadań koordynowanych. Działania inwestycyjne dotyczą budowy obiektów i instalacji i realizowane są głównie przez podmioty gospodarcze.

Tabela nr 14

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Wzrost wykorzystania energii odnawialnej w bilansie energetycznym województwa	
1. Wdrażanie programu wykonawczego rozwoju energetyki odnawialnej	Samorządy Podmioty gospodarcze Przedsiębiorstwa energetyczne
2. Budowa urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych: biopaliw, energii wodnej, wiatrowej, energii słonecznej, energii geotermalnej, pomp ciepła	Podmioty gospodarcze Przedsiębiorstwa energetyczne Samorządowe jednostki organizacyjne
3. Przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji i oceny funkcjonowania instalacji oraz opracowanie i wdrożenie bazy danych o odnawialnych źródłach energii	Wojewoda WIOŚ
4. Określenie potencjału technicznego i ekonomicznego energii odnawialnej w województwie opolskim wraz z ustaleniem preferowanych regionów rozwoju energetyki odnawialnej oraz włączenie problematyki energii odnawialnej do wytycznych dotyczących sporządzania regionalnych i lokalnych planów energetycznych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Marszałek WIOŚ Przedsiębiorstwa energetyczne Gminy
5. Wsparcie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii odnawialnej	Samorządy WFOŚiGW
Promocja i popularyzacja zagadnień związanych z wykorzystaniem energii odnawialnej	
6. Promowanie i popularyzacja modelowych rozwiązań w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych	Regionalna Agencja Poszanowania Energetyki WFOŚiGW
Optymalne lokalizowanie nowych obiektów i urządzeń do produkcji energii odnawialnej	
7. Prowadzenie analiz przyrodniczo-krajobrazowych przy lokalizacji obiektów i urządzeń do produkcji energii, w szczególności energetyki wiatrowej i wodnej oraz ich wykorzystanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Podmioty gospodarcze Gminy

WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ

STAN ISTNIEJĄCY

2.7. Racjonalne użytkowanie surowców

a) Stan wyjściowy

a) Uwarunkowania prawne

Zagadnienia zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji regulowane są w sposób pośredni przez następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami].

Regulacje zawarte w powyższych przepisach oparte są na ogólnej konstrukcji oszczędnego wykorzystania surowców odnawialnych i nieodnawialnych, stanowiących podstawę koncepcji zrównoważonego rozwoju, a w szczególności w dyrektywie nr 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń IPPC.

b) Cele średniookresowe do 2010 r.

Polityka Ekologiczna Państwa zakłada ograniczenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji. Określone krajowe limity przewidują:

- uzyskanie 50 % redukcji zużycia materiałów i wytworzonych odpadów w stosunku do roku bazowego 1990 oraz stopniowe ograniczanie w poszczególnych dziedzinach wytwarzania w zakresie umożliwiającym uzyskanie średnich wartości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- zmniejszenie do 2010r. jednostkowego zużycia wody do celów przemysłowych o 50% w stosunku do 1990 r. (w przeliczeniu na PKB),
- zmniejszenie zużycia energii (w przeliczeniu na olej ekwiwalentny) do 2010 r. o 60% w stosunku do 1990 r. (tj. do 0,8 tony na 1 tys. EURO PKB). Natomiast założenia polityki energetycznej państwa przewidują, że w związku z urealnieniem cen energii, postępem w modernizacji i restrukturyzacji działalności gospodarczej oraz wzrostem świadomości ekologicznej społeczeństwa, zużycie energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu (PKB) będzie się nadal zmniejszać i w 2010 roku zużycie powinno zmniejszyć się o ok. 25% w stosunku do 2000 r., i o ok. 50% w stosunku do stanu w 1990 r.

Ponieważ polityka ekologiczna państwa nie dokonuje podziału wyznaczonych pułapów w układzie regionalnym, dlatego też, wobec braku istotnych przesłanek dla określenia innego poziomu redukcji, „Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2003 – 2006” uznaje za wskazane podejmowanie działań dla uzyskania 50% stopnia redukcji zużycia materiałów oraz 50% zmniejszenia zużycia energii.

Pozostałe limity tj. uzyskanie 50 % redukcji wytworzonych odpadów w stosunku do roku bazowego 1990 oraz zmniejszenie do 2010 r. jednostkowego zużycia wody do celów przemysłowych o 50% w stosunku do 1990r. (w przeliczeniu na PKB) zostały już osiągnięte na terenie województwa opolskiego (osiągnięcie limitu odpadowego podano za Planem Gospodarki Odpadami w województwie opolskim). Mimo osiągnięcia zakładanych limitów wskazana jest kontynuacja działań we wszystkich wymienionych zagadnieniach.

Celem strategicznym w zakresie racjonalnego wykorzystania surowców na obszarze województwa opolskiego jest zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii.

Najważniejszymi celami w zakresie racjonalnego wykorzystania surowców województwie opolskim są:

- ograniczenie materiałochłonności o 50% w stosunku do 1990 r. i kontynuacja działań zmierzających do redukcji odpadów gospodarczych.
- kontynuacja działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody, w szczególności do celów produkcyjnych oraz zmniejszenie strat wody w przedsiębiorstwach wodociągowo-kanalizacyjnych w miastach,
- zmniejszenie zużycia energii w procesach produkcyjnych, rolnictwie i bytowaniu człowieka.

c) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Oszczędne gospodarowanie surowcami naturalnymi, zmniejszenie jednostkowego zużycia materiałów, wody, energii, a w konsekwencji ograniczenie ilości wytworzonych odpadów jest pierwszym krokiem w kierunku zapobiegania „u źródła” zanieczyszczeniu środowiska. Możliwość efektywnego działania w zakresie

oszczędności materiałowej i zmniejszenia odpadowości produkcji możliwa jest jednak w warunkach ciągłego monitoringu zachodzących procesów, w szczególności poprzez bieżącą analizę wskaźników materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji.

Na terenie naszego kraju brak jest wystarczającej bazy danych pozwalających monitorować trendy zmian wskaźników jednostkowych dla poszczególnych gałęzi gospodarki, zarówno w układzie krajowym, jak i w układzie regionalnym. Dlatego też wprowadzenie tego zagadnienia do statystyki publicznej jest jednym z warunków powodzenia i monitorowania działań.

Kluczowe znaczenie dla ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji posiada wprowadzona Prawem ochrony środowiska dyrektywa nr 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczeń (tzw. dyrektywa IPPC), wprowadzająca dla wybranych, znaczących grup przedsiębiorstw obowiązek uzyskiwania pozwoleń zintegrowanych i ustalania norm emisyjnych na podstawie najlepszych dostępnych technik BAT. Jak wynika z doświadczeń światowych, wydanie pozwolenia zintegrowanego może być warunkowane koniecznością zmniejszenia m. in. materiałochłonności procesu technologicznego, zmiany dotychczas stosowanej technologii i wprowadzenia nowej, preferującej rozwiązania mało lub bezodpadowe oraz oszczędność zużywanych materiałów, wody, energii.

Wg szacunków, na terenie województwa opolskiego obowiązkiem uzyskania pozwolenia zintegrowanego objętych będzie ok. 80 podmiotów gospodarczych, w tym najbardziej znaczące źródła obciążeń środowiskowych w przemyśle energetycznym (o mocy > 50 MW), hutniczym, mineralnym (w tym przemyśle koksowniczym), chemicznym oraz wybranych przedsiębiorstwach sektora rolno – spożywczego i hodowli zwierząt.

Najważniejszym instrumentem wdrażania oszczędności materiałowej, racjonalnego zużycia wody i energii, oszczędności odpadowej będzie wykorzystanie w procesie planowania i modernizacji technologicznej najlepszych dostępnych technik BAT, ocen cyklu życia produktów o wysokim stopniu materiałochłonności oraz wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego.

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie racjonalnego wykorzystania surowców wraz z przedstawieniem jednostek odpowiedzialnych i współpracujących przedstawiono w poniższej tabeli.

Zadania przewidziane do realizacji mają charakter inwestycyjny i pozainwestycyjny, a główny ciężar ich realizacji spoczywa na podmiotach gospodarczych, Wojewodzie i podległych mu służbach zespolonych oraz samorządach lokalnych.

Tabela nr 15

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Ograniczenie materiałochłonności o 50% w stosunku do 1990r. i kontynuacja działań zmierzających do redukcji odpadów gospodarczych	
1. Ograniczenie materiałochłonności i odpadowości produkcji przy wykorzystaniu mechanizmów prewencji i obciążeń ekonomicznych wytwórcy (zanieczyszczający płaci): - wdrażanie pozwoleń zintegrowanych i mechanizmu najlepszych dostępnych technologii (BAT) w wybranych branżach i sektorach gospodarki, promujących oszczędność materiałową oraz małą odpadowość produkcji - wprowadzanie ocen cyklu życia produktów o wysokim stopniu materiałochłonności	podmioty gospodarcze podmioty gospodarcze
2. Wprowadzanie nowoczesnych mechanizmów zarządzania środowiskowego w produkcji: - wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego poprzez wdrażanie norm ISO (seria 14 000), EMAS, programów „Czystej produkcji”, „Odpowiedzialność i troska” - dobrowolne porozumienia z przemysłem w zakresie ograniczania zużycia materiałów i wytwarzania odpadów (handel emisjami, zasada wspólnych przedsięwzięć JI, mechanizm czystego rozwoju CDM)	podmioty gospodarcze podmioty gospodarcze, Wojewoda, Krajowy Program Redukcji Emisji
3. Wdrożenie systemu bilansowania i weryfikacji materiałochłonności i odpadowości produkcji: - wprowadzenie systemów wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji do statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska oraz programów ochrony środowiska	WUS, WIOŚ, jednostki samorządu terytorialnego
4. Trwałe zmniejszanie strumienia odpadów wprowadzanych do środowiska: - maksymalizacja ilości odpadów wykorzystywanych ponownie w gospodarce (recykling odpadów)	podmioty gospodarcze, jednostki samorządu lokalnego

WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ

STAN PROJEKTOWANY

LEGENDA:

ŹRÓDŁA ENERGII ODNAWIALNEJ

WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ENERGII WODNEJ

- Elektrycznie wodne przewidziane do realizacji na lata 2003 - 2006
- Elektrycznie wodne przewidziane do realizacji na lata 2007 - 2010

WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ENERGII WIATROWEJ

- Elektrycznie wiatrowe przewidziane do realizacji na lata 2003 - 2006
- Elektrycznie wiatrowe przewidziane do realizacji na lata 2007 - 2010

WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ENERGII Z BIOPALIW

- Źródła ciepła wykorzystujące biopaliwa na bazie biogazu z oczyszczalni ścieków na lata 2003 - 2006
- Źródła ciepła wykorzystujące biopaliwa płynne - biorafinerie oleju ropakowego na lata 2003 - 2006

POTENCJALNE MOŻLIWOŚCI ENERGETYCZNEGO WYKORZYSTANIA

- Słomy
- Odpadów drzewnych
- Upraw roślin energetycznych

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Kontynuacja działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody	
5. Wprowadzenie zamkniętych obiegu wody w przemyśle, wodooszczędnych technologii produkcji	Podmioty gospodarcze
6. Uruchomienie programów oszczędzania wody w systemach zaopatrzenia w wodę miast powyżej 50 tys. mieszkańców (Opole, Nysa, Kędzierzyn-Koźle) w oparciu o porozumienia dobrowolne z przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi	Zakłady komunalne RZGW
7. Realizacja przedsięwzięć modernizacyjnych w systemach zaopatrzenia w wodę miast, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody	Zakłady komunalne gminy
Zmniejszenie zużycia energii w procesach produkcyjnych, rolnictwie i bytowaniu człowieka	
8. Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii	podmioty gospodarcze
9. Ograniczenie energochłonności przy wykorzystaniu mechanizmów prewencji i obciążeń ekonomicznych wytwórcy (zanieczyszczający płaci): - wdrażanie pozwoleń zintegrowanych i mechanizmu najlepszych dostępnych technologii (BAT) w wybranych branżach i sektorach gospodarki, promujących energooszczędność	WUS, WIOŚ, jednostki samorządu terytorialnego
10. Wdrożenie systemu bilansowania i weryfikacji energochłonności: - wprowadzenie wskaźników energochłonności produkcji do systemu statystyki publicznej, monitoringu środowiska, regionalnych i lokalnych programów ochrony środowiska - utworzenie bazy danych o najlepszych dostępnych technikach dla przemysłu i usług oraz zużycia energii w procesach produkcyjnych	Wojewoda, WIOŚ, powiaty, gminy

3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Zgodnie z aktualną Polityką ekologiczną państwa realizacja podstawowych założeń t.j. ochrony środowiska i poprawy jakości życia ma nastąpić przede wszystkim wskutek przyjęcia następujących celów wymaganych do osiągnięcia do 2010 r.:

- pełną (100%) likwidację zrzutu ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych o 75 %, dwutlenku siarki o 56 %, dwutlenku azotu o 31 %, lotnych związków organicznych (LZO) o 31 %, amoniaku o 8 % w stosunku do roku bazowego 1990 oraz gazów cieplarnianych o 6 % w stosunku do roku bazowego 1988,
- ograniczenie emisji toksycznych substancji z grupy metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO), zgodnie z wymaganiami protokołu z Aarhus do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości,
- wycofanie z użytkowania do 2005 r. benzynę ołowiową oraz całkowicie dostosować wymagania dotyczące benzyn i oleju napędowego do norm europejskich,
- intensyfikować proces eliminacji bądź ograniczania użytkowania wyrobów i urządzeń zawierających rtęć, ołów, kadm i PCB oraz substancji niszczących warstwę ozonową,
- wprowadzić w szerokim zakresie najlepsze dostępne techniki (BAT) w zakresie ochrony powietrza (instalacje IPPC, w szczególności w energetyce, przemyśle i sektorze komunalnym).

3.1. Poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych

a) Stan wyjściowy

Stan jakościowy wód głównych zbiorników wód podziemnych monitorowany jest tylko w ramach monitoringu podstawowego i lokalnego natomiast brak jest badań w ramach monitoringu regionalnego. Monitoringiem podstawowym objęte są zarówno wody wgłębne jak i gruntowe. Jakość badanych wód podziemnych w 2001r. kształtowała się następująco: wody klasy I - 9%, klasy Ib – 22%, klasy II – 30%, klasy III – 39%. Jakość pozaklasową

lub bardzo niską III klasę mają najczęściej płytkie czwartorzędowe wody podziemne. Wody głębszych poziomów czwartorzędu są najczęściej niskozmineralizowane o I lub II klasie jakości. Czwartorzędowe wody podziemne stanowią 44% zasobów eksploatacyjnych województwa opolskiego. Wody z utworów trzeciorzędowych (26% zasobów eksploatacyjnych) w większości przypadku są II lub III klasy. W rejonie Nysy trzeciorzędowy poziom wodonośny zanieczyszczony jest fluorem.

Jakość wód środkowego triasu, stanowiących podstawowy poziom wodonośny najcenniejszego w województwie opolskim zbiornika wodnego GZWP 333 oceniana jest jako I lub II klasy, ale są bardzo rozległe obszary z wodami III klasy lub pozaklasowe (Strzelce Opolskie, Izbicko, Tarnów Opolski) z powodu wysokich stężeń azotanów, siarczanów i metali ciężkich. Najwyższe parametry jakościowe cechują wodę z warstw dolnego triasu.

W obrębie głównych zbiorników wód podziemnych obszarami szczególnie zagrożonymi zanieczyszczeniem wód podziemnych są:

- rejon wychodni skał węglanowych zbiornika nr 333,
- odkryte czwartorzędowe zbiorniki nr 334, 324 w rejonie Kluczborka i Zawady i 328,
- obszary zasilania zbiornika trzeciorzędowego 332.

Jakość wód województwa opolskiego jest niska, jednak analiza wyników badań głównych rzek wykazała utrzymującą się stałą poprawę czystości wód. Obowiązującym normom nie odpowiadały najczęściej stężenia azotu azotynowego, wskaźniki charakteryzujące stopień zasolenia (Odra, Bierawka, Kłodnica) oraz koncentracja chlorofilu „a”. O pozaklasowym charakterze wód decydował również wskaźnik bakteriologiczny wyrażony mianem Coli. Pozytywne trendy nie znajdują ciągle odzwierciedlenia w generalnej klasyfikacji rzek. Bezpośrednia ocena zbioru danych za rok 2001 oraz za rok 2000 wykazała, że w normie klasy I nie mieściły się żadne wyniki klasyfikacji wód, w normie klasy II znajdowało się 21% wyników klasyfikacji wód, w normie klasy III znajdowało się 36% wyników klasyfikacji wód a nie odpowiadało normom 43% badanych rzek.

Najwyższe zanieczyszczenie rzeki Odry występuje w rejonie poniżej Kędzierzyna – Koźła co ma związek jedynie w części z oddziaływaniem lokalnych źródeł uciążliwości, a głównie jest spowodowane właściwościami jej prawobrzeżnych dopływów (Bierawka, Kłodnica) przejmujących bardzo duże ilości ścieków komunalnych i przemysłowych oraz „wód dołowych” z kopalń zlokalizowanych w województwie śląskim.

Zanieczyszczenie azotanami wód powierzchniowych województwa opolskiego w stosunku do wymogów zalecanej dyrektywy 75/440/EEC jest niskie i nie przekracza 25mg NO₃/l tj. wartości zalecanej dla wód ujmowanych do celów wodociągowych.

Jakość wód w zlewni Nysy Kłodzkiej wykorzystywanych do celów wodociągowych spełnia wymagania Rozporządzenia Ministra Środowiska z 27.11.2002 r. stanowiącego wdrożenie dyrektywy 75/440/EEC.

Ocena przydatności wód do kąpieli według Dyrektywy 76/160/EEC wykazała, że na terenie województwa opolskiego brak jest wód płynących przydatnych dla rekreacji. Natomiast ocena przydatności wód powierzchniowych do bytowania ryb zgodnie z zasadami Dyrektywy 78/659/EEC wykazała, że tylko w 15% przekrojów monitoringowych były zachowane normy wymagane dla ryb łososiowatych.

W wodach Jeziora Turawskiego w okresie letnim od lat występuje silny zakwit sinicowy, będący wynikiem zaawansowanej eutrofizacji. Zasadniczą przyczyną eutrofizacji jest rosnący ładunek pierwiastków biogennych głównie azotu i fosforu wprowadzany do wód zbiornika z wodami Małej Panwii i Libawy (w ostatnich latach znacznie mniejsze niż w poprzednich), z zabudowy turystyczno - wypoczynkowej obrzeży Jezior Turawskich (brak kanalizacji w tym rejonie) oraz w wyniku migracji związków azotu i fosforu z gleby i terenów leśnych położonych wokół zbiornika (wpływ wywożenia ścieków bytowo-gospodarczych w pobliże zbiornika, nieszczelne szamba, brak wystarczającej liczby sanitariatów) a także z osadów dennych kumulowanych w zbiorniku od kilkudziesięciu lat.

O jakości wód powierzchniowych województwa opolskiego decydują przede wszystkim zanieczyszczenia punktowe ze źródeł komunalnych i przemysłowych, zanieczyszczenia spłukiwane opadami atmosferycznymi z obszarów rolnych i leśnych. Znaczące jest również oddziaływanie nieskanalizowanych wiejskich jednostek osadniczych stanowiące 93% wszystkich jednostek osadniczych w województwie opolskim, z których większe ilości ścieków bytowych względnie mieszanych ścieków bytowych i z hodowli zwierząt (gnojowica) niejednokrotnie odprowadzane są bez jakiegokolwiek oczyszczania do małych rzek, potoków i rowów melioracyjnych, szybko wyczerpując ich zdolność do samooczyszczania.

Na ogólną ilość ścieków odprowadzanych w roku 2001 do wód powierzchniowych lub do ziemi tj. 75,4 hm³, 59,2 % stanowiły ścieki przemysłowe wraz z wodami chłodniczymi (3,5hm³), pozostałe 40,8% to ścieki komunalne. Znaczną część wytworzonych ścieków przemysłowych (45,3%) oczyszczono tylko mechanicznie.

Wszystkie oczyszczane ścieki komunalne są oczyszczane metodami biologicznymi. W roku 2001 odprowadzono do wód powierzchniowych ze źródeł komunalnych i przemysłowych 4,3 % nieoczyszczonych ścieków.

Na 58 oczyszczalni przemysłowych 27 oczyszczalni było typu mechanicznego, 23 oczyszczalnie biologiczne i 2 oczyszczalnie chemiczne. Łączna przepustowość oczyszczalni wynosiła 771,3m³/d.

W roku 2002 wszystkie ścieki komunalne oczyszczane były na 55 biologicznych oczyszczalniach w tym na dwóch będących oczyszczalniami zakładowymi obsługującymi gminę Zdzeszowice i gminę Gogolin. W 2002r. oczyszczalnie obsłużyły 533 794 mieszkańców województwa i odprowadziły do wód powierzchniowych następujący ładunek zanieczyszczeń: BZT₅ – 591 119 kgO₂/d, ChZT – 2 162 589 kO₂/d, azotu ogólnego 784 531 kg NO₃/d.

Wszystkie miasta za wyjątkiem Gogolina i Kolonowskiego wyposażone są w nowoczesne oczyszczalnie ścieków. Modernizacji wymaga jedynie oczyszczalnia dla miasta Ozimek, Praszki i Wołczyna.

Na obszar województwa opolskiego, wody opadowe w 2001 roku wyniosły: 2 539 ton siarczanów, 6353 tony chlorków, 3840 ton azotynów i azotanów, 6240 ton azotu amonowego, 20273 ton azotu ogólnego, 507 ton fosforu ogólnego, 3228 ton sodu, 1995 ton potasu, 7690 ton wapnia, 979 ton magnezu, 536,5 ton cynku, 48,2 tony miedzi, 328,5 ton żelaza, 70,4 ton ołowiu, 4,113 ton kadmu, 9,22 tony niklu, 3,577 ton chromu, 87,81 ton manganu oraz 110,69 ton wolnych jonów wodorowych. Roczny ładunek jednostkowy badanych zanieczyszczeń zdeponowany na obszar województwa opolskiego był większy niż średni dla całego obszaru Polski.

Największym ładunkiem badanych zanieczyszczeń w województwie opolskim został obciążony powiat strzelecki, z maksymalnymi najwyższymi w porównaniu do obciążenia pozostałych powiatów ładunkami siarczanów, chlorków, azotynów i azotanów, sodu, potasu, wapnia, magnezu, cynku, żelaza, ołowiu i kadmu. Najmniejsze obciążenie powierzchniowe wystąpiło w powiecie namysłowskim z najniższymi w stosunku do pozostałych powiatów obciążeniem ładunkami siarczanów, azotynów i azotanów, azotu amonowego, azotu ogólnego, fosforu ogólnego, potasu, żelaza, ołowiu chromu, manganu i wolnych jonów wodorowych.

b) Uwarunkowania prawne

Poprawa jakości wód realizowana jest przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne [Dz. U. nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami],
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków [Dz.U. nr 72, poz.747] wraz z przepisami wykonawczymi.

Powyższe ustawy oraz przepisy wykonawcze do tych ustaw transponują Dyrektywy Unii Europejskiej, wśród których do najistotniejszych należą:

- dyrektywy określające standardy jakości wód
 - 75/440/EWG dotycząca jakości wód powierzchniowych ujmowanych do produkcji wody do picia,
 - 76/160/EWG dotycząca jakości wód przeznaczonych dla celów rekreacyjnych,
 - 78/659/EWG dotycząca jakości wód niezbędnych dla życia ryb,
 - 79/923/EWG dotycząca jakości wody dla bytowania mięczaków i skorupiaków,
 - 98/83/EC dotycząca jakości wody do picia.
- dyrektywy określające normatywy dla ścieków
 - 91/676/EWG dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych,
 - 91/676/EWG dotycząca ochrony wód przed azotanami pochodzenia rolniczego,
 - 76/464/EWG dotycząca ograniczenia w odprowadzaniu do wód powierzchniowych pewnych substancji, uznanych za niebezpieczne (m.in. metale ciężkie, detergenty, pestycydy itp.).

Podstawowym aktem prawnym Unii Europejskiej kształtującym politykę ekologiczną w zakresie ochrony zasobów wodnych jest Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/EC obejmująca wszystkie cząstkowe dyrektywy oraz ustalająca zakres i kolejność prac do podjęcia przez wszystkie kraje członkowskie, aby osiągnąć dobrą jakość wód powierzchniowych i podziemnych do końca 2015 r.

c) Cele średniookresowe do 2010r.

Polityka ekologiczna państwa zakłada:

- pełną (100%) likwidację zrzutu ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%.

Podstawowymi działaniami realizującymi wytyczony cel jest zapobieganie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródła poprzez przestrzeganie ustalonych przepisami wymagań normatywnych dla ścieków i zanieczyszczeń odprowadzanych do wód. Dobry stan wód w zależności od potrzeb określają ustalone standardy jakości dla:

- wód powierzchniowych i podziemnych, które są lub mogą być wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
- wód powierzchniowych wykorzystywanych dla celów rekreacyjnych a w szczególności dla kąpieli,
- wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb, skorupiaków normatywów mięczaków lub innych organizmów normatywów warunkach naturalnych oraz umożliwiających migracje ryb.

Działania zmierzające do osiągnięcia dobrego stanu wód powinny być dopasowane do każdej zlewni rzecznej tak, aby przedsięwzięcia w odniesieniu do wód powierzchniowych i wód podziemnych należących do tego samego systemu ekologicznego, hydrologicznego i hydrogeologicznego były skoordynowane.

Celem strategicznym dla województwa opolskiego w zakresie poprawy jakości wód jest osiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, a tym samym zapewnienie mieszkańcom województwa opolskiego odpowiednich źródeł poboru wody do picia.

Mając na uwadze wyznaczony cel strategiczny oraz ustalone w stanowisku negocjacyjnym terminy wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG określono cele średniookresowe do roku 2010 w następujących problemowych obszarach działań:

- **zarządzanie zasobami wodnymi,**
- **zaopatrzenie w wodę,**
- **gospodarka ściekowa.**

Zarządzanie zasobami wodnymi

Zarządzanie gospodarką wodną realizowane będzie w obrębie wyznaczonego regionu wodnego. Na obszarze województwa opolskiego wyodrębniono 3 regiony wodne obejmujące następujące zlewnie:

- rzeki Odry od Kędzierzyna-Koźła (km 94+900) do granicy z województwem dolnośląskim,
- rzeki Odry od granicy z województwem śląskim do Kędzierzyna-Koźła (km 94+900), łącznie z zlewnią rzek Opawa i Opawica w granicach państwa,
- rzeki Prosnę.

Zgodnie z Prawem Wodnym instrumentami zarządzania zasobami wodnymi w regionach wodnych są:

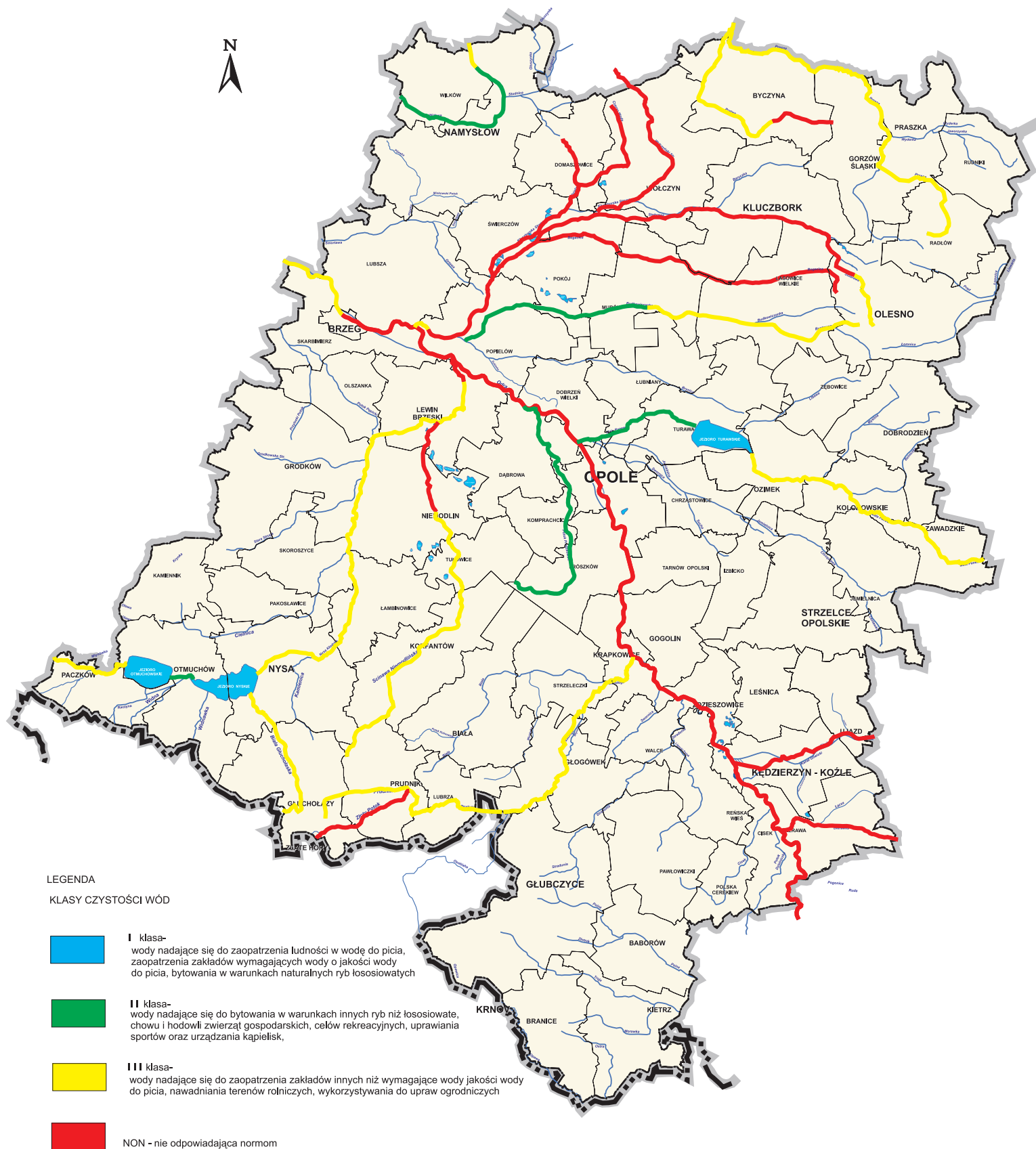
- plany gospodarki wodnej,
- pozwolenia wodno-prawne,
- opłaty i należności w gospodarce wodnej,
- kataster wodny,
- kontrola gospodarowania wodami.

Wdrożenie prawa UE w zakresie gospodarki wodnej będzie wymagało również modernizacji istniejącego systemu monitorowania jakości wód. Ramowa Dyrektywa Wodna wymaga, aby dla wykonania przeglądów stanu wód w wybranych obszarach zlewniowych zostały ustanowione programy monitoringu wód, przy czym dla wód powierzchniowych winny one dotyczyć stanu ekologicznego i chemicznego, a dla wód podziemnych stanu ilościowego i chemicznego. Zmierzają to w kierunku utworzenia jednolitego i spójnego systemu monitoringu opartego o taką samą klasyfikację – pięciu klas czystości wód.

Najważniejszymi celami w zakresie zarządzania zasobami wodnymi, w województwie opolskim są:

- pełne wdrożenie zlewniowego zarządzania gospodarką wodną,
- przebudowa systemu monitorowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

OGÓLNA OCENA JAKOŚCI WÓD WEDŁUG MONITORINGU PODSTAWOWEGO (STAN NA 2001 r.)

Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie w wodę jest zadaniem gminy, które realizują przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Podstawowym obowiązkiem przedsiębiorstw jest zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody, w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody. O jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zarząd gminy jest obowiązany regularnie informować mieszkańców.

Na mocy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, wymagania dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w tym wymagania bakteriologiczne, fizykochemiczne oraz organoleptyczne określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 [Dz.U. nr 203, poz. 1718]. Wymagania określone w rozporządzeniu dotyczą wody pobieranej z:

- urządzeń wodociągowych,
- indywidualnych ujęć wody zaopatrujących ponad 50 osób lub dostarczających więcej niż średnio 10 m³ wody na dobę, jak również dostarczających mniej wody i zaopatrujących mniejszą liczbę osób, gdy woda wykorzystywana jest do celów komercyjnych i publicznych.

Rozporządzenie transponuje do prawa polskiego dyrektywę 98/83/WE z 1998r. dotyczącą jakości wód do spożycia przez ludzi. Spełnienie wymagań nowej dyrektywy 98/83/WE wymagać będzie poprawy efektywności uzdatniania wody oraz modernizacji systemu monitorowania jakości wody pitnej z naciskiem na badaniu wody u odbiorców.

Wśród skontrolowanych 383 wodociągów (2002 r.) przez Państwową Inspekcję Sanitarną Województwa Opolskiego kilkadziesiąt nie spełniało wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia, w tym 5 wodociągów obsługujących powyżej 5 tys. mieszkańców (tabela nr 11). Wykaz wszystkich wodociągów nie spełniających wymogów Rozporządzenia przedstawiono tabelarycznie w części diagnostycznej Programu (Załącznik nr 1 „Ocena stanu środowiska w województwie opolskim w roku 2001”).

Tabela nr 16: Wodociągi w województwie opolskim obsługujące powyżej 5000 mieszkańców nie spełniające wymogów Rozporządzenia Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r.

Lp.	Gmina	Wodociąg	Obsługiwane miejscowości	Liczba mieszkańców objętych zasięgiem wodociągu	Przekroczenia norm jakości wody
1.	Grodków	Grodków	Grodków, Nowa Wieś, Mała, Żelazana, Gola Grodkowska, Osiek Grodkowski, Tarnów, Grodkowski, Głęboko, gm. Grodków, Stary Grodków, gm. Skoroszyce	11468	mangan 0,1 mg/l
2.	Jemielnica	Jemielnica	Jemielnica, Centawa, Piotrówka, Wierchlesie, Barut, Łaziska, Gąsiorowice	7800	azotany~60 mg/l
3.	Popielów	Siołkowice Stare	Siołkowice Stare i Nowe, Popielów, Stare Kolnie, Rybna, Stobrawa, Lubienie, Kaniów, Kolonia Popielowska	6400	mangan ~0,1mg/l, żelazo~0,3mg/l mętność
4.	Rudniki	Rudniki	Rudniki, Bobrowa, Chwiły, Ciecuiów, Dalachów, Faustianka, Mostki, Polesie, Janinów, Jaworek, Jaworzno, Jelonki, Julianpol, Łazy, Mirowszczyzna, Młyny, Bugaj Nowy i Stary, Odcinek, Porąbki, Słowików, Żytniów, gm.	8767	mangan~0,1 mg/l
5.	Strzelce Opolskie	Strzelce Opolskie	Strzelce Opolskie, Brzezina, Roźniatów, Szymiszów gm. Strzelce	25077	azotany~54 mg/l

Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opolu

Najważniejszymi celami w zakresie zaopatrzenia w wodę, w województwie opolskim są:

- zapewnienie odpowiedniej jakości i ilości wody do spożycia dla mieszkańców województwa,
- rozwijanie ochrony przeciwpożarowej w oparciu o studnie wiercone,
- likwidacja nieczynnej infrastruktury wodociągowej.

Gospodarka ściekowa

Poprawa jakości wód powierzchniowych jest jednym z priorytetowych celów polityki ekologicznej województwa opolskiego. Zakłada się, że zostanie on osiągnięty dzięki budowie nowych i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków komunalnych oraz wdrożeniu przepisów Unii Europejskiej w zakresie ograniczania zanieczyszczeń przemysłowych odprowadzanych do wód, a także zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego.

Cele średniookresowe przewidziane do realizacji w obrębie zagadnienia „gospodarka ściekowa” podzielono dodatkowo na sektory:

- gospodarka komunalna

Uwzględniając wymagania zawarte w dyrektywie 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych ustawa Prawo Wodne nałożyła na aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 obowiązek wyposażenia ich w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków. Ramy czasowe dla realizacji tego obowiązku określone przez art. 208 są następujące:

- do dnia 31 grudnia 2015 r. w przypadku aglomeracji o RLM od 2000 do 15000,
- do dnia 31 grudnia 2010 r. dla aglomeracji o RLM powyżej 15000.

Ustawa przewiduje równocześnie opracowanie w terminie do 31 grudnia 2003r., krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych z wykazem aglomeracji oraz wykazem niezbędnych przedsięwzięć. Aglomerację ustawa definiuje jako teren na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych. Określony horyzont czasowy Programu na 2010 rok wskazuje na potrzebę uporządkowania gospodarki ściekowej w pierwszej kolejności w obrębie aglomeracji powyżej 15 000 RLM.

Priorytetowym zadaniem w świetle standardów jakościowych dyrektywy 75/440/EWG jest również uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni Nysy Kłodzkiej, a w tym w szczególności zlewni rzeki Białej Głuchołaskiej wykorzystywanej dla zaopatrzenia w wodę miasta Głuchołazy i miasta Nysa oraz w zlewni Potoku Pępickiego, którego wody częściowo są wykorzystywane do zaopatrzenia w wodę miasta Brzeg. Ważnym zadaniem jest również uporządkowanie gospodarki ściekowej na obszarze strategicznych z punktu widzenia perspektywicznego zaopatrzenia w wodę mieszkańców regionu opolskiego zbiorników wodnych GZWP 333 oraz GZWP 335 i 332.

Ponadto ważnym zadaniem, z powodu pełnionych regionalnych i ponadregionalnych funkcji turystycznych jest poprawa czystości wód Jeziora Turawskiego.

Hierarchia ważności przedsięwzięć związanych z realizacją zbiorowych systemów do odprowadzania i oczyszczania ścieków jest następująca:

w I kolejności

- uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach powyżej 100 000 RLM do 2008 roku

w II kolejności

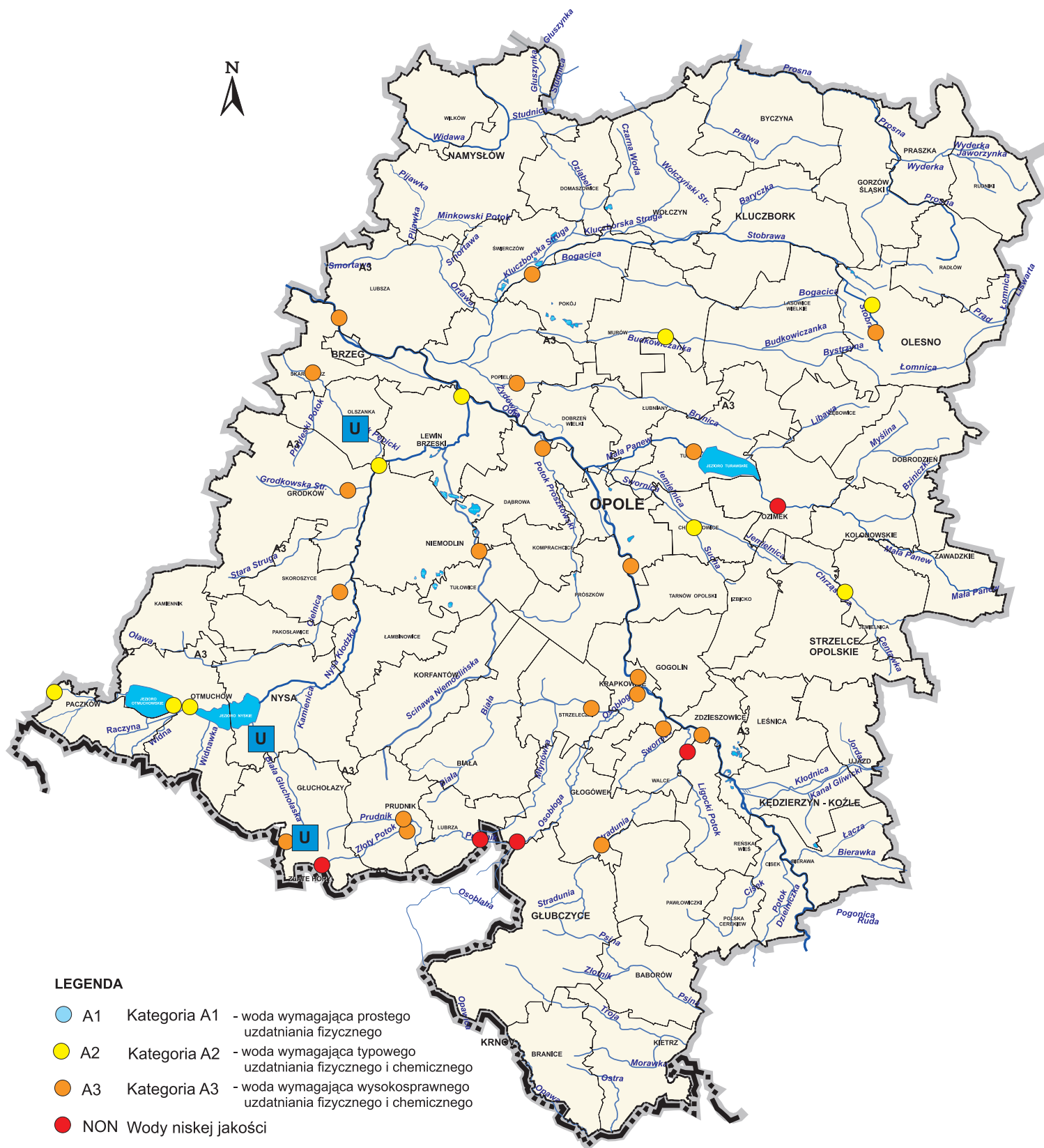
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach od 15 000 RLM do 100 000 RLM do 2010 roku
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej, a w szczególności zlewni rzeki Białej Głuchołaskiej i Potoku Pępickiego,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej na obszarze głównych zbiorników wód podziemnych GZWP 333, 335, 332,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni Malej Panwi.

w III kolejności

- uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach od 2000 RLM do 15 000 RLM do 2015 roku,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach poniżej 2000 RLM.

OCENA PRZYDATNOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH DLA WODOCIĄGÓW WEDŁUG NORM WYMAGANYCH DYREKTYW 75/440/ EEC

(STAN NA 2000 r.)

LEGENDA

- A1 Kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego
- A2 Kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego
- A3 Kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego
- NON Wody niskiej jakości

U Ujęcie wód powierzchniowych

Szczegółowy wykaz aglomeracji zostanie określony w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalny (31 grudzień 2003 r.), którego integralną część będzie stanowił wykaz aglomeracji oraz wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy i modernizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków komunalnych [art. 43 ust.3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne].

- rolnictwo

Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniem pochodzenia rolniczego, a w szczególności spowodowane przez azotany określa ustawa Prawo Wodne, ustawa o nawozach i nawożeniu oraz Rozporządzenia wykonawcze do tych ustaw, które transponują Dyrektywę azotanową (91/676/EWG z 12 grudnia 1991). Nakłada ona między innymi obowiązek wyznaczenia obszarów wrażliwych, na których wody narażone są szczególnie na zanieczyszczenie związkami azotu oraz stosowania przez rolników Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Jednym z wymagań wprowadzonych przez Dyrektywę jest obowiązek posiadania przez rolników prowadzących hodowlę zwierząt szczelnych zbiorników na płynne odchody zwierzęce, jak również obowiązek przygotowania miejsc do składowania nawozów mineralnych. Zgodnie z wymaganiami ustawy o nawozach i nawożeniu zbiorniki na gnojowicę do 2008 roku powinny wybudować wszystkie gospodarstwa rolne posiadające zwierzęta. Będzie to możliwe jedynie tam gdzie rolnicy dostaną wsparcie finansowe. Dlatego też konieczne jest stworzenie programów pomocy dla rolników.

Jako priorytetowe powinny być traktowane inwestycje w gospodarstwach posiadających dużą ilość zwierząt na terenach, które będą zaliczane do obszarów wrażliwych (obszary te zostaną wyznaczone przez Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej do końca 2003 roku). Niezwykle ważnym zadaniem jest również edukacja ekologiczna rolników.

- przemysł

Głównym zadaniem w ochronie wód powierzchniowych w zakresie przemysłowych źródeł zanieczyszczeń jest eliminacja lub ograniczenie zrzutów substancji niebezpiecznych do środowiska wodnego, co powinno być osiągnięte zgodnie z wymogami Unii Europejskiej do 2006 r. Dotyczy to w szczególności: rtęci, kadmu, heksachlorocykloheksenu, tetrachloru węgla, pentachlorofenolu, heksachlorobenzenu, heksachlorobutadienu, chloroformu.

Zasady odprowadzania do środowiska wodnego niektórych substancji niebezpiecznych określa Dyrektywa 76/464/EWG wraz z Dyrektywami córkami.

Obowiązek oczyszczania ścieków przemysłowych zarówno odprowadzanych do komunalnych systemów kanalizacyjnych, jak bezpośredni do odbiorników spoczywa na zakładzie przemysłowym będącym źródłem zanieczyszczenia. Zadanie to powinno być realizowane przede wszystkim przez stosowanie „najlepszej dostępnej techniki, (BAT) w instalacjach, skąd pochodzą ścieki. Szczegółowe plany ochrony wód zamieszczane będą we wnioskach o pozwolenie zintegrowane dla instalacji wyszczególnionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r.

Dla gospodarki ściekowej na obszarze województwa opolskiego wyznaczono następujące cele średniookresowe:

- uporządkowanie gospodarki ściekowej, w tym w szczególności:
- w aglomeracjach powyżej 100 RLM do 2008 r., w aglomeracjach powyżej 15 000 RLM do 2010 r. oraz w aglomeracjach od 2000 RLM do 15 000 RLM i poniżej 2000 RLM do 2015 r.,
- na obszarach szczególnej ochrony (GZWP 333, 335, 332 oraz w zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej, w szczególności zlewni rzeki Białej Głuchołaskiej i Potoku Pępickiego);
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami wywołanymi azotanami ze źródeł rolniczych,
- wspieranie i egzekwowanie programów gospodarki ściekowej w zakładach w szczególności dotyczących eliminacji substancji niebezpiecznych ze ścieków odprowadzanych do wód.

d) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie poprawy jakości wód wraz z przedstawieniem jednostek odpowiedzialnych i współpracujących przedstawiono w poniższej tabeli.

Zadania przewidziane do realizacji mają charakter zadań koordynowanych inwestycyjnych i pozainwestycyjnych, a główny ciężar ich realizacji spoczywa na gminach, przedsiębiorstwach (zadania inwestycyjne) oraz regionalnych RZGW (zadania nieinwestycyjne).

Tabela nr 17

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Zarządzanie zasobami wodnymi	
1. Opracowanie całościowego bilansu wodno-gospodarczego województwa 2. Współpraca z województwami położonymi w dorzeczu Odry oraz z Republiką Czeską w celu kompleksowej ochrony zasobów wodnych 3. Opracowanie analizy stanu zasobów wodnych w regionie wodnym 4. Opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego 5. Opracowanie analizy ekonomicznej gospodarowania wodami w regionie wodnym 6. Sporządzenie wykazów wód zgodnie z Ustawą Prawo Wodne 7. Wdrożenie katastru wodnego 8. Rozbudowa monitoringu jakości wód	RZGW Wrocław Gliwice Poznań WIOŚ
Zaopatrzenie w wodę	
8. Zakończenie budowy sieci wodociągowych 9. Budowa zastępczych ujęć wody oraz stacji uzdatniania wody 10. Modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych w celu osiągnięcia wymagań Dyrektywy 98/83/EC 11. Ukształtowanie sieci studni jako elementu ochrony przeciwpożarowej 12. Likwidacja nieczynnych ujęć wody	Gminy
Gospodarka ściekowa	
13. Realizacja programu budowy, rozbudowy, modernizacji systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków	Gminy
14. Likwidacja zrzutu ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych	Gminy, zakłady przemysłowe
15. Obniżenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych	Zakłady przemysłowe
16. Budowa podczyszczalni w zakładach przemysłowych	Zakłady przemysłowe
17. Budowa urządzeń (zbiorniki na gnojowice) zmniejszających negatywne oddziaływanie rolnictwa na jakość wód	Gospodarstwa rolne
18. Budowa urządzeń zmniejszających negatywne oddziaływanie zanieczyszczeń (zbiornik wstępny przed Jeziorem Turawskim)	RZGW
19. Badania i analizy związane z poprawą stanu czystości wód	RZGW, Gminy, WIOŚ

3.2. Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu

a) Stan wyjściowy

Województwo opolskie w roku 2001 pod względem emisji zanieczyszczeń pyłowych zajmuje ósme, a pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych szóste miejsce w kraju. Wielkość emisji zanieczyszczeń od początku lat dziewięćdziesiątych wykazuje trwałą tendencję spadkową, wynikającą głównie z przeprowadzonych działań ograniczających emisję, jak również z obniżonego tempa rozwoju i recesji gospodarczej. Dominujący wpływ na kształtowanie się strumienia zanieczyszczeń atmosferycznych mają powiaty położone w południowo – wschodniej i środkowo – wschodniej części województwa, zaliczające się do tzw. strefy przemysłowej, obejmującej powiat opolski, krapkowicki, kędzierzyńsko – kozielski i strzelecki. Z obszaru tego wprowadzanych jest do powietrza atmosferycznego ponad 65 % zanieczyszczeń pyłowych i ponad 95 % zanieczyszczeń gazowych.

W strukturze wytwarzanych zanieczyszczeń dominuje sektor energetyczny, z którego pochodzi ponad 70 % wielkości emisji oraz przemysł cementowo – wapienny i chemiczny. Na terenach miejskich odnotowuje się wzrost znaczenia ruchu samochodowego jako źródła emisji zanieczyszczeń.

Województwo opolskie charakteryzuje się wysokimi wskaźnikami redukcji zanieczyszczeń pyłowych (ok. 99.3 %) i gazowych (ok. 64.4 %), przekraczającymi średnią krajową wynoszącą odpowiednio 99.1 % i 45.0 %. Do miast o największym w kraju zagrożeniu środowiska emisją zanieczyszczeń, z terenu województwa opolskiego zakwalifikowano 6 ośrodków, przy czym najwyższą – 17 pozycję zajmuje miasto Kędzierzyn – Koźle.

Stan jakościowy powietrza atmosferycznego na obszarze województwa opolskiego ocenia się jako dobry. Podwyższony poziom zanieczyszczenia odnotowywany jest w powiecie kędzierzyńsko – kozielskim (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen), krapkowickim (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu) i w mieście Opolu (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu) i pokrywa się z obszarami o największej emisji zanieczyszczeń.

Okresowe przekroczenia standardów jakości powietrza na terenie województwa odnotowuje się w przypadku pyłu zawieszzonego i dwutlenku azotu. Wartości ponadnormatywne w zakresie zanieczyszczeń pyłowych odnotowywane są na terenie Opola, Prudnika i w Kędzierzynie – Koźlu, w zakresie dwutlenku azotu na terenie powiatu strzeleckiego, kluczborskiego i w mieście Opolu.

W rejonie Kędzierzyna – Koźła i Zdieszowic obserwuje się stale podwyższony poziom zanieczyszczenia powietrza związkami aromatycznymi (ksylen, toluen, benzen) i fenolu, charakterystycznymi dla rozwiniętego tam przemysłu chemicznego.

Do największych źródeł emisji zanieczyszczeń na obszarze województwa zalicza się:

- Elektrownię „Opole” S.A. w Brzeziu,
- Zakłady Azotowe „Kędzierzyn” S.A.,
- Południowy Koncern Energetyczny – Elektrownia „Blachownia” S.A. w Kędzierzynie-Koźlu,
- Petrochemia Blachownia S.A. w Kędzierzynie-Koźlu,
- Węglpochodne Sp. z o.o. w Kędzierzynie-Koźlu,
- Zakłady Koksownicze Sp. z o.o. w Zdieszowicach,
- Energetyka Ciepła Opolszczyzny w Opolu.

b) Uwarunkowania prawne

Ochrona powietrza realizowana jest w oparciu przede wszystkim o przepisy prawa wewnętrznego, istotne znaczenie posiadają jednak również podpisane i ratyfikowane przez Polskę umowy międzynarodowe, w szczególności:

- Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości z 13.11.1979 r. (konwencja genewska) z protokołami wykonawczymi (m. in. I i II protokół siarkowy, protokoły z Aarhus w sprawie TZO i metali ciężkich),
- Konwencja o ochronie warstwy ozonowej z 22.03.1985 r. (Konwencja wiedeńska) i Protokół Montrealski w sprawie substancji zubożającej warstwę ozonową z 1987 r. wraz z poprawkami londyńskimi i kopenhaskimi),
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z 9.05.1991 r. (konwencja klimatyczna w Rio) wraz z protokołem dodatkowym z Kioto (reguluje kwestie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych).

Zagadnienie ochrony powietrza na terenie kraju regulowane jest przez następujące przepisy prawne:

- ustawę z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw,
- ustawę z dnia 10 kwietnia 1997 r. prawo energetyczne (Dz.U. nr 54 poz. 348 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 18.12.1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych prowadząca do zmniejszania zużycia energii w budynkach mieszkalnych (Dz.U. nr 162, poz. 1121 z późniejszymi zmianami).

Według polskiego systemu prawnego ochrona zasobów środowiska, w tym również ochrona powietrza, realizowana jest poprzez:

- kształtowanie standardów jakości powietrza atmosferycznego, kontrolę ich osiągania oraz podejmowanie działań służących ich nieprzekraczaniu lub przywracaniu stanu wymaganego na obszarach, gdzie standardy te zostały przekroczone,
- kształtowanie standardów emisyjnych z instalacji, urządzeń i procesów technologicznych,
- kształtowanie jakości wytwarzanych produktów pod kątem zawartość niepożądanych substancji zanieczyszczających lub emisji zanieczyszczeń związanej z ich użytkowaniem (normy produktowe jakości paliw samochodowych, zawartość siarki w paliwach i olejach opałowych itp.).

Szczególnego znaczenia dla obowiązujących w Polsce uregulowań posiadają funkcjonujące w Unii Europejskiej i w całości transponowane (lub w najbliższym czasie transponowane) podstawowe regulacje prawne w zakresie ochrony jakości powietrza, w szczególności:

- dyrektywę Rady 96/62/WE z 27 września 1996 r w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu (tzw. dyrektywa ramowa) i dyrektyw pochodnych – dyrektywy córki (dyrektywa 99/30/WE, dyrektywa 92/72/EWG, dyrektywa 2002/3/WE),
- dyrektywę Rady 94/63/WE w sprawie kontrolowania emisji lotnych związków organicznych VOC powstających w wyniku magazynowania benzyn i jej dystrybucji z terminali do stacji obsługi,
- dyrektywę Rady 1999/13/WE w sprawie emisji lotnych związków organicznych ze stosowania rozpuszczalników organicznych,
- dyrektywę Rady 2000/69/WE w sprawie zawartości benzenu i tlenku węgla w powietrzu,
- dyrektywę Rady 99/32/WE w sprawie redukcji zawartości siarki w paliwach płynnych,

jak również w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń przemysłowych, obejmujące w szczególności kluczową dla zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczeń powietrza dyrektywę Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń (IPPC)

oraz:

- dyrektywę Rady 2001/80/WE w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych źródeł spalania paliw,
- dyrektywę Rady 2001/81/WE w sprawie krajowych pułapów emisji dla niektórych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego,
- dyrektywę Rady 2001/77/WE w sprawie promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej.

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Podstawowym celem polityki państwa jest poprawa jakości środowiska we wszystkich jego komponentach, w tym w jakości powietrza i klimatu. Cechą charakterystyczną nowej polityki ekologicznej w zakresie ochrony powietrza jest zwiększenie liczby zanieczyszczeń objętych działaniami prewencyjnymi, konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń u źródła, minimalizacja zużycia surowców i energii, wprowadzania norm emisyjnych i produktowych.

Wśród średniookresowych celów ekologicznych, przewidzianych do realizacji do 2010 r. polityka ekologiczna państwa wyznacza:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych o 75 %, dwutlenku siarki o 56 %, dwutlenku azotu o 31 %, lotnych związków organicznych (LZO) o 31 %, amoniaku o 8 % w stosunku do roku bazowego 1990 oraz gazów cieplarnianych o 6 % w stosunku do roku bazowego 1988,
- ograniczenie emisji toksycznych substancji z grupy metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO), zgodnie z wymaganiami protokołów z Aarhus do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości,
- wycofanie z użytkowania do 2005 r. benzyn ołowiową oraz całkowicie dostosować wymagania dotyczące benzyn i oleju napędowego do norm europejskich,
- intensyfikować proces eliminacji bądź ograniczania użytkowania wyrobów i urządzeń zawierających rtęć, ołów, kadm i PCB oraz substancji niszczących warstwę ozonową,
- wprowadzić w szerokim zakresie najlepsze dostępne techniki (BAT) w zakresie ochrony powietrza (instalacje IPPC, w szczególności w energetyce, przemyśle i sektorze komunalnym).

Ochrona powietrza polegająca na zapewnieniu najlepszej jego jakości, prowadzona jest na podstawie okresowej oceny jego jakości w strefach obejmujących aglomeracje o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy lub na obszarze powiatu, niewchodzącego w skład aglomeracji. Strefy te, wyznaczone przez wojewodę na podstawie obserwacji państwowego monitoringu powietrza obejmują tereny, na których stwierdza się przekroczenie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń substancji, lub na obszarze których występuje oscylacja jego poziomu w granicach tzw. progów oszacowania, poniżej poziomu dopuszczalnego.

Na podstawie przeprowadzonej wstępnej oceny jakości powietrza za lata 1997 - 2000, na terenie województwa opolskiego wyznaczono 12 stref, w których:

- do klasy I zaliczono 1 powiat ze względu na poziom stężeń benzenu, 3 powiaty ze względu na poziom stężeń dwutlenku azotu, 4 powiaty ze względu na poziom stężeń dwutlenku siarki, 12 ze względu na poziom stężeń pyłu zawieszzonego, 12 ze względu na poziom stężeń ozonu,

- do klasy II zaliczono 1 powiat ze względu na poziom stężeń benzenu, 1 powiat ze względu na poziom stężeń dwutlenku azotu, 5 powiatów ze względu na poziom stężeń dwutlenku siarki,
- do klasy III zaliczono 10 powiatów ze względu na poziom stężeń benzenu, 8 powiatów ze względu na poziom stężeń dwutlenku azotu, 3 powiaty ze względu na poziom stężeń dwutlenku siarki, 12 ze względu na poziom stężeń ołowiu, 12 ze względu na poziom stężeń tlenku węgla.

Dla stref zaliczonych do I klasy, w których stwierdza się przekroczenie poziomu dopuszczalnego wraz z marginesem tolerancji opracowuje się programy ochrony powietrza, mające na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu w określonej cezurze czasowej, w pozostałych strefach prowadzi się działania w kierunku niepogarszania stanu istniejącego.

Do chwili obecnej na terenie województwa opolskiego nie zostały wyznaczone strefy, dla których należy opracować programy ochrony powietrza w rozumieniu ustawy.

Pod względem emisji zanieczyszczeń na terenie województwa opolskiego od początku lat 90 – tych obserwuje się trwałą tendencję obniżania emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego.

Strumień zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza odzwierciedla strukturę funkcjonalno – przestrzenną gospodarki województwa opolskiego. Najwyższe emisje charakterystyczne są dla południowo – wschodniej części województwa (powiaty kędzierzysko-kozielski, krapkowicki i strzelecki oraz miasto i powiat Opole), stanowiącej obszar uprzemysłowienia i urbanizacji Opolszczyzny, a dominującym źródłem emisji jest sektor energetyczny, przemysł cementowo – wapienniczy i chemiczny.

W ostatnich latach, w związku z lawinowym wzrostem natężenia ruchu samochodowego wzrasta znaczenie komunikacji drogowej jako głównego źródła zanieczyszczenia powietrza na terenach miejskich.

W zakresie ochrony powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatu na obszarze województwa opolskiego wyznaczono następujące cele średniookresowe:

- kontynuacja działań zmierzających do redukcji emisji zanieczyszczeń atmosferycznych.

Nawiązując do polityki krajowej, polityka ekologiczna województwa opolskiego do roku 2010 zakłada kontynuację działań zmierzających do redukcji emisji zanieczyszczeń atmosferycznych do założonych poziomów emisji, tj.:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych o 75 % w stosunku do roku bazowego 1990 (dla zakładów szczególnie uciążliwych dla zanieczyszczenia powietrza wg danych statystycznych za rok 1990 - 50 800 ton),
- ograniczenie emisji dwutlenku siarki o 56 % w stosunku do roku bazowego 1990 (dla zakładów szczególnie uciążliwych dla zanieczyszczenia powietrza wg danych statystycznych za rok 1990 - 48 000 ton; emisja ogółem wg CORINAIR za 1990 – 82 300 ton),
- ograniczenie emisji dwutlenku azotu o 31 % w stosunku do roku bazowego 1990 (dla zakładów szczególnie uciążliwych dla zanieczyszczenia powietrza wg danych statystycznych za rok 1990 - 41 900 ton; emisja ogółem wg CORINAIR za 1990 – 57 600 ton),
- ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO) o 31 % w stosunku do roku bazowego (emisja ogółem wg CORINAIR za 1990 – 47 500 ton),
- ograniczenie emisji amoniaku o 8 % w stosunku do roku bazowego 1990 (dla zakładów szczególnie uciążliwych dla zanieczyszczenia powietrza wg danych statystycznych za rok 1990 - 41 030 ton; emisja ogółem wg CORINAIR za 1990 – 19 900 ton),

oraz

- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 6 % w stosunku do roku bazowego 1988 (emisja ogółem wg CORINAIR za 1988 – 16 290 ton).

Zakładane w polityce krajowej poziomy redukcji emisji zanieczyszczeń na obszarze województwa opolskiego zostały już osiągnięte zarówno w odniesieniu do emisji z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (dla pyłu o 85,5%; dla SO₂ o 63,5%; dla NO₂ o 69,0% w stosunku do roku bazowego), jak i w zakresie emisji ogółem (dla SO₂ o 62,1%; dla NO₂ o 56,9%; dla LZO o 61,2%; dla CO₂ o 15,9 % emisji roku bazowego), jednak kontynuację działań w tym zakresie, wobec istniejących możliwości technicznych, ekonomicznych i organizacyjnych uznaje się za w pełni uzasadnioną.

Analiza struktury emisji i imisji zanieczyszczeń na obszarze województwa wskazuje, że najbardziej racjonalnym kierunkiem działań umożliwiającym osiągnięcie zakładanych celów ekologicznych będzie ograniczenie emisji w sektorze przemysłowym, gospodarce cieplnej i komunikacji.

- budowa systemu zarządzania ochroną powietrza atmosferycznego

Program ochrony środowiska województwa opolskiego jako ważny cel do osiągnięcia w perspektywie roku 2010 uznaje stworzenie systemu zarządzania, stanowiącego podstawę dla prowadzenia skoordynowanych działań w zakresie poprawy jakości powietrza atmosferycznego w wyznaczonych strefach (w tym na obszarach występowania przekroczeń norm dopuszczalnych), stałego monitorowania i prognozowania zmian imisji zanieczyszczeń oraz podejmowania działań zapobiegawczych w przypadku przekroczenia poziomów normatywnych.

Kluczowym zagadnieniem systemu zarządzania będzie opracowanie i wdrożenie jednolitego w skali kraju systemu bilansowania i weryfikowania ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego.

- wdrożenie mechanizmów rynkowych, sprzyjających podejmowaniu działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu

Istotnym celem ekologicznym w zakresie ochrony powietrza będzie wdrożenie na poziomie krajowym, a w ślad za tym na poziomie regionalnym, mechanizmów ekonomicznych i organizacyjnych, sprzyjających podejmowaniu działań w zakresie ochrony powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatycznym (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych), w szczególności mechanizmów handlu emisjami, zasad wspólnych przedsięwzięć i czystszej produkcji. Ekonomizacji działań sprzyjać będzie upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego i przeglądów ekologicznych w sektorze gospodarki.

d) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Realizacja wyznaczonych celów średniookresowych w zakresie ochrony powietrza wymaga podejmowania szeregu działań, ukierunkowanych na zapobieganie, ograniczanie i usuwanie zanieczyszczeń i ich skutków, tworzenie regionalnego systemu zarządzania ochroną powietrza, preferowanie mechanizmów rynkowych i podstaw ekologizacji rozwoju województwa.

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatycznym wraz z przedstawieniem jednostek realizujących, przedstawione zostały w poniższej tabeli. Wśród podmiotów gospodarczych które kwalifikują się do wprowadzenia Dyrektywy IPPC uwzględnione te instalacje, które znajdują się w kompetencji Wojewody (pozostałe rozpatrywane będą w ramach programów powiatowych i gminnych) oraz te, które w drodze ankietyzacji określiły zamierzone kierunki działań inwestycyjnych. Zaproponowane harmonogramy realizacji inwestycji określają potencjalne, realne terminy i nie powinny być wiązane z terminem uzyskania pozwolenia zintegrowanego.

Zadania przewidziane do realizacji w okresie 2003 – 2006 i wstępnie na okres 2007 – 2010 zaliczają się do zadań o charakterze skoordynowanym, inwestycyjnym, obciążającym głównie podmioty gospodarcze, jak również zadania własne, o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym, realizowane przez Zarząd Województwa, Wojewodę i jego służby zespolone, samorządy lokalne i jednostki centralne.

Tabela nr 18

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Kontynuacja działań zmierzających do redukcji emisji zanieczyszczeń atmosferycznych	
1. Identyfikacja obszarów występowania przekroczeń poziomów odniesienia jakości powietrza atmosferycznego	Wojewoda, samorządy terytorialne, podmioty gospodarcze
2. Opracowanie i wdrożenie jednolitego systemu bilansowania i weryfikacji ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego	Wojewoda, WIOŚ WUS
Budowa systemu zarządzania ochroną powietrza atmosferycznego	
3. Wdrażanie dyrektywy IPPC oraz pozwoleń zintegrowanych w określonych branżach i sektorach gospodarki, minimalizowanie zagrożenia dla środowiska, promocja materiału i energooszczędności oraz małodopadowości produkcji w szczególności w: <ul style="list-style-type: none"> - Energetyce - Przemśle chemicznym - Przemśle mineralnym i materiałów budowlanych - Hutnictwie - Przemśle rolno-spożywczym 	Podmioty gospodarcze
4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych na terenach zamieszkania zbiorowego, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> - realizacja obwodnic i obejść drogowych na najbardziej obciążonych szlakach komunikacyjnych rangi krajowej i wojewódzkiej - poprawa stanu technicznego dróg o małej przepustowości i złym stanie technicznym - zmiany w organizacji ruchu komunikacyjnego na terenach miejskich 	GDDP, ZDW, Samorządy lokalne
5. Modernizacja systemów grzewczych i eliminacja niskiej emisji zanieczyszczeń, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza ze spalania paliw sektorze produkcyjnym - likwidacja lokalnych kotłowni i podłączenie do zbiorczej sieci ciepłej - wprowadzanie niskoemisyjnych nośników energetycznych w gospodarce komunalnej - ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń sektora komunalnego - modernizacja kotłowni, termomodernizacja i zamiana nośnika energetycznego w obiektach służby zdrowia. - modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz zastosowanie instalacji ochronnych - ograniczenie emisji zanieczyszczeń lotnych związków organicznych (LZO) powstających w wyniku magazynowania benzyn oraz ich dystrybucji - ograniczenie emisji metali ciężkich do powietrza oraz trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO - WWA, dioksyn PCDD, furanów PCDF, PCB i HCB) do środowiska 	Podmioty gospodarcze, Samorządy lokalne, Samorządowe jednostki organizacyjne
Wdrożenie mechanizmów rynkowych, sprzyjających podejmowaniu działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu	
6. Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym: <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza atmosferycznego (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆) - wprowadzenie handlu zbywalnymi jednostkami emisji do powietrza (w szczególności CO₂ oraz SO₂), zasad wspólnych przedsięwzięć (JI), mechanizmu czystego rozwoju (CDM) oraz systemów „zielonych certyfikatów” i „zielonych podatków 	Podmioty gospodarcze, Krajowy Program Redukcji Emisji Wojewoda, podmioty gospodarcze, Krajowy Program Redukcji Emisji
7. Tworzenie warunków do wprowadzania i upowszechniania w gospodarce systemów zarządzania środowiskowego i przeglądów ekologicznych <ul style="list-style-type: none"> - dobrowolne uczestnictwo przedsiębiorstw w systemach zarządzania środowiskowego (EMAS, ISO seria 14 000 i 9 000, ruch czystszej produkcji). 	Podmioty gospodarcze

3.3 Ochrona przed hałasem

a) Stan wyjściowy

Zanieczyszczenie hałasem, w szczególności komunikacyjnym staje się jednym z głównych problemów środowiskowych na obszarze województwa opolskiego. Głównym źródłem uciążliwości akustycznej, w szczególności na terenach zabudowanych jest układ komunikacji drogowej i kolejowej.

W strefie zagrożenia komunikacyjnym hałasem drogowym znajduje się ok. 0,91% mieszkańców województwa (województwo katowickie 3,7%, województwo chełmskie 0,22%). W strefie zagrożenia hałasem kolejowym zamieszkuje ok. 3,5% mieszkańców województwa (województwo katowickie 6,4 %, województwo łomżyńskie 0,8%). Wzrost liczby pojazdów samochodowych przy utrzymaniu dotychczasowej sieci komunikacyjnej zjawisko uciążliwości będzie pogłębiać.

Do miast o najwyższym poziomie zanieczyszczenia hałasem drogowym zalicza się Opole, Kędzierzyn-Koźle, Strzelce Opolskie, Brzeg, Nysa, Dobrodzień, Praszka, Gorzów Śląski, Ozimek. Obszarem szczególnego zagrożenia hałasem komunikacyjnym jest bezpośrednie otoczenie drogi krajowej nr 94, w szczególności miejscowości Narok, Walidrogi i Izbičko. Na obszarze tych miejscowości należy zastosować rozwiązania techniczne, ograniczające ponadnormatywny poziom hałasu w środowisku.

Ponadnormatywna uciążliwość komunikacji kolejowej na obszarze województwa opolskiego występuje w otoczeniu głównych, magistralnych i drugorzędnych tras kolejowych.

b) Uwarunkowania prawne

Działania zawarte w programie zostały dostosowane i skoordynowane z wymaganiami formalnymi zawartymi w obowiązujących aktach prawnych – na poziomie międzynarodowym i krajowym, oraz z projektami nowych aktów prawnych tj:

- a. Directive 2002/49/EC on the European Parliament and the Council of 25 June 2002 relating to the assessment and management of environmental noise
- b. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska [Dz.U. nr 62. Poz. 627 z późniejszymi zmianami] wraz z aktami wykonawczymi:
 - a) Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku [Dz.U. z dnia 01.06.1998, nr 66, poz. 436]
 - b) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.01.2002 w sprawie wartości progowych poziomów hałasu [Dz.U. z dnia 31.01.2002, nr 8, poz. 81]
 - c) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14.10.2002 w sprawie szczegółowych wymagań jakim powinien odpowiadać program ochrony środowiska przed hałasem [Dz.U. z dnia 29.10.2002, nr 179, poz. 1498]
 - d) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17.01.2003 w sprawie rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją dróg, linii kolejowych, linii tramwajowych, lotnisk oraz portów, które powinny być przekazywane właściwym organom ochrony środowiska, oraz terminów i sposobów ich prezentacji [Dz.U. z dnia 06.02.2003, nr 18, poz. 164]
 - e) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23.01.2003 w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem [Dz.U. z dnia 28.02.2003, nr 35, poz. 308]
 - f) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27.02.2003 w sprawie rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji lub urządzenia, przekazywanych właściwym organom ochrony środowiska oraz terminu i sposobu ich prezentacji [Dz.U. z dnia 08.04.2003, nr 59, poz. 529]
 - g) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13.06.2003 w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji [Dz.U. nr 110, poz. 1057]
- c. Projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sporządzania map akustycznych w związku z eksploatacją dróg, linii kolejowych i lotnisk.

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Strategiczne kierunki działań w zakresie ochrony przed hałasem na terenie województwa opolskiego stanowią kontynuację ustaleń wynikających z II Polityki Ekologicznej Państwa oraz Programu Wykonawczego do

II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010, dostosowaną do regionalnego poziomu zarządzania jakością środowiska w zakresie stanu klimatu akustycznego.

Strategicznym celem działań w zakresie ochrony przed hałasem na obszarze województwa opolskiego jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, zwłaszcza ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim, mający największy zasięg przestrzenny, hałas emitowany przez środki transportu – głównie drogowy i kolejowy.

Dla osiągnięcia celu strategicznego, niezbędne jest uruchomienie następujących kierunków działań:

- a. podjęcie i systematyczne wykonywanie podstawowych badań pomiarowych,
- b. wykonywanie i systematyczna aktualizacja map akustycznych,
- c. określenie liczebności populacji zagrożonej ponadnormatywnym hałasem, w miejscach jej stałego pobytu [tereny mieszkaniowe, usług oświaty, opieki społecznej itp.] – na podstawie sporządzonych map akustycznych,
- d. określenie obszarów, w granicach terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych położonych poza miastami, zagrożonych ponadnormatywnym hałasem – na podstawie sporządzonych map akustycznych,
- e. przygotowywanie programów ochrony przed hałasem,
- f. doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych, na poziomie lokalnym i regionalnym,
- g. monitorowanie zmian przestrzennych stanu zagrożenia hałasem i realizacji programów ochrony przed hałasem.

Do głównych celów średniookresowych warunkujących realizację celu strategicznego w zakresie ochrony przed hałasem na obszarze województwa opolskiego zalicza się:

- w okresie 2003-2006:
 - h. stworzenie podstaw merytorycznych, do określenia wielkości populacji zagrożonej hałasem komunikacyjnym i przemysłowym, oraz powierzchni terenów przeznaczonych na cele rekreacyjne – objętych nadmierną uciążliwością akustyczną,
 - i. tworzenie mechanizmów formalnych i organizacyjnych, w sferze administracyjnej na poziomie regionalnym i lokalnym [województwo / starostwo / gmina] umożliwiających koordynację działań w procedurach podejmowania decyzji oraz minimalizacji kosztów ponoszonych ze środków publicznych na uzyskiwanie danych podstawowych o skali zagrożenia hałasem.
- w okresie 2007-2010:
 - j. opracowanie map akustycznych dla określenia obszarów, w granicach terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych położonych poza miastami, zagrożonych ponadnormatywnym hałasem,
 - k. przygotowywanie programów ochrony przed hałasem, jako narzędzia realizacji polityki ekologicznej w zakresie ochrony przed hałasem na poziomie regionalnym i lokalnym,
 - l. doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych, na poziomie lokalnym i regionalnym, umożliwiających zapobieganie rozszerzaniu obszarów i powiększaniu wielkości populacji zagrożonych hałasem,
 - m. monitorowanie zmian przestrzennych stanu zagrożenia hałasem i realizacji programów ochrony przed hałasem.

d) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Procesy rozwojowe w gospodarce województwa oraz podnoszenie poziomu zamożności społeczeństwa wywołują wzrost zagrożenia dla zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców, w szczególności narażonych na bezpośredni kontakt ze źródłami uciążliwego hałasu.

Potrzeba zapewnienia ochrony ludzi i środowiska przed zagrożeniami akustycznymi wywołuje potrzebę stworzenia sprawnego systemu rozpoznania, monitorowania i ograniczania uciążliwości akustycznej, realizowanego we współpracy organów administracji publicznej z zarządcami obiektów, których funkcjonowanie jest źródłem nadmiernej uciążliwości akustycznej. Zapewnienie ścisłej współpracy i skoordynowania działań

organów administracji i zarządzających wymienionymi obiektami ma kluczowe znaczenie dla uzyskania szybkich, pozytywnych efektów w realizacji programu i minimalizacji środków publicznych, jakie ta realizacja wywoła.

Działania zmierzające do ochrony przed hałasem zewnętrznym służą rozwiązaniu lub zminimalizowaniu głównego problemu, jakim jest wzrastające zagrożenie zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców województwa opolskiego – głównie zamieszkujących tereny położone w najbliższym sąsiedztwie drogowych tras komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i wojewódzkim oraz tras kolejowych.

Głównym uwarunkowaniem stanu istniejącego, warunkującym podjęcie działań ochronnych, jest brak podstawowych informacji określających stopień zagrożenia hałasem, liczebność zagrożonej populacji, granice zagrożonych terenów oraz ich przestrzenne rozmieszczenie. Uzyskanie szczegółowych danych o wymienionych uwarunkowaniach umożliwi ustalenie niezbędnych zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych, kolejności ich realizacji, sposobu monitorowania stanu realizacji oraz określania uzyskiwanych efektów.

Realizacja programu ochrony środowiska przed hałasem wymaga współpracy organów administracji publicznej z zarządcami obiektów, których funkcjonowanie jest źródłem nadmiernej uciążliwości akustyczne. Zapewnienie ścisłej współpracy i skoordynowania działań organów administracji i zarządzających wymienionymi obiektami ma kluczowe znaczenie dla uzyskania szybkich, pozytywnych efektów w realizacji programu i minimalizacji środków publicznych, jakie ta realizacja wywoła.

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie ochrony przed hałasem wraz z określeniem celów, kierunków i głównych przedsięwzięć oraz jednostek wdrażających, przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Wszystkie zadania noszą charakter pozainwestycyjny. Większość z przewidywanych do realizacji przedsięwzięć zalicza się do zadań własnych, realizowanych przez Wojewodę i podległe mu służby zespolone oraz zadań koordynowanych, realizowanych przez samorząd lokalny (starostwa, gminy), przedsiębiorców i zarządców dróg. Administracji samorządowej województwa nie przypisano formalnie żadnych kompetencji w zakresie ochrony środowiska przed hałasem. Również dotychczasowe strategie, plany i programy uchwalone, bądź też będące w opracowaniu, nie określają ani zadań własnych, ani też zadań koordynowanych przez wojewódzką administrację samorządową.

Tabela nr 19

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Stworzenie podstaw merytorycznych, do określenia wielkości populacji zagrożonej hałasem komunikacyjnym i przemysłowym	
1. Systematyczne wykonywanie podstawowych badań pomiarowych, zgodnie z obowiązującymi metodykami referencyjnymi, celem określenia stanu wyjściowego i ustalenia bezwzględnych wartości zagrożenia hałasem komunikacyjnym i przemysłowym [L_{eq} w dB(A)]: - wykonanie pomiarów natężenia hałasu według obowiązującej metodyki referencyjnej i założenie bazy danych na poziomie starostw.	Wojewoda, Powiat, Prezydent, gmina, zarządcy dróg i linii kolejowych oraz innych obiektów
Tworzenie mechanizmów formalnych i organizacyjnych, w sferze administracyjnej na poziomie regionalnym i lokalnym	
2. Doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych, na poziomie lokalnym i regionalnym, umożliwiających zapobieganie rozszerzaniu obszarów i powiększaniu wielkości populacji zagrożonych hałasem	Marszałek, Powiat, Wojewódzka Komisja Ocen Oddziaływania na Środowisko, Liga Walki z Hałasem, WIOŚ
Opracowanie map akustycznych	
3. Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie i kontynuowanie wieloletnich prac nad sporządzeniem i systematyczna aktualizacja map akustycznych:	Powiaty Prezydent
Przygotowanie programów ochrony przed hałasem	
4. Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie prac nad określeniem konkretnych zadań inwestycyjnych zmierzających do minimalizacji oddziaływań akustycznych, i ograniczenia wielkości populacji zagrożonej nadmiernym hałasem, a których konieczność wykonania została wcześniej udokumentowana w treści map akustycznych.	Powiaty Prezydent Gmina

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych, na poziomie lokalnym i regionalnym	
5. Okresowa analiza, ocena i raportowanie jakości sporządzanych dokumentów publicznych zawierających treści związane z ochroną przed hałasem (w szczególności: planów zagospodarowania przestrzennego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, opracowań ekofizjograficznych, programów ochrony zdrowia itp.). 6. Wdrożenie niezbędnych zmian do stosowanych procedur administracyjnych oraz wymiana informacji pomiędzy różnymi poziomami zarządzania. 7. Organizowanie warsztatów tematycznych z udziałem reprezentantów wszystkich poziomów zarządzania. 8. Wydanie przewodnika dobrej praktyki administracyjnej w zakresie planowania i zarządzania środowiska w zakresie ochrony przed hałasem.	Wojewódzka Komisja Ocen Oddziaływania na Środowisko, jednostki dydaktyczno naukowe, biura konsultingowe
Monitorowanie zmian przestrzennych stanu zagrożenia hałasem i realizacji programów ochrony przed hałasem	
9. Podjęcie prac nad ustaleniem formuły formalnej (prawno-administracyjnej) i organizacyjnej (właściwości) w zakresie monitorowania stanu realizacji programu ochrony środowiska. 10. Opracowanie i wdrożenie systemu weryfikacji prowadzonych pomiarów i sporządzanych map akustycznych w zakresie ich zgodności z metodykami referencyjnymi. 11. Opracowanie zbiorczych analiz i ocen charakteryzujących zmiany przestrzennego zagrożenia hałasem na terenie całego województwa i ustalanie priorytetów działań.	Samorząd gminny, Zarząd Województwa, Starostwo

3.4 Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

a) Stan wyjściowy

Z funkcjonowaniem systemu elektroenergetycznego na obszarze województwa opolskiego związane jest promieniowanie niejonizujące (wysokiej częstotliwości) mające znaczny wpływ na środowisko.

W chwili obecnej na terenie województwa opolskiego znajduje się 58 stacji elektroenergetycznych wysokich napięć (GPZ), oraz 109 linii elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV i 400 kV. Stanowią one najbardziej szkodliwe źródła pól elektromagnetycznych w województwie opolskim zanieczyszczające środowisko.

Wzrost postępu technicznego, rosnący zakres zastosowań energii elektromagnetycznej, wprowadzenie nowych urządzeń do eksploatacji powoduje, iż w ciągu ostatnich lat znacznie wzrosła liczba urządzeń emitujących elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące – powodując tym samym wzrost „zanieczyszczeń elektromagnetycznych”.

Brak pomiarów pola elektromagnetycznego w szerokim zakresie uniemożliwia dokładne opisanie tych „zanieczyszczeń” na terenie województwa opolskiego. W celu dokładnego określenia wielkości problemu zanieczyszczenia środowiska elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym oraz dynamiki jego wzrostu, niezbędne jest prowadzenie w ramach monitoringu szerokopasmowych pomiarów widma pól elektromagnetycznych.

b) Uwarunkowania prawne

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym realizowana jest przede wszystkim w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska [Dz.U. nr 62. Poz. 627 z późniejszymi zmianami] wraz z aktami wykonawczymi.

Ustawa obejmuje szereg unijnych uregulowań prawnych zawartych w dyrektywach, a najistotniejsze z nich to:

- Dyrektywa Rady 96/62/WE z 27 września 1996 r. w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu,
- Dyrektywa 89/336/CE z dnia 3 maja 1989 r. w sprawie kompatybilności elektromagnetycznej.

Zagadnienia związane z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym znajdują również zapisy w Rozporządzeniu Ministerstwa Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 r. w sprawie szczególnych zasad ochrony przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, dopuszczalnych poziomów promieniowania, jakie mogą występować w środowisku oraz wymagań obowiązujących przy wykonywaniu pomiarów kontrolnych promieniowania (Dz.U. z 1998 r. Nr 107 poz. 676).

Ponadto, zagadnienia ochrony ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym są uregulowane w Polsce przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, prawa budowlanego, zagospodarowania przestrzennego i przepisami sanitarnymi, które pozwalają na kontrolowanie doboru lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych i ograniczenie ich oddziaływania na ludzi i środowisko do poziomów dopuszczalnych.

Wg wyżej wymienionych zapisów ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Wymagane jest pozwolenie na emitowanie pól elektromagnetycznych dla:

- linii i stacji elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 110kV lub wyższym (220, 400, 750 kV),
- instalacji radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, których równoważna moc promieniowania izotropowo jest równa 15W lub wyższa, emitujących pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0,03 MHz do 30 000 MHz.

Pomiary kontrolne elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego wytwarzanego przez obiekty, urządzenia będące źródłami promieniowania wykonywane powinny być bezpośrednio po pierwszym uruchomieniu obiektu, urządzenia, a także każdorazowo w razie zmiany warunków pracy obiektu, urządzenia, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego, którego źródłem jest ten obiekt, urządzenie.

W zapisach dotyczących ochrony przed promieniowaniem określono strefy ochronne obejmujące obszar otaczający źródło pola elektromagnetycznego, z podziałem na strefę ochronną pierwszego stopnia (obszar otaczający źródło pola elektromagnetycznego w którym natężenie pola elektrycznego przekracza wartość 10 kV/m przy najwyższym napięciu roboczym urządzenia) oraz na strefę ochronną drugiego stopnia (obszar otaczający źródło pola elektromagnetycznego, w którym natężenie pola elektrycznego wynosi od 1 kV/m do 10 kV/m przy najwyższym napięciu roboczym urządzenia).

Wyznaczono również najmniejsze dopuszczalne odległości między krańcowymi przewodami linii elektroenergetycznych wysokich napięć, będących najbardziej szkodliwym źródłem pól elektromagnetycznych zanieczyszczających środowisko a zabudową (dla linii 400 kV – 33 m, dla linii 220 kV – 26 m, dla linii 110 kV – 14,5 m)

c) Cele średniookresowe do 2010 r.

Polityka ekologiczna państwa zakłada, realizację opracowania i wydawania przepisów wykonawczych i wytycznych, zapewniających wdrożenie ustawy – Prawo ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego a także zakłada stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych, przeszkolenie personelu i zapewnieniu im środków technicznych.

Celem strategicznym w zakresie ochrony przed promieniowaniem niejonizującym na obszarze województwa opolskiego do 2010 r., zgodnie z II Polityki Ekologiczną Państwa jest monitoring pól elektromagnetycznych oraz poprawa bezpieczeństwa ekologicznego.

Osiągnięcie strategicznego celu na terenie województwa opolskiego wymagać będzie przeprowadzenia badań dotyczących oddziaływania pól elektromagnetycznych gdyż dotychczas ich nie prowadzono pomimo, iż na jego obszarze znajdują się potencjalne źródła pól elektromagnetycznych (linie i stacje elektroenergetyczne, nadajniki radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, stacje trunkingowej łączności radiowej).

d) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Podstawowym działaniem będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia promieniowaniem. Ponadto, jednym z ważniejszych zadań służących realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem (II Polityka Ekologiczna Państwa).

Tabela nr 20

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Monitorng pól elektromagnetycznych	
1. Opracowanie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.	Wojewoda
2. Stworzenie odpowiednich, wyspecjalizowanych struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych, przeszkolenie personelu i zapewnienie im środków technicznych.	Wojewoda
3. Opracowanie projektu bazy danych o polach elektromagnetycznych w środowisku i wdrożenie powszechnie dostępnej bazy.	Wojewoda WIOŚ
Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego	
4. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania (m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych).	Gminy

3.5 Gospodarka odpadami

a) Stan wyjściowy

Gospodarka odpadami na obszarze województwa opolskiego ma charakter uporządkowany, pozostając pod kontrolą zainteresowanych jednostek nadzorujących. Wg danych ewidencyjnych GUS w roku 2000 na obszarze województwa opolskiego wytworzonych zostało łącznie ok. 2 866,2 tys. Mg odpadów, z czego odpadów komunalnych ok. 356,1 tys. Mg i odpadów z działalności gospodarczej ok. 2510,1 Mg. W grupie odpadów komunalnych ok. 1 % stanowiły odpady niebezpieczne.

Na terenie województwa opolskiego obserwuje się tendencję zmniejszania strumienia odpadów komunalnych stałych wytwarzanych i wywożonych na składowisko (rok 2000 – 332,7 tys. ton; rok 2001 – 295,8 tys. ton), przy jednoczesnym wzroście ilości odpadów poddanych gospodarstwu wykorzystaniu. W strukturze jakościowej odpadów wytwarzanych następuje wzrost ilości odpadów z tworzyw sztucznych i innych, nie podlegających biodegradacji.

W dalszym ciągu podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych pozostaje składowanie na lokalnych składowiskach. Na terenie województwa opolskiego funkcjonuje 48 składowisk odpadów, z których tylko 10 obsługuje więcej niż jedną gminę, a cztery jednostki gminne składowe swoje odpady poza terenem województwa. Wzrasta ilość gmin, na terenie których wprowadzane są metody selektywnej zbiórki odpadów, aczkolwiek ich udział w ogólnej masie odpadów wytworzonych (0,3 % masy odpadów) jest niewielki.

Na terenie województwa opolskiego nie ma centralnych punktów gromadzenia i segregacji odpadów. Stosowane akcyjne metody zbiórki odpadów, np. wielkogabarytowych („od drzwi”, donoszenie), utrudniony dostęp do zbiorczych pojemników odpadowych i wysokie koszty opłat w warunkach silnej pauperyzacji społeczeństwa nie przynoszą spodziewanych efektów i są przyczyną rozwoju dzikich wysypisk śmieci.

Istniejące składowiska odpadów komunalnych podlegają szybkiemu procesowi wyczerpywania czynnej powierzchni składowania. Na ogólną liczbę 48 gminnych składowisk, w przypadku 30 deklarowany okres dalszego funkcjonowania nie wykracza poza rok 2010.

W stosunku do roku 2000 na terenie województwa opolskiego wzrosła ilość odpadów przemysłowych wytworzonych przy jednoczesnym wzroście ilości odpadów gospodarczo wykorzystanych i spadku tempa przyrostu odpadów gromadzonych na składowiskach przemysłowych.

W grupie odpadów niebezpiecznych obserwuje się spadek strumienia odpadów wytworzonych, przy jednoczesnym wzroście ilości odpadów, które poddane zostały odzyskowi i unieszkodliwianiu. Obserwuje się stałą tendencję spadkową ilości odpadów niebezpiecznych gromadzonych na składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Cele i kierunki działań dotyczące zagadnienia gospodarki odpadami zostały opracowane w ramach „Planu gospodarki odpadami w województwie opolskim”, sporządzonego przez Instytut Mineralnych Materiałów Budowlanych w Opolu i są samodzielnym, podstawowym dokumentem regulującym powyższe zagadnienia na obszarze województwa opolskiego.

3.6. Poważne awarie przemysłowe

a) Stan wyjściowy

Na terenie województwa opolskiego służby ochrony przeciwpożarowej i inspekcji ochrony środowiska dokonały kwalifikacji zakładów produkcyjnych za względu na stopień zagrożeń awariami przemysłowymi. Na ogólną liczbę 18 zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii wyróżniono 10 zakładów o zwiększonym ryzyku awarii i 8 zakładów o podwyższonym ryzyku awarii (tabela nr 21 i 22).

Tabela nr 21: Wykaz zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Lp.	Nazwa zakładu	Powiat	Rodzaj materiałów niebezpiecznych
1	Zakłady Azotowe „Kędzierzyn” S.A. w Kędzierzynie - Koźlu	Kędzierzyn - Koźle	propylen, benzen, azotan sodu, amoniak, formalina, azotan amonu, metanol, monotlenek węgla
2	„Petrochemia” Blachownia S.A. w Kędzierzynie - Koźlu	Kędzierzyn - Koźle	produkty naftowe, benzen, etylen, etylobenzen, gazy skroplone zapalne, destylaty ropy naftowej
3	„Synteza” S.A. w Kędzierzynie – Koźlu	Kędzierzyn – Koźle	tlenek etylenu, tlenek propylenu, fenol
4	ICSO Chemical Production Sp. z o.o. w Kędzierzynie - Koźlu	Kędzierzyn - Koźle	tlenek etylenu, methanol, n-butanol, chlorek metylu, diizocjanian toluilenu
5	PKN Orlen, baza magazynowa nr 41 w Blachowni, Kędzierzyn - Koźle	Kędzierzyn - Koźle	produkty naftowe (paliwa)
6	Dragongaz Sp. z o.o. we Wrocławiu, baza w Chróście Nyskiej	Nysa	propan - butan
7	„Węglpochodne” w Kędzierzynie - Koźlu	Kędzierzyn - Koźle	substancje szkodliwe – smoła, pak
8	Zakłady Koksownicze „Zdzieszowice” Sp. z o.o. w Zdzieszowicach	Krapkowice	gaz koksowniczy, benzol, kwas siarkowy, kwas solny, olej płuczkowy, smoła
9	Gaz – Zaw Sp. z o.o. w Zawadzkiem	Strzelce Opolskie	Propan – butan
10	Brenntag Polska Sp. z o.o. w Kędzierzynie - Koźlu	Kędzierzyn - Koźle	kwas fosforowy 70 % ridoline

Źródło: Dane Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu.

Tabela nr 22: Wykaz zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Lp.	Nazwa zakładu	Powiat	Rodzaj materiałów niebezpiecznych
1	Elektrownia „Opole” S.A. w Brzeziu k. Opola	Opole	olej opałowy, olej turbinowy, olej transformatorowy
2	BOC GAZY Sp. z o.o. w Kędzierzynie - Koźlu	Kędzierzyn - Koźle	skroplony tlen
3	PKN Orlen, baza magazynowa nr 43 w Kędzierzynie-Koźlu	Kędzierzyn - Koźle	olej napędowy i olej opałowy
4	Południowe Zakłady Rafineryjne „Naftopol” S.A. w Warszawie, zakład w Kędzierzynie-Koźlu (dawny Renower)	Kędzierzyn - Koźle	paliwa
5	J&S Energy, baza paliw Małujowice	Brzeg	paliwa (benzyna, olej napędowy)
6	Elkom – Gaz Sp. z o.o. w Przedmościu k. Praszki	Olesno	propan - butan
7	Praxair Polska Sp. z o.o. w Warszawie, Wydział w Zdzieszowicach	Krapkowice	acetylen, aceton
8	Przedsiębiorstwo Handlu Chemikaliami „Chemia” Sp. z o.o.	Opole - grodzki	Cyjanek sodu

Źródło: Dane Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu.

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM
- SZTUCZNE ŹRÓDŁA PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

STAN ISTNIEJĄCY

b) Uwarunkowania prawne

Zapobieganie poważnym awariom regulowane są przez:

- ustawę z 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) wraz z przepisami wykonawczymi,
- Ustawę o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. nr 147, poz. 1229 z 2002 r.),
- Ustawę o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. nr 147, poz. 1230 z 2002 r.).

Obowiązujące przepisy prawne zharmonizowane są z dyrektywą Seveso II (dyrektywa 96/82/WE) – kontrola zagrożeń wypadkami z udziałem niebezpiecznych substancji.

Głównym przedmiotem zainteresowania uregulowań prawnych zawartych w Prawie ochrony środowiska są awarie występujące na terenie zakładów przemysłowych (awarie przemysłowe), nie są natomiast nimi zdarzenia zaliczane do klęsk żywiołowych (są one przedmiotem uregulowań prawnych w ramach ustawy o klęskach żywiołowych).

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady postępowania na wypadek wystąpienia poważnej awarii jest ustawa Prawo ochrony środowiska, określająca ogólne regulacje w zakresie postępowania na wypadek poważnych awarii, instrumenty służące przeciwdziałaniu poważnym awariom przemysłowym, obowiązki prowadzącego zakład i organów administracji, w tym również w kontekście transgranicznym.

c) Cele średniookresowe do roku 2010

Poważne awarie obejmują zdarzenia o charakterze nadzwyczajnym – emisję, pożar, eksplozję – powstające w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych, prowadzące do natychmiastowego zagrożenia zdrowia lub życia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia.

Zgodnie z zasadą przezorności i prewencji jednym z głównych celów polityki ekologicznej państwa jest eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu poważnych awarii, a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia poważnej awarii.

Wszystkie przedsięwzięcia w zakresie poważnych awarii ukierunkowane są na działania profilaktyczne w celu niedopuszczenia do awarii bądź ograniczenia jej skutków, a także na działania ratownicze w przypadku zaistnienia awarii oraz na likwidację skutków awarii na środowisko.

Do głównych celów średniookresowych realizowanych na terenie kraju w perspektywie do 2010r., zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa oraz programem wykonawczym zalicza się:

- Opracowanie ocen ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych dla zakładów zaliczanych zgodnie z dyrektywą Seveso II do grupy o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
- Opracowanie zewnętrznych planów operacyjno – ratowniczych dla jednostek administracyjnych, objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
- Opracowanie wojewódzkich planów zarządzania ryzykiem (dla terenów o nagromadzeniu co najmniej 5 obiektów niebezpiecznych).
- Opracowanie i realizację programu informowania społeczeństwa o poważnych awariach przemysłowych i programów ewakuacji w tym zakresie.

Sprecyzowane powyżej cele średniookresowe nie posiadają w chwili obecnej oparcia w istniejącym systemie prawnym, w związku z powyższym w najbliższych latach wymagane jest podjęcie działań legislacyjnych umożliwiających ich realizację.

Głównym celem ekologicznym wyznaczonym przez program ochrony środowiska województwa opolskiego do realizacji do 2010 r. jest zapobieganie zagrożeniom i zmniejszenie skutków ekologicznych i społecznych poważnych awarii.

d) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Jednostki gospodarcze, których działalność może stanowić przyczynę wystąpienia poważnej awarii podlegają nadzorowi prowadzonemu przez Państwową Straż Pożarną i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska pod kątem:

- zabezpieczenia przed wystąpieniem poważnych awarii,
- stanu technicznego stosowanych zabezpieczeń,
- planów ratowniczych i przygotowania służb zakładowych do akcji na wypadek zaistnienia poważnej awarii

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi na terenie województwa opolskiego zewidencjonowano 18 zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii, z których 10 obejmuje zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a 8 do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Źródłem zagrożeń środowiskowych jest również załadunek i rozładunek materiałów niebezpiecznych, w szczególności zaś ich transport po drogach publicznych przy wykorzystaniu specjalistycznego sprzętu jezdnego. Z uwagi na konfliktowość przewożonych ładunków, trasy przewozów prowadzone winny być przy zachowaniu maksymalnego bezpieczeństwa dla mieszkańców i środowiska.

Wymagane do realizacji w najbliższych latach na terenie województwa opolskiego przedsięwzięcia w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom wraz z określeniem jednostek wdrażających, przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Większość z przewidywanych do realizacji przedsięwzięć zalicza się do zadań własnych, realizowanych przez Wojewodę i podległe mu służby zespolone oraz Zarząd Województwa. Zadania w większości posiadają charakter inwestycyjny.

Tabela nr 23

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Zapobieganie zagrożeniom i zmniejszanie skutków ekologicznych i społecznych awarii przemysłowych	
1. Zapobieganie ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych – działania pozainwestycyjne.	WIOŚ, PSP, Podmioty gospodarcze, WIOŚ, Komenda Wojewódzka PSP
2. Zapobieganie ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych – działania inwestycyjne na terenie zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.	Podmioty gospodarcze
3. Ograniczenie zagrożeń związanych z transportem towarów niebezpiecznych.	Podmioty gospodarcze, PSP, WIOŚ, Policja, gminy, miasta, marszałek
4. Edukacja społeczna o zagrożeniach i zachowaniu na wypadek poważnych awarii przemysłowych i transportowych.	Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ekologicznego

3.7. Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne

a) Uwarunkowania prawne

Kwestie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego regulowane są przez następujące przepisy prawne:

- ustawę z 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz.U. nr 76 z dnia 25.07.2002 r., poz. 811) wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U. nr 11, poz. 84 z 2001 r.) wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z dnia 16.02.2001 r. o zmianie ustawy ochronie roślin uprawnych (Dz.U. nr 22, poz. 248) wraz z przepisami wykonawczymi.

Obowiązujące przepisy prawne zharmonizowane są z obowiązującymi na terenach państw członkowskich dyrektywami o organizmach zmodyfikowanych genetycznie oraz o niebezpiecznych substancjach i preparatach chemicznych.

b) Cele średniokresowe do roku 2010

Generalnie zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego sprowadza się do pełnej kontroli zagrożeń środowiskowych związanych z wytwarzaniem, przetwarzaniem, dystrybucją, składowaniem oraz stosowaniem substancji i preparatów chemicznych oraz genetycznie modyfikowanych organizmów (GMO). Kontrola ta w skali krajowej, zgodnie z polityką ekologiczną państwa polegać będzie na stosowaniu następujących mechanizmów:

- zakazu produkcji i użytkowania określonych substancji i preparatów o dużym stopniu ryzyka dla zdrowia i środowiska, których stosowanie może wywoływać większe straty niż korzyści,
- rezygnację z pewnych technologii w przypadku stwierdzenia ewidentnych i niemożliwych do wyeliminowania poważnych zagrożeń dla zdrowia i środowiska,
- ograniczenia co do czasu i zakresu stosowania, w sytuacji braku bezpiecznych zamienników,
- licencjonowania produkcji, obrotu i użytkowania GMO, a także substancji i preparatów chemicznych zaliczonych do kategorii niebezpiecznych dla zdrowia i środowiska,
- wprowadzania procedur zarządzania ryzykiem na szczeblu wytwórcy i regionu.

Do głównych celów średniokresowych realizowanych na obszarze województwa opolskiego do 2010 r., zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa oraz programem wykonawczym zalicza się:

- zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego społeczeństwa i środowiska,
- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii, substancji i preparatów chemicznych, bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego.

c) Główne działania na lata 2003 –2006 realizujące założone cele

Szybki rozwój technologiczny, w szczególności w zakresie biotechnologii i inżynierii genetycznej oraz wykorzystania substancji i preparatów chemicznych powoduje konieczność podejmowania działań zapewniających bezpieczeństwo ludzi i środowiska przed ich negatywnymi oddziaływaniami, stworzenie sprawnego systemu nadzoru i kontroli w zakresie produkcji, wykorzystania oraz unieszkodliwiania pozostałości (w tym odpadów i środków przeterminowanych) przy wykorzystaniu specjalistycznych laboratoriów, dysponujących wysokokwalifikowaną kadrą i stosujących dobre praktyki laboratoryjne. Kluczowe znaczenie posiadać będzie biuro Inspektora ds. Substancji i Preparatów Chemicznych jak również Urząd ds. Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Komisja ds. GMO, współpracujące z istniejącymi strukturami administracji: Inspekcją Sanitarną, Inspekcją Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcją Pracy, Inspekcją Handlową, Państwową Strażą Pożarną, Strażą Graniczną, Urzędem Celnym.

Niezwykle istotne znaczenia posiadać będzie podnoszenie świadomości społecznej w zakresie wykorzystania bezpiecznego korzystania z biotechnologii, substancji i preparatów chemicznych, dostęp do informacji o środowisku oraz do rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR).

Działania realizowane w najbliższych latach na terenie województwa w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego wraz z określeniem jednostek wdrażających przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Większość z przewidywanych do realizacji zadań należy do zadań własnych Wojewody i jego służb zespolonych oraz organów centralnych, w niewielkim zakresie do zadań koordynowanych i ma charakter pozainwestycyjny. Przewidywane koszty realizacji przedsięwzięć obciążać będą budżet Wojewody, w niewielkim stopniu podmioty gospodarcze. Żadne z zadań priorytetowych nie wymaga angażowania budżetu samorządu województwa.

Tabela nr 24

Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne społeczeństwa i środowiska	
1. Stworzenie sprawnego systemu nadzoru i kontroli GMO oraz substancji i preparatów chemicznych.	Wojewoda, WSSE, Biuro ds. Substancji i Preparatów Chemicznych, Podmioty gospodarcze
Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii, substancji i preparatów chemicznych, bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego	
1. Powszechna informacja w zakresie biotechnologii, substancji i preparatów chemicznych, bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego.	Biuro ds. Substancji i Preparatów Chemicznych, Wojewoda
Kształcenie kadr i administracji publicznej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego	
1. Doskonalenie kadr nadzoru w zakresie kontroli GMO i bezpieczeństwa chemicznego.	Wojewoda, WSSE, WIOŚ, PIH, PSP

IV. PROGRAM WYKONAWCZY

1. Harmonogram rzeczowo-finansowy (tabele)

W formułowaniu harmonogramu zadań – listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2003-2006, z perspektywą do 2010 r., uwzględniono przede wszystkim kryteria wyboru przedstawione poniżej:

- wynikające z obowiązku ustawowego,
- zawarte w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z perspektywą na lata 2007-2010”,
- proponowane do finansowania ze środków UE (fundusz spójności) na lata 2004-2006
- ujęte w „Strategii rozwoju województwa opolskiego” jako priorytetowe
- wskazane w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego” jako istotne dla województwa
- zgłoszone w ramach ankietyzacji przez największe zakłady przemysłowe, zakłady wydobywcze i gospodarstwa rolne z listy wojewody,
- zgłoszone przez wojewodę i jego służby zespolone,
- zgłoszone przez samorządowe jednostki organizacyjne podlegające Marszałkowi,
- uzgodnione podczas konsultacji z przedstawicielami różnych instytucji/organizacji.

Źródła finansowania podane w tabeli przedstawiają w dużej części potencjalne możliwości finansowania.

Należy podkreślić, że zaproponowana lista przedsięwzięć nie zamyka możliwości realizowania innych, charakteryzujących się mniejszą skalą, o mniejszym ekologicznym efekcie. Oznacza to możliwość uzyskania dofinansowania przedsięwzięć nie wymienionych imiennie w harmonogramie, o ile dane przedsięwzięcie będzie się mieściło w założonych do realizacji celach średniookresowych dla województwa opolskiego.

Harmonogram finansowo-rzeczowy zadań przewidzianych do realizacji na lata 2003–2006 z perspektywą na lata 2007–2010

1.1. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
					Całkowity koszt	2003	2004	2005	
Ochrona i rozwój obszarów prawnie chronionych									
1.	Włączenie obszarów cennych przyrodniczo o znaczeniu międzynarodowym w Europejską Sieć Obszarów Chronionych NATURA 200	1. Opracowanie planów ochrony dla obszarów przewidywanych do włączenia do sieci NATURA 2000*	Wojewoda	2003					PHARE
		2. Wypracowanie praktycznych zasad wdrożenia Dyrektywy „Ptasiej” i „Habitatowej” na obszarach przewidywanych do włączenia do sieci NATURA 2000*	Wojewoda	2003-2004					
2.	Objęcie ochroną prawną nowych obszarów, cennych przyrodniczo o znaczeniu regionalnym	1. Opracowanie projektu docelowej Wojewódzkiej Sieci Obszarów Chronionych	Wojewoda	2003-2004	12				NFOŚiGW Budżet państwa
		2. Utworzenie rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych	Wojewoda ZOPK Nadleśnictwa Gminy	2004-2010	53	6	12		Budżet państwa WFOŚiGW Środki własne
		3. Opracowanie dokumentacji przyrodniczej dla proponowanego Parku Krajobrazowego „Dolina Małej Panwi”	Wojewoda	2004-2006	30				Budżet państwa WFOŚiGW Środki własne
		4. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza województwa	Gminy	2003-2010	1200	100	150	150	150
3.	Wzmocnienie ochrony i doskonalenie harmonijnego, zrównoważonego rozwoju na obszarach chronionych lub kwalifikujących się do ochrony	1. Opracowanie planów ochrony rezerwatów przyrody (Cicha Kotlina, Nad Białką, Las bukowy, Góra Św. Anny, Dębina, Kokorycz, Tęczynów, Rozumice, Biesiec, Kamieniec, Prądy, Złote Bagna)	Wojewoda	2003-2006	104	18	18	20	Budżet państwa
		2. Opracowywanie dokumentacji przyrodniczych w Opolskich Parkach Krajobrazowych	Wojewoda ZOPK	Praca ciągła	40	5	5	5	Budżet państwa
		3. Opracowanie planu ochrony Stobrawskiego Parku Krajobrazowego	Wojewoda ZOPK	2003	50				WFOŚiGW

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
					Całkowity koszt	2003	2004	2005	
Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków roślin i zwierząt									
4.	Utrzymanie tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu lub przywrócenie różnorodnego użytkowania gruntów	1. Przygotowanie i wdrożenie pilotażowego programu rolno-środowiskowego	Marszałek ARiMR WODR	2003-2006					Środki własne Sapard Fundusz Gwarancji i Orientacji Rolnej
		2. Wyznaczenie obszarów użytkowanych rolniczo o dużych walorach przyrodniczych oraz opracowanie zasad ich użytkowania**	Wojewoda	2004-2006	18				Budżet państwa WFOŚiGW
5.	Rozszerzenie i usprawnienie ochrony in situ gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, ochrona zagrożonych siedlisk przed zainwestowaniem oraz reintrodukcja gatunków	1. Opracowanie waloryzacji fauny w województwie opolskim	Wojewoda	2003	18				Budżet państwa
		2. Objęcie ochroną prawną gatunków roślin krytycznie zagrożonych wymarciem i zagrożonych wymarciem w województwie opolskim	Wojewoda	2003-2004					Budżet państwa
		3. Objęcie ochroną prawną wyznaczonych obszarów - siedliska chronione i zagrożone wyginięciem w skali europejskiej i krajowej	Wojewoda Gminy	2003-2006					Budżet państwa Środki własne WFOŚiGW
		4. Wdrażanie programów ochrony gatunków o zagrożonych pulach genowych*	Wojewoda	Praca ciągła					WFOŚiGW Ekofundusz GEF
		5. Opracowanie i wdrożenie programów ochrony wybranych gatunków roślin chronionych, w szczególności ginących i zagrożonych*	Wojewoda	2004-2006	108	36	36	36	WFOŚiGW Ekofundusz Lasy Państwowe
		6. Wdrożenie procedur uzyskiwania zezwoleń na prowadzenie kolekcji dzikich gatunków zwierząt*	Wojewoda	2003-2004	3				Budżet państwa
		7. Wdrożenie zasad postępowania z gatunkami konfliktowymi obejmujących m.in. sposoby minimalizacji szkód** (bóbr)	Wojewoda	2004-2005	6				Budżet państwa
		8. Wyznaczenie obszarów (dróg) bezpośredniego i znaczącego zagrożenia dla okresowo migrujących zwierząt i ustanowienie stosownych ograniczeń dla ruchu pojazdów**	Samorządy	2004-2006	60				WFOŚiGW Ekofundusz

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
					Calkowity koszt	2003	2004	2005	
6.	Reintrodukcja wybranych gatunków	1. Reintrodukcja susła moręgowanego i cietrzewia	Wojewoda Organizacje pozarządowe	2003-2010	40				Budżet państwa Ekofundusz WFOŚiGW
7.	Ochrona i renaturyzacja ekosystemów wodno-błotnych o kluczowym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności	1. Wdrożenie zasad ochrony i gospodarowania naturalnymi i półnaturalnymi zbiorowiskami, zwłaszcza bagiennymi i zalewowymi*	Wojewoda	2006					Budżet państwa
		2. Inwentaryzacja zdegradowanych ekosystemów wodno-błotnych**	Wojewoda	2004-2006	50				NFOŚiGW WFOŚiGW
		3. Wdrażanie programów zwiększenia retencji zlewni oraz renaturalizacji układów hydrologicznych*	Wojewoda Gminy Organizacje pozarządowe	Praca ciągła	625	625	625	625	SAPARD Fundusz Gwarancji i Orientacji Rolnej
		4. Wdrożenie specjalnej strategii ochrony obszarów wodno-błotnych	Nadleśnictwa	2004-2005					Środki własne NFOŚiGW
Ochrona krajobrazu kulturowego									
8.	Ochrona i rewaloryzacja krajobrazu kulturowego	1. Opracowanie i wdrożenie jednolitych zasad ochrony krajobrazu kulturowego na wyznaczonych obszarach rezerwatów i parków kulturowych	Wojewoda Gminy	2004-2006					Budżet państwa Środki własne
9.	Utrzymanie i kształtowanie krajobrazu rolniczego	1. Stymulowanie wprowadzania zadrzewień i zakrzaczeń łąk i pastwisk*	Wojewoda Gminy	Praca ciągła	126	18	18	18	SAPARD Fundusz Gwarancji i Orientacji Rolnej
10.	Łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego	1. Zagospodarowanie i rewaloryzacja parków 2. Opracowywanie dokumentacji ekofizjograficznej gmin	Samorządowe jednostki organizacyjne Firmy prywatne Gminy	2003-2010	238,5				Środki własne WFOŚiGW
Razem koszty na ochronę przyrody i krajobrazu na lata 2003-2006					3039 tys. PLN, w tym pozainwestycyjne - 1035 inwestycyjne - 2004				

* zadania obligatoryjne do wykonania (Program działań "Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej)

** zadania zalecane do wykonania (Program działań "Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej)

Inwentaryzacja ... - zadanie koordynowane, powiatowe, gminne

1.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE LASU

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Całkowite koszty	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
1.	Zwiększenie lesistości województwa	1. Aktualizacja Wojewódzkiego Programu Zwiększania Lesistości	Marszałek	2004						Środki własne
		2. Realizacja Wojewódzkiego Programu Zwiększania Lesistości (przyjęto do obliczeń Program 1995r.)	Powiaty Gminy Nadleśnictwa Właściciele gruntów	2003-2006 (zalesienie 1329 ha) 2007-2010 (zalesienie 1327 ha)	9600	1200	1200	1200		Fundusz leśny WFOŚiGW
		3. Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień: - weryfikacja klasyfikacji gruntów - wprowadzenie lub aktualizacja granicy polno-leśnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Wojewoda Marszałek Powiaty Gminy Nadleśnictwa	2004-2005	470					
2.	Poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów	1. Przebudowa drzewostanów uszkodzonych przez emisje przemysłowe	Nadleśnictwa	2003-2010	28 000	3500	3500	3500		Fundusz leśny WFOŚiGW NFOŚiGW
		2. Przebudowa monokultur sosnowych, dostosowanie drzewostanów do warunków siedliskowych	Nadleśnictwa	2003-2010	1400	175	175	175		Fundusz leśny WFOŚiGW NFOŚiGW
		3. Odbudowa pożaryska 10 ha/rok	Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	2003-2006	240					Fundusz leśny WFOŚiGW NFOŚiGW
3.	Ochrona i renaturalizacja obszarów leśnych	1. Aktualizacja programów ochrony przyrody	Nadleśnictwa	Praca ciągła						Środki własne
		2. Kontynuacja budowy przeciwpożarowej sieci obserwacyjnej w lasach (8 szt.)	RDLP Nadleśnictwo Brzeg, Kędzierzyn, Opole, Prądków, Zawadzkie	2004-2005	1 440					Środki własne WFOŚiGW
4.	Zwiększenie ilości i powierzchni sadzonek i powierzchni sadzonek w sadzeniach	1. Projektowanie i wykonanie pasów przeciwwietrznych na Płaskowyżu Głubczyckim	Starosta Nadleśnictwo Prudnik	2003-2006						Środki własne WFOŚiGW Fundusz ochrony gruntów rolnych
5.	Poprawa stanu i produktywności lasów niepaństwowych	1. Sporządzenie dokumentacji urzędniowej lasów niepaństwowych	Wojewoda	Praca ciągła	185					Środki własne WFOŚiGW
Razem koszty na ochronę i zrównoważone wykorzystanie lasów na lata 2003-2006					21 835 tys. PLN,				21 835 tys. PLN,	w tym pozainwestycyjne – 655 inwestycyjne – 21 180

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane, powiatowe, gminne

1.3. OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH, W TYM OCHRONA PRZED POWODZIĄ

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Całkowity koszt	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
Ochrona i racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych										
1.	Monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych	1. Określenie zasięgu i zasad zagospodarowania stref ochronnych zbiorników wód podziemnych	RZGW Wrocław Poznań Gliwice	2003-2010	8 000					Środki własne
		2. Opracowanie programów wykorzystania wód kopalnianych	Zakłady eksploatujące złoża surowców węglanowych		2004-2006	250				Środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW
2.	Kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalności zużycia wody	1. Zmniejszenie wodochłonności produkcji w zakładach przemysłowych	Synteza.S.A. Kędzierzyn – Kozłe	2004	250				Środki własne	
			Małapanew Zakłady Odlewnicze w Ozimku	2003-2010	5 000				Środki własne, WFOŚiGW	
			Cukrownia „Cerkiew”	2003-2010	300				Środki własne	
3.	Zwiększenie retencji wodnej zgodnie z Programem Budowy Zbiorników Małej Retencji w Województwie Opolskim	1. Budowa zbiorników małej retencji: - zbiornik retencyjny KLUCZBORK w gminie Kluczbork, - zbiornik retencyjny WŁODZIENIN w gminie Branice, - zbiornik retencyjny UJAZD w gminie Ujazd.	ZP Krapkowie S.A.	2003-2010	500				Środki własne	
			Zakłady Koksownicze „Zdzieszowice” Sp.zo.o	2009	10 000				Środki własne, WFOŚiGW	
			Marszałek WZMIUW	2004-2010	17 000				środki własne WFOŚiGW WFOGR	
			Marszałek WZMIUW	2004-2010	25 000					
			Marszałek WZMIUW	2004-2010	2 000					

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Całkowity koszt	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
Ochrona przed powodzią										
4.	Działania przeciwpowodziowe	1. Studium określające granice bezpośredniego zagrożenia powodzią w regionach rzeki Odry	RZGW Gliwice Poznań Wrocław	2003 - 2006	605	-	-	-	605	Budżet państwa (kredyt EBI)
		2. Budowa systemu osłony przeciwpowodziowej	UG Branice	2003	400				400	Środki własne WFOŚiGW Biuro ds. usuwania skutków powodzi
		3. Modernizacja Kanału Gliwickiego	RZGW Gliwice	2004-2010	20 800	3 000	5 000	28 000		Budżet państwa (kredyt EBI)
		4. Usuwanie skutków powodzi na rzece Opawie	RZGW Gliwice	2003-2005	1 250	700	350		200	Budżet państwa (kredyt EBI)
		5. Modernizacja wałów o dł.30,3km	WZMWi UW	2003-2010	5 150	5 000	-		15 500	Budżet Państwa NFOŚiGW Fundusze UE
		6. Budowa nowych wałów o dł. 34,7km	WZMWi UW	2003-2010	87 000	9 000	28 000		17 200	Budżet Państwa NFOŚiGW Fundusze UE
		7. Przepompownia „Golka” m.Koźle	WZMWi UW	2004-2005	5 000	5 000	-		-	Budżet Państwa NFOŚiGW Fundusze UE
		8. Polder Opole Miasto Opole Gm.Prószków	WZMWi UW	2004-2006	25 000	25 000			-	Budżet Państwa NFOŚiGW Fundusze UE
		9. Odbudowa koryt rzek, budowa kanałów przerzutowych (m. Głucholazy, Głogówek, Lubusza, Popielów, Koźle)	WZMWi UW	2003-2004	30 800	7 700	9 700		5 000	Budżet Państwa NFOŚiGW Fundusze UE
		10. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe Młynówki w Opolu wraz z przebudową i udrożnieniem Odry od km 150,20 –153,80 w mieście	RZGW Wrocław	2003-2004	43 544	20 000	15 589		2 855	Budżet Państwa, NFOŚiGW
		11. Poprawa stanu ochrony przeciwpowodziowej Lewina Brzeskiego na rzece Nysie Kłodzkiej związaną z przebudową jazu stałego na jaz ruchomy i udrożnienie koryta rzecznoego	RZGW Wrocław	2004-2006	46 000	15 000	18 000		13 000	Budżet Państwa, NFOŚiGW Fundusz Spójności

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Całkowity koszt	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
Ochrona przed powodzią										
4.	Działania przeciwpowodziowe	12. Poprawa stanu ochrony przeciwpowodziowej rejonu Skorogoszcy na rzece Nysie Kłodzkiej poprzez przebudowę oraz udrożnienie koryta rzeczno-	RZGW Wrocław	2004-2008	32 000	-	5 000	12 000	13 000	Budżet Państwa, NFOŚiGW Fundusz Spójności
		13. Budowa jazu klapowego Ujście Nysy wraz z MEW oraz modernizacja służby pociągowej z awanportem na stopniu wodnym Ujście Nysy	RZGW Wrocław	2005-2010	63 000	-	-	7500	15 500	Budżet Państwa, NFOŚiGW Fundusz Spójności
		14. Udrożnienie koryta Odry z międzywałem w Krapkowicach wraz z wykonaniem suchego Kanalu Ulgi	RZGW Wrocław	2007-2010	40 000	-	-	-	-	Budżet Państwa, NFOŚiGW Fundusze UE
		15. Udrożnienie hydrowęzła Odry w Brzegu wraz z przebudową jazu stałego na jaz klapowy, modernizacją pozostałych budowli piętrzących	RZGW Wrocław	2007-2010	40 000	-	-	-	-	Budżet Państwa, NFOŚiGW Fundusze UE
		16. Budowa jazu klapowego oraz modernizacja służby pociągowej z awanportami na stopniu wodnym Chroście	RZGW Wrocław	2004-2008	44 000	-	7 000	9 500	12 000	Budżet Państwa, NFOŚiGW Fundusz Spójności
				Razem koszty na ochronę zasobów wodnych, w tym ochrony przed powodzią na lata 2003-2006						

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane, powiatowe, gminne

1.4. OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN I REKULTYWACJA TERENÓW POEKSPLOATACYJNYCH

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
1.	Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalni w eksploatowanych złożach	1. Powoływanie biegłych w sprawach ustalania wysokości opłat eksploatacyjnych za wydobycie kopalni oraz za wydobycie z rażącym naruszeniem warunków koncesji	Wojewoda	Praca ciągła		6	15	15	15	Budżet państwa
		2. Powoływanie biegłych w sprawach rozpatrywania dokumentacji geologicznych problemowych złóż kopalni	województwo	Praca ciągła		6	15	15	15	Budżet państwa
		3. Kontrola stanu faktycznego w przypadku wydobywania kopalni bez wymaganej koncesji i naliczanie opłat eksploatacyjnych w przypadku nielegalnej działalności	starosta	Praca ciągła		160	160	160	160	Budżet państwa
2.	Poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego	1. Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich udokumentowanych złóż wraz z zapisami uniemożliwiającymi ich trwałe zainwestowanie	Gminy wojewoda	Praca ciągła					Środki własne	
3.	Pobudzenie aktywności potencjalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości poszukiwania i eksploatacji kopalni	1. Gromadzenie, archiwizowanie i przetwarzanie danych geologicznych	Wojewoda Starosta	Praca ciągła		3	12	12	Budżet państwa	
3.	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i „dzikich” wyrobisk	1. Rekultywacja wyrobiska poeksploatacyjnego złoża „Kotlarnia Pole Północne” - etap I (przygotowanie terenu do zalesienia) - etap II (budowa 2 zbiorników o funkcji rekreacyjnej)	Kopalnia Piasku „Kotlarnia” S.A.	2003-2005 2007-2010	6 200 20 000				Środki własne NFOŚiGW Środki własne UG Bierawa	
		2. Rekultywacja wyrobiska poeksploatacyjnego złoża „Gracze”	Przedsiębiorstwo Surowców Skalnych „Bazalt Gracze” Sp. z o.o.	2003-2006	400				Środki własne NFOŚiGW	
		3. Rekultywacja złoża ilów w Krasiejowie	Górażdże Cement S.A	2003-2004	1 376	450	926		Środki własne	
		4. Rekultywacja „dzikich” wyrobisk	gmina	Praca ciągła					Środki własne	
Razem koszty na ochronę zasobów kopalni i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych na lata 2003-2006				8757 tys. PLN,				w tym pozainwestycyjne – 781 inwestycyjne – 7976		

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane

1.5. OCHRONA GLEB

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
					Całkowity koszt	2003	2004	2005	
1.	Podniesienie poziomu wiedzy rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie programu rolnictwa integrowanego i ekologicznego 2. Wdrażanie programu rolno-środowiskowego 3. Wdrażanie i upowszechnianie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych 	WODR	Praca ciągła					Środki własne
2.	Ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych	<p>Minimalizowanie przeznaczania gruntów ornych o najwyższych klasach bonitacyjnych na cele nierolnicze i nieleśne</p> <p>Tworzenie przeciwwietrznych pasów zieleni oraz zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg</p>	Wojewoda Marszałek WODR ARiMR	Praca ciągła					Środki własne Fundusze strukturalne
3.	Rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie powiatowych programów ochrony środowiska, z wyszczególnieniem kolejności zadań w zakresie rekultywacji gleb 2. Opracowanie powiatowych programów rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo 3. Realizacja programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania, w tym ich zalesianie 	WODR	Praca ciągła					Środki własne
			Powiaty	2003					Środki własne WFOGR
			Powiaty	2004					Środki własne
			Powiaty	2003-2010					Środki własne
		4. Rekultywacja starych składowisk i mogiłek – zadania uwzględnione w „Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami”							

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane, powiatowe, gminne

1.6. WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
				Całkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	
Wzrost udziału energii odnawialnej z wykorzystaniem energii wodnej, wiatrowej i organicznej	1. Budowa elektrowni wodnej Januszkowice na rzece Odry osiągniętej moc ok. 1400 kW	Elektrownie Górnej Odry W -wa	2003 – 2004	7 000	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW, EkoFundusz, Fundusz Termomodernizacji, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa, BOŚ, GEF/SGP
	2. Budowa elektrowni wodnej Krapkowice na rzece Odry osiągniętej moc ok. 1400 kW	Elektrownie Górnej Odry W -wa	2003 – 2006	7 000	-	-	-	Jak wyżej
	3. Budowa elektrowni wodnej Krepna na rzece Odry osiągniętej moc ok. 1400 kW	Elektrownie Górnej Odry W -wa	2003 – 2006	7 000	-	-	-	Jak wyżej
	4. Budowa elektrowni wodnej Groszowice na rzece Odry osiągniętej moc ok. 1400 kW	Naviga Wrocław	2003 – 2006	7 000	-	-	-	Jak wyżej
	5. Budowa elektrowni wodnej Mikolin (jaz Zawada) na rzece Odry osiągniętej moc ok. 1400 kW	Naviga Wrocław	2003 – 2006	7 000	-	-	-	Jak wyżej
	6. Budowa elektrowni wodnej Osowiec-Węgrzy na rzece Mała Panew osiągniętej moc ok. 920 kW	P.P.H.U M. Wesolowski	2003 – 2006	4 725	-	-	-	Jak wyżej
	7. Budowa małej elektrowni wodnej Krapkowice na rzece Osobłoga osiągniętej moc ok. 155 kW	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	775,0	-	-	-	Jak wyżej
	8. Budowa małej elektrowni wodnej Karłowice osiągniętej na rzece Stobrawa moc ok. 80 kW	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	400,0	-	-	-	Jak wyżej
	9. Budowa małej elektrowni wodnej Pogorzelec na rzece Kłodnica osiągniętej moc ok. 75 kW	Energia 1 Kędzierzyn-Koźle	2003 – 2006	375,0	-	-	-	Jak wyżej
	10. Budowa małej elektrowni wodnej Sławieńce na rzece Kłodnica osiągniętej moc ok. 75 kW	Energia 1 Kędzierzyn-Koźle	2003 – 2006	375,0	-	-	-	Jak wyżej
	11. Budowa małej elektrowni wodnej Skrzyptec na rzece Prudnik osiągniętej moc ok. 40 kW	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	200,0	-	-	-	Jak wyżej
	12. Budowa małej elektrowni wodnej Krogulno na rzece Stobrawa osiągniętej moc ok. 22 kW	Z.M. Piec	2003 – 2006	110,0	-	-	-	Jak wyżej
	13. Budowa małej elektrowni wodnej Przechód na rzece Ścinawa Niemodlińska osiągniętej moc ok. 22 kW	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	110,0	-	-	-	Jak wyżej
	14. Budowa małej elektrowni wodnej Kup na rzece Brynica osiągniętej moc ok. 16 kW	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	80,0	-	-	-	Jak wyżej

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN					Źródła finansowania
				Calkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	2006	
Wzrost udziału energii odnawialnej z wykorzystaniem energii wodnej, wiatrowej i organicznej	15. Budowa małej elektrowni wodnej Pietna na rzece Osobłoga osiągniętej moc ok. 55 kW	Podmioty gospodarcze	2003-2006	275,0	-	-	-	-	Jak wyżej
	15. Budowa na obiekcie Piątkowice – Młyn: I etap - kotłowni wykorzystującej biopaliwo (gaz drzewny), II etap - małej elektrowni wodnej osiągniętej moc ok. 100 kW (na kanale połączonym z rzeką Nysa Kłodzka)	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	500,0	-	-	-	-	Jak wyżej
	16. Budowa małej elektrowni wodnej Komorniki na rzece Osobłoga osiągniętej moc ok. 40 kW	Elektrownie wodne sp.z o.o. Opole ul. Rzeszowska	2003 – 2006	200,0	-	-	-	-	Jak wyżej
	17. Budowa małej elektrowni wodnej Gluchołazy na rzece Młynówka osiągniętej moc ok. 100 kW	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	500,0	-	-	-	-	Jak wyżej
	18. Budowa elektrowni wiatrowej Jemielnica osiągniętej moc ok. 1350 kW	Podmioty gospodarcze	2003 – 2006	5 400	-	-	-	-	Jak wyżej
	19. Budowa elektrowni biogazowej w oparciu o oczyszczalnię ścieków w Brzegu, osiągniętej moc ok. 300 kW	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Brzeg	2003 – 2006	1 500	-	-	-	-	Jak wyżej
	20. Budowa elektrowni wodnej Brzeg (przy służbie) na rzece Odra o przewidywanej mocy ok. 4000 kW	RZGW Wrocław	2007 – 2010	20 000	-	-	-	-	Jak wyżej
	21. Budowa elektrowni wodnej na rzece Biała Nyska o mocy 120 kW	RZGW Wrocław	2007-2010	800	-	-	-	-	Jak wyżej
	21. Budowa elektrowni wodnej Ujście Nysy na rzece Nysa Kłodzka o przewidywanej mocy ok. 1500 kW	RZGW Wrocław	2007 – 2010	7 500	-	-	-	-	Jak wyżej
	22. Budowa elektrowni wodnej Piątkowice na rzece Nysa Kłodzka osiągniętej moc ok. 945 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	4 725	-	-	-	-	Jak wyżej
	23. Budowa elektrowni wodnej Koźle na rzece Odra moc ok. 1400 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	7 000	-	-	-	-	Jak wyżej
	24. Budowa elektrowni wodnej Kąty Opolskie na rzece Odra o przewidywanej mocy ok. 1400 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	7 000	-	-	-	-	Jak wyżej
	25. Budowa elektrowni wodnej Wróblin na rzece Odra o przewidywanej mocy ok. 1400 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	7 000	-	-	-	-	Jak wyżej
	26. Budowa elektrowni wodnej Dobrzeń na rzece Odra o przewidywanej mocy ok. 1400 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	7 000	-	-	-	-	Jak wyżej
26. Budowa elektrowni wodnej Chróścice na rzece Odra o przewidywanej mocy ok. 1400 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	7 000	-	-	-	-	Jak wyżej	

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN					Źródła finansowania	
				Całkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	2006		
Wzrost udziału energii odnawialnej z wykorzystaniem energii wodnej, wiatrowej i organicznej	27. Budowa elektrowni wodnej Lipki na rzece Odra o przewidywanej mocy ok. 1400 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	7 000	–	–	–	–	Jak wyżej	
	28. Budowa elektrowni wodnej Lewin Brzeski na rzece Nysa Kłodzka o przewidywanej mocy ok. 900 kW	RZGW Wrocław	2007 – 200	4 500	–	–	–	–	Jak wyżej	
	29. Budowa elektrowni wodnej Michalów na rzece Nysa Kłodzka o przewidywanej mocy ok. 900 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	4 500	–	–	–	–	Jak wyżej	
	30. Budowa małej elektrowni wodnej Brzeg ul. Grobli na rzece Odra osiągniętej moc ok. 300 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	1 500	–	–	–	–	Jak wyżej	
	31. Budowa małej elektrowni wodnej Brzeg –Kępa Młyńska na rzece Odra osiągniętej moc ok. 300 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	1 500	–	–	–	–	Jak wyżej	
	32. Budowa małej elektrowni wodnej Rynarce na rzece Ścinawa Niemodlińska osiągniętej moc ok. 60 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	300,0	–	–	–	–	Jak wyżej	
	33. Budowa małej elektrowni wodnej Dobra na rzece Biała osiągniętej moc ok. 60 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	300,0	–	–	–	–	Jak wyżej	
	34. Budowa elektrowni wiatrowej Lipniki osiągniętej moc ok. 27 500 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	110 000	–	–	–	–	Jak wyżej	
	35. Budowa elektrowni wiatrowej Przełek osiągniętej moc ok. 3 000 kW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	12 000	–	–	–	–	Jak wyżej	
	36. Budowa biorafinerii w Brzegu na bazie Zakładów Tłuszczowych	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	–	–	–	–	–	Jak wyżej	
	37. Budowa biorafinerii w Kędzierzynie –Koźlu na bazie Petrochemii Błachownia lub Zakładów Azotowych i Elektrowni Błachownia	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	–	–	–	–	–	Jak wyżej	
	38. Budowa biorafinerii w Namysłowie na bazie Gminnego Centrum Dostaw i Bioelektrociepłowni o przewidywanej mocy elektrycznej ok. 20 MW i wytworzonego ciepła o mocy 17 MW	Podmioty gospodarcze	2007 – 2010	–	–	–	–	–	Jak wyżej	
	Razem koszty na wykorzystanie energii odnawialnej na lata 2003-2006				51 125 tys. PLN, w tym pozainwestycyjne – 0 inwestycyjne – 51 125					

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane, powiatowe, gminne

1.7. RACJONALNE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
					Całkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	
Ograniczenie materiałochłonności i odpadowości produkcji									
1.	Ograniczenie materiałochłonności i odpadowości produkcji przy wykorzystaniu mechanizmów prewencji i obciążeń ekonomicznych wytwórcy (zanieczyszczający płaci)	1. Wdrażanie poleceń zintegrowanych i mechanizmów najlepszych dostępnych technologii (BAT) w wybranych branżach i sektorach gospodarki promujących oszczędność materiałową, energo i wodno-oszczędność oraz małą odporność produkcji. 2. Wprowadzanie ocen cyklu życia produktów o wysokim stopniu materiałochłonności.	podmioty gospodarcze	2004 - 2010					własne
2.	Wprowadzanie nowoczesnych mechanizmów zarządzania środowiskowego w produkcji	1. Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego poprzez wdrażanie norm ISO (seria 14 000), EMAS, programów „Czystej produkcji”, „Odpowiedzialność i toska” 2. Dobrowolne porozumienia z przemysłem w zakresie ograniczania zużycia materiałów i wytworzenia odpadów (handel emisjami, zasada wspólnych przedsięwzięć JI, echanizm czystego rozwoju CDM).	podmioty gospodarcze	zadanie ciągłe					własne
3.	Wdrożenie systemu bilansowania i weryfikacji materiałochłonności i odpadowości produkcji	Wprowadzenie systemów wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji do statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska oraz programów ochrony środowiska.	podmioty gospodarcze, Wojewoda, Krajowy Program Redukcji Emisji	2005 - 2012					własne
4.	Trwałe zmniejszanie strumienia odpadów wprowadzanych do środowiska.	Maksymalizacja ilości odpadów wykorzystywanych ponownie w gospodarce.	podmioty gospodarcze, jednostki samorządu lokalnego	2003 - 2004					budżet państwa
Ograniczenie wodochłonności									
5.	Kontynuacja działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody	Uruchomienie programów oszczędzania wody w systemach zaopatrzenia w wodę miast powyżej 50 tys. mieszkańców (Opole, Nysa, Kędzierzyn-Koźle) w oparciu o porozumienia dobrowolne z przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi Zmniejszenie wodochłonności produkcji w zakładach przemysłowych	Zakłady komunalne RZGW	2003-2004					Środki własne przedsiębiorstw WFOŚiGW
Tabela 1.3. Ochrona zasobów wodnych, w tym ochrona przed powodzią									

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane

1.8. POPRAWA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Lp.	Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania	
						2003	2004	2005	2006		
Zarządzanie zasobami wodnymi											
1.	Pełne wdrożenie zlewniowego zarządzania gospodarką wodną	Opracowanie analizy stanu zasobów wodnych w regionie wodnym	RZGW Wrocław Gliwice Poznań	31.12.2005	-	-	-	-	-	Środki własne	
		Tworzenie katastru wodnego	RZGW Wrocław Gliwice Poznań	31.12.2004						Środki własne	
		Opracowanie analizy ekonomicznej gospodarowania wodami w regionie wodnym	RZGW Wrocław Gliwice Poznań	31.12.2005	-	-	-	-	-	Środki własne	
		Sporządzenie wykazu wód powierzchniowych i podziemnych, które są lub mogą być wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia	RZGW Wrocław Gliwice Poznań	31.12.2004	25						Środki własne
		Sporządzenie wykazu wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć	RZGW Wrocław Gliwice Poznań	31.12.2004	25	-	-	-	-	-	Środki własne
2.	Przebudowa systemu monitorowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych	Sporządzenie wykazu wód powierzchniowych, które są lub mogą być wykorzystywane do celów rekreacyjnych a w szczególności do kąpiel	RZGW Wrocław Gliwice Poznań	31.12.2004	25	-	-	-	-	Środki własne	
		Sporządzenie wykazu wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków lub innych organizmów w warunkach naturalnych oraz umożliwiających migrację ryb	RZGW Wrocław Gliwice Poznań	31.12.2004	25	-	-	-	-	Środki własne	
Zadania wyszczególniono w tabeli nr 16 MONITORING ŚRODOWISKA											

Lp.	Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN					Źródła finansowania
					Całkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	2006	
Zaopatrzenie w wodę										
		Opracowanie programu likwidacji nieczynnych ujęć wody łącznie z weryfikacją pozwoleń wodnoprawnych	Starostwa, WIOS	2004-2006	140	-	40	40	60	Środki własne
		Zakończenie procesu wodociągowania gmin	Gminy: Branice, Głuchołazy, Grodków, Byczyna, Pokój, Prudnik, Głubczyce, Namysłów, Otmuchów, Biata, Korfantów, Murów	2004-2006						Środki własne WFOŚiGW
		Udokumentowanie zasobów istniejących studni i wyznaczenie lokalizacji nowej grupy otworów, które utworzą system zabezpieczenia wody przeciwpożarowej	Gminy, Przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	2003-2006	110	110				Środki własne
	Zapewnienie odpowiedniej jakości i w odpowiedniej ilości wody do spożycia	Modernizacja systemu wodociągowo-go miasta Opola oraz budowa stacji uzdatniania wody w Grotowicach	Gmina Opole	Zadanie realizowane będzie w ramach projektu ISPA „Ochrona zbiornika wód podziemnych zbiornika wód podziemnych GZWP – 333 Opole Zawadzkie, w jego strefie ochronnej – I faza” w latach 2003 – 2007						
		Modernizacja systemu wodociągowego w gminie Strzelce Opolskie	Gmina Strzelce Opolskie, Zakład Wodociągów Kanalizacji	2003-2004	1003	93	910			Środki własne, fundusze strukturalne WFOŚiGW
		Modernizacja i rozbudowa SUW Grodków	Gmina Grodków	2004	3 000	3 000	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
		Rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody w Rudnikach	Gmina Rudniki	2004	580	580	580	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
		Budowa nowego ujęcia wody w Jemielnicy	Gmina Jemielnica	2003-2004	500	500		-	-	Środki własne, WFOŚiGW
		Rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody	Gmina Popielów	2004-2005	235		235			Środki własne,
		Pozostałe zamierzenia modernizacyjne w celu osiągnięcia wymagań Dyrektywy 98/83/EC w zakresie uzdatniania wody	Przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne Gminy	2003-2010	55 202		46 837			WFOŚiGW Środki własne,
		Pozostałe zamierzenia modernizacyjne w celu osiągnięcia wymagań Dyrektywy 98/83/EC w zakresie poprawy stanu przewodów sieci wodociągowej	Gminy, Przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	2003- 2010			26 498			Środki własne, WFOŚiGW

Lp.	Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
Gospodarka ściekowa										
Uporządkowanie gospodarki ściekowej		Kanalizacja gminy Olszanka	Gminy, Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Brzegu	2003	2 250	2 250,	-	-	-	Kontrakt Wojewódzki na lata 2001-2002
		Oczyszczanie ścieków w Brzegu (Ochrona zlewni Nisy Kłodzkiej)	Gminy Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Brzegu	2004-2006	92 919	-	3 168	32 386	29 448	Środki własne, ISPA
		Ochrona zbiornika wód podziemnych zbiornika wód podziemnych GZWP – 333 Opole Zawadzkie, w jego strefie ochronnej – I faza	Międzygminny Związek „TRIAS OPOLSKI”	2003-2007	249 348	955	26 087	85 428	93 962	Środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, ISPA
		Ochrona zbiornika wód podziemnych zbiornika wód podziemnych GZWP – 333 Opole Zawadzkie, w jego strefie ochronnej – II faza	Międzygminny Związek „TRIAS OPOLSKI”	2005-2008	343 914	-	-	86 061	134 302	Środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, sektor prywatny, Fundacja rozwoju Śląska, Fundusz Spójności
		Gospodarka wodno-ściekowa dla miasta Kędzierzyna - Koźła	UM Kędzierzyn –Koźle MWiK Kędzierzyn-Koźle	2005-2008	161 720	-	-	-	-	Środki własne, ISPA
		Przedsięwzięcia związane z budową kanalizacji przewidziane do dofinansowania z Funduszu Spójności	Gminy: Nysa, Głucholazy, Kietrz, Praszka, Niemodlin, Prudnik, Głubczyce, Kluczbork, Namysłów, Pokój, Komprachcice, Otmuchów	2004-2010	588	-	-	5 300	-	Środki własne, Fundusz Spójności
		Modernizacja oczyszczalni ścieków w Antoniewie i budowa tranzytu ścieków	Gmina Ozimek	2004-2006	5 300	-	-	5 300	-	Środki własne, PHARE ESC
		Stworzenie podstaw bioróżnorodności i rozwoju Doliny Złotego Potoku (kanalizacja gminy)	Gmina Prudnik	2004-2006	13 164	-	-	13 164	-	Środki własne PHARE CBC
		Zakończenie modernizacji 3 oczyszczalni ścieków:	Gminy: Niemodlin, Buczyna, Pawłowiczki	do 2004	6 276	6 276	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW

Lp.	Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Calkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
Gospodarka ściekowa										
		Modernizacja 14 istniejących oczyszczalni ścieków	Gminy: Branice, Dobrodzień, Dobrzeń Wielki, Kluczbork, Lewin Brzeski, Lubsza, Murów, Pokój, Popielów, Nysa, Praszka, Rudniki, Wolezyna	2003-2010	29 210	10 300				Środki własne, WFOŚiGW, ERDF
		Budowa 18 nowych oczyszczalni ścieków	Gminy: Dobrodzień, Domaszowice, Grodków, Kamiennik, Korfantów, Łambinowice, Olesno, Pawłowiczki, Pokój, Strzelce Opolskie, Świerczów, Lasowice Wlk.	2004-2010	63 000	17 800				Środki własne, WFOŚiGW, ERDF
		Budowa sieci kanalizacyjnych w pozostałych gminach województwa	Gminy	2003-2010	1 900 943	527 827				Środki własne, WFOŚiGW, ERDF
		Porządkowanie gospodarki ściekowej w wojewódzkich samorządowych jednostkach organizacyjnych	Marszałek	2003-2010	6 118 2 263					ERDF Środki własne
		Ochrona i poprawa stanu czystości wód Jeziora Turawskiego - kompleksowa ocena stanu zanieczyszczeń wód jeziora - czyszczenie zbiornika wstępnego	Gmina Turawa, RZGW Wrocław, Pełnomocnik ds. Programu dla Odry 2006	2003-2004 2004-2006	1 000 4-6 000					Środki własne, WFOŚiGW, Budżet państwa

Lp.	Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN					Źródła finansowania
					Całkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	2006	
Zarządzanie zasobami wodnymi										
		Budowa instalacji do odsmolowania wód	Zakłady Koksownicze „Zdzieszowice” Sp.z o.o	2007	5 000	-	-	-	-	Środki własne
	Wsparcie i egzekwowanie programów gospodarki ściekowej w zakładach w szczególności dotyczących eliminacji substancji niebezpiecznych ze ścieków odprowadzanych do wód	Wykonanie szczelnej tacy dla zbiorników olejów i stacji tankowania pojazdów wraz z separatorem olejów i odstożnikami części stałych (zawiesin) dla odpływających ścieków	Śląskie Zakłady Przemysłu Wapienniczego Opolwap S.A.		800	-	-	-	-	Środki własne
		Modernizacja istniejącego lub budowa nowego piaskownika na kolektorze wody kopalnianej(podczyszczania wszystkich ścieków z terenu zakładu w tym wód opadowych	Śląskie Zakłady Przemysłu Wapienniczego Opolwap S.A.		520	-	-	-	-	Środki własne
		Budowa instalacji do suchego odżuliania celem eliminowania ścieków odprowadzanych do odbiornika	ZP Krapkowice S.A.	2003-2006	300			300		Środki własne
		Zabudowa flotatora – ograniczenie zawiesiny w ściekach produkcyjnych kierowanych na oczyszczalnię ścieków	ZP Krapkowice S.A.	2003-2006	800			800		Środki własne
		Zabudowa stacji dawkowania chemikaliów- uporządkowanie gospodarki ściekowej	ZP Krapkowice S.A.	2003 - 2006	150			150		Środki własne
		Modernizacja mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków i budowa stacji odwadniania osadów	Zakłady Azotowe Kędzierzyn S.A.	2003-2006	5 000			500		Środki własne
		Modernizacja LOŚ Instalacji Benzolu – obniżenie ilości ścieków o 50%	Petrochemia –Błachownia S.A Kędzierzyn	2004	90		90			Środki własne
		Modernizacja gospodarki wodno-ściekowej huty	Huta „Andrzej” S.A. Zawadzkie	2008 - 2010	12 000					Środki własne

Lp.	Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka Odpowiedzialna i współpracująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
Zarządzanie zasobami wodnymi										
		Budowa podczyszczalni ścieków wraz z rozbudową stacji przygotowania kwasów tłuszczowych	Kama Foods S.A. w Brzegu	2007-2010	2 000	-	-	-	-	Środki własne
		Modernizacja kanalizacji deszczowej z zabudową urządzeń do oczyszczania ścieków	Kopalnia Piasku „Kotłarnia” S.A.	2003-2010	100	-	-	-	-	Środki własne
		Ograniczenie ryzyka zanieczyszczenia wody substancjami niebezpiecznymi	Elektrownia „Opole” S.A.	2003	41	41	-	-	-	Środki własne
		Modernizacja oczyszczalni ścieków	Cukrownia „Cerkiew” S.A Cieżkowice	2003-2006	5 000	5 000				Środki własne
			PPH „FERMA – POL” Sp. z o.o. w Zalesiu	2004 - 2005	2000					
			Przedsiębiorstwo Rolne „AGRO-FERM Sp. z o.o. w Wierzbicy Górnej	2003-2006	1000					
			Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o.o.	2003-2007	250					Środki własne, AWRSP fundusze unijne
			Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Skrzypiec	2003-2007	500					
			PR AGRO-PAR Sp. z.o.o Paruszowice	2003-2006	30					
			Top Farm Sp. z o.o. Głubczyce	2005-2007						
Razem koszty na poprawę jakości wód podziemnych i powierzchniowych na lata 2003-2006					1 279 764 tys. PLN, w tym pozainwestycyjne – 650 inwestycyjne – 1 279 114					

1.9. OCHRONA POWIETRZA I PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
1.	Identyfikacja obszarów występowania przekroczeń poziomów odniesienia jakości powietrza atmosferycznego	Opracowanie programów naprawczych w zakresie ochrony powietrza dla wybranych stref.	Wojewoda	2003	120	120				Budżet państwa
		Wdrażanie programów ochrony powietrza w strefach.	Wojewoda podmioty gospodarcze samorządy terytorialne	2003						własne podmiotów gospodarczych WFOŚiGW NFOŚiGW
2.	Opracowanie i wdrożenie jednolitego systemu bilansowania i weryfikacji ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego	Utworzenie regionalnego banku danych o emisji zanieczyszczeń (kataster emisji).	Wojewoda	2003-2004	100					Budżet państwa WFOŚiGW
		Wdrożenie systemu monitorowania emisji zanieczyszczeń i jakości środowiska, w tym ocena bieżąca jakości powietrza.	Wojewoda WIOŚ	2004-2006	362	2 940	340	340		Budżet państwa WFOŚiGW Phare PL
3.	Wdrażanie dyrektywy IPPC oraz pozwoleń zintegrowanych w określonych branżach i sektorach gospodarki, minimalizowanie zagrożenia dla środowiska, promocja materiału i energooszczędności oraz małopodpadości produkcji	Wdrażanie systemu statystyki publicznej o emisjach zanieczyszczeń.	WUS	2003-2004						
		Uzyskanie pozwoleń zintegrowanych, uwzględniających zastosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT), w szczególności w następujących branżach: • Energetyka – wprowadzenie zintegrowanej gospodarki energetycznej oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń z dużych źródeł spalania paliw > 50 MW _t (dyrektywa 2001/80/WE), w tym: - Elektrownia „Opole” S.A. w Brzeziu - PKE Elektrownia „Blachownia” w Kędzierzynie - Koźlu - Zakłady Azotowe „Kędzierzyn” w Kędzierzynie Koźlu - Zakłady Papiernicze w Krapkowicach	podmioty gospodarcze	2004-2010						
					42 014	21007	21007			własne NFOŚiGW ERDF
					2 000	2000				własne ERDF
					350 000					własne ERDF
					400					własne ERDF
					12 000					własne ERDF

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania	
						2003	2004	2005	2006		
3.	Wdrażanie dyrektywy IPPC oraz pozwoleń zintegrowanych w określonych branżach i sektorach gospodarki, minimalizowanie zagrożenia dla środowiska, promocja materiału i energooszczędności oraz małopodpowości produkcji	- ECO Opole		2003-2006 2007-2010	18 900 15 000					własne ERDF Fundusze ekologiczne Kredyty	
		• Hutnictwo – modernizacja ciągów technologicznych, budowa urządzeń ochronnych, przebudowa gospodarki energetycznej (ciepliny), w tym:									
		- Małapanew – Zakłady Odlewnicze w Ozimku		2003-2006 2007-2010	15 000 8 000					własne ERDF	
		- Huta „Andrzej” w Zawadzkiem		2006-2007	5 000					własne WFOŚiGW ERDF	
		• Przemysł mineralny – hermetyzacja procesów technologicznych, realizacja urządzeń ochrony powietrza atmosferycznego, zmiana nośników energetycznych, w tym:	podmioty gospodarcze								
		- Górażdże Cement S.A. w Choruli		2003-2005	2 800	350	1950	500		własne ERDF	
		- Cementownia „Odra” w Opolu		2003-2005	3,2					własne ERDF	
		- „Opolwap” Tarnów Opolski			5 660					własne ERDF	
		• Przemysł chemiczny – budowa oraz modernizacja ciągów technologicznych, hermetyzacja procesów, realizacja urządzeń ochrony powietrza atmosferycznego w dostosowaniu do BAT, w tym:	podmioty gospodarcze								
		- Zakłady Azotowe „Kędzierzyn” S.A. w Kędzierzynie – Koźlu		2003-2007	220 000					własne ERDF	
		- Zakłady Koksownicze w Zdzięszowicach		2003-2006 2007-2010	126 200 300 000	120 000	3 000	2 000	1 200	własne ERDF	
		- Petrochemia – Błachownia S.A. w Kędzierzynie – Koźlu		2003-2004	480	430	50			własne ERDF	
		- Południowe Zakłady Rafinerijne „Naftopol” S.A. – oddział w Kędzierzynie – Koźlu		2003 – 2004	1600 – 2000					własne ERDF	

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Calkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
3.	Wdrażanie dyrektywy IPPC oraz pozwoleń zintegrowanych w określonych branżach i sektorach gospodarki, minimalizowanie zagrożenia dla środowiska, promocja materiału i energooszczędności oraz małopodpowodności produkcji	- „Synteza” S.A. w Kędzierzynie – Koźlu		2003-2004 2007-2010	650 500	550		100	własne ERDF	
		- „Węglpochodne” S.A. w Kędzierzynie – Koźlu		2003	2 700 -3 500				własne ERDF	
		• przemysł rolno – spożywczy i hodowla zwierząt – zmiana nosnika energetycznego, modernizacja i hermetyzacja ciągów technologicznych, w tym:								
		- Continental Grain Company – Zakłady Drobiarskie w Opolu								własne ERDF
		- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe „Ferma – Pol” w Zalesiu		2005-2010	180					własne WFOŚiGW Kredyty bankowe ERDF
4.	Realizacja obwodnic i obejść drogowych na najbardziej obciążonych szlakach komunikacyjnych.	Budowa obwodnic i obejść dogowych na drogach krajowych, w tym:							Środki własne	
		- miasta Kluczbork w ciągu drogi krajowej nr 11 (wieś Bąków)	GDDP							
		- miasta Kędzierzyn – Koźle, Głogówek i wsi Lubrza w ciągu drogi krajowej nr 40	GDDP	2003-2007	113 500					
		- wsi Poborszów w ciągu drogi krajowej nr 45	GDDP	2003-2006	57 800					
		- obwodnica wschodnia Prudnika w ciągu drogi krajowej nr 41 (3,1 km)	GDDP	2006-2010	25 000	-	-	-	Środki własne	
		- miasta Otmuchów, Dobrodzień i wsi Myślina w ciągu drogi krajowej nr 46	GDDP	2004-2006	30 800					
		Modernizacja dróg oraz budowa obwodnic i obejść drogowych na drogach wojewódzkich, w tym:	Zarząd Dróg Wojewódzkich							Środki własne ERDF
- modernizacja drogi nr 401 i 403 na odcinku węzeł Przylesie – autostrada A4 – Łukowice Brzeskie z obwodnicą Starego Grodkowa, Nowa Wieś Mała, Kolnica, wsi Bierzów	Zarząd Dróg Wojewódzkich	2003-2006	69 000							
- modernizacja drogi nr 411 Nowy Świętów – Granica Państwa z obwodnicą Głucholaz	Zarząd Dróg Wojewódzkich	2003-2006	16 000							

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Calkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
						w tym:				
						2003	2004	2005	2006	
4.		- modernizacja drogi nr 426 na odcinku Strzelce Opolskie – węzeł Olszowa – Sławięcice z obejściem Zalesia Śląskiego	Zarząd Dróg Wojewódzkich	2003-2006	52 000					
		- modernizacja drogi nr 414 na odcinku Biała – Krobosz z obwodnicą miasta Biała	Zarząd Dróg Wojewódzkich	2007-2010	35 000					
		- modernizacja drogi nr 454 Opole – Namysłów	Zarząd Dróg Wojewódzkich	2007-2010	45 000					
		- modernizacja drogi nr 901 Olesno – Gliwice	Zarząd Dróg Wojewódzkich	2007-2010	45 000					
5.	Poprawa stanu technicznego dróg o małej przepustowości i złym stanie technicznym.	- modernizacja drogi krajowej nr 11	GDDP	2005-2006	42 300					własne
		- modernizacja drogi krajowej nr 46	GDDP	2005-2006	28 400					własne
		- modernizacja drogi krajowej nr 94	GDDP	2005-2006	16 500					własne
6.	Zmiany w organizacji ruchu komunikacyjnego na terenach miejskich.	Opole, Kędzierzyn – Koźle, Strzelce Opolskie, Nysa, Praszka, Gorzów Śląski, Brzeg, Dobrodzień	zarządy dróg							własne ERDF
		Modernizacja technologiczna i zmiana nośników energii w zakładowych kotłowniach i ciepłowniach (< 50 MW), w tym:	podmioty gospodarcze	2015-2017						
7.	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza ze spalania paliw sektorze produkcyjnym.	- Fabryka Maszyn i Urządzeń „Famak” S.A. w Kluczborku		2003-2006 2007-2010	2 385 1 350					własne ERDF
		- Kopalnia Piasku „Kotlarnia” w Kotlarni		2007-2010	450					własne ERDF
		- Cukrownia „Cerekiew” w Ciężkowicach		2003-2006 2007-2010	10 000 5 000					WFOŚiGW NFOŚiGW Kredyty ERDF
		- Fabryka Mebli „Kler” S.A. w Dobrodzieniu		2003-2004	2 600					własne 20 % kredyty 45 % dotacje 35 %
		- AGRO PAR sp. z o.o. w Paruszowicach		2006-2007	80					własne AWRSP ERDF

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania	
						w tym:					
						2003	2004	2005	2006		
8.	Likwidacja lokalnych kotłowni i podłączenie do zbiorczej sieci ciepłej wody użytkowej na terenie miast: Opole, Kluczbork, Grodków, Nysa, Krapkowice, Głucholazy, Strzelce Opolskie	Likwidacja lokalnych kotłowni i podłączenie do zbiorczej sieci ciepłej wody użytkowej na terenie miast: Opole, Kluczbork, Grodków, Nysa, Krapkowice, Głucholazy, Strzelce Opolskie	podmioty gospodarcze, samorządy lokalne	2003-2010						własne	
9.	Wprowadzenie niskoemisyjnych kotłowni i podłączenie do zbiorczej sieci ciepłej wody użytkowej na terenie miast: Opole, Kluczbork, Grodków, Nysa, Krapkowice, Głucholazy, Strzelce Opolskie	Zamiana stosowanego nośnika energii na niskoemisyjny, niskoemisyjnego na terenie gmin: Głubczyce, Bierawa, Grodków, Kluczbork, Wołczyn, Głogówek, Nysa, Lewin Brzeski, Byczyna, Krapkowice, Prudnik, Głucholazy, Strzelce Opolskie	podmioty gospodarcze, samorządy lokalne	2003-2010						własne	
10.	Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń sektora komunalnego	Likwidacja niskiej emisji z podłączeniem do zbiorczych systemów grzewczych w Kluczborku, Brzegu, Byczynie, Strzelcach Opolskich, Opolu, Głubczycach, Grodkowie, Wołczynie, Głogówku, Nysie, Lewinie Brzeskim, Krapkowicach, Prudniku, Głucholazach, Strzelcach Op.	podmioty gospodarcze, samorządy lokalne	2003-2010						własne	
			ZS im. J. Korczaka w Prudniku	2003-2010	201						Środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW
		Zmiana systemu ogrzewania, modernizacja i termomodernizacja	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Filia Głubczyce	2003-2010	100						
		Modernizacja kotłowni, termomodernizacja obiektów i zamiana nośnika energetycznego w obiektach służby zdrowia, kultury i sztuki, w tym:	Medyczne Studium Zawodowe w Opolu	2003-2010	608						
11.		Termomodernizacja i zamiana nośnika energetycznego kotłowni ośrodka rehabilitacyjnego w Suchym Borze	Zespół Ośrodków Rehabilitacji Lecznicy w Suchym Borze – Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży w Suchym Borze	2003-2006	1 500					własne	
		Termomodernizacja i zamiana nośnika energetycznego kotłowni ośrodka rehabilitacyjnego w Jarnołtówku	Lecznicy w Suchym Borze – Ośrodek Rehabilitacji i Leczenia Schorzeń Dróg Oddechowych w Jarnołtówku	2003-2006	800					własne	
		Termomodernizacja i zamiana nośnika energetycznego kotłowni ośrodka opiekuńczego – leczniczego w Głucholazach	Zespół Opiekuńczo – Leczniczy – samodzielnny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Głucholazach	2004	518				518	własne	

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania	
						w tym:					
						2003	2004	2005	2006		
11.	Modernizacja kotłowni, termomodernizacja obiektów i zamiana nośnika energetycznego w obiektach służby zdrowia, kultury i sztuki, w tym:	Termomodernizacja obiektów szpitalnych w Kup	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Wojewódzki Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy w Kup	2003-2006	950					własne	
		Termomodernizacja obiektów szpitalnych w Pokoju	Samodzielny Szpital Reumatologiczno – Rehabilitacyjny w Pokoju	2003-2010	300					własne	
		Zmiana nośnika energetycznego w obiektach leczniczych w Woskowicach	Ośrodek Lecznictwa Odwykowego w Woskowicach Małych	2007-2010	700					własne	
		Zmiana nośnika energetycznego w obiektach leczniczych w Branicach- podłączenie do zbiorczej sieci ciepłej	Samodzielny Wojewódzki szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Branicach	2003-2005	2 082					własne	
		Termomodernizacja obiektów szpitalnych i budowa nowej kotłowni gazowej szpitala w Opolu	Szpital Wojewódzki w Opolu	2003-2010	7 350					własne	
		Termomodernizacja budynków i modernizacja sieci c.o. i c.w. w Opolu, ul. Głogowska	Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Opolu, ul. Głogowska	2004-2005	293					własne	
		Termomodernizacja pawilonu szpitalnego w Korfantowie	Opolskie Centrum Rehabilitacji w Korfantowie	2003-2006	615					własne	
		Termomodernizacja obiektów szpitalnych w Opolu, ul. Ozimska	Samodzielny Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej nad matką i Dzieckiem w Opolu	2003-2010	400					własne	
		Termomodernizacja obiektów szpitalnych w Opolu, ul. Witośa	Wojewódzkie Centrum Medyczne w Opolu	2003-2006	250					własne	
		Termomodernizacja obiektów szpitalnych w Opolu, ul. Wodociągowa	Wojewódzki Specjalistyczny Zespół Neuropsychiatry w Opolu	2003-2004	1 029	69	960			własne	
		Budowa kotłowni olejowej	Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smolki w Opolu – oddział Rogów Opolski	2003-2006	94	19	25	25	25	własne	
Termomodernizacja obiektu i modernizacja systemu ogrzewania	Teatr im. Jana Kochanowskiego	2003-2010	800					własne			
Zmiana systemu grzewczego wraz z termomodernizacją obiektów muzealnych	Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach	2004-2005	150	75	75			własne			

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania		
						w tym:						
						2003	2004	2005	2006			
12.	Modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz zastosowanie instalacji ochronnych	Modernizacja linii i stanowisk technologicznych w tym w:									własne, ERDF	
		- Fabryce Maszyn i Urządzeń „Famak” S.A. w Kluczborku		2003-2006	1 660							własne, ERDF
		- Cukrowni „Cerekiew” w Ciężkowicach	podmioty gospodarcze	2007-2010	3 000							własne 20 % kredyty 45 % dotacje 35 %
		- Fabryce Mebli „Klet” S.A. w Dobrodzieniu		2003-2004	1 829							własne, ERDF
		- Bazalt Gracze Sp. z o.o. w Graczech		2003								
13.	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń lotnych związków organicznych (LZO) powstających w wyniku magazynowania benzyn oraz ich dystrybucji oraz ze stosowania rozpuszczalników organicznych.	Modernizacja punktów przeladunku i dystrybucji paliw, w tym:		2005							własne, ERDF	
		- w Kopalni Piasku „Kotlarnia” w Kotlarni	podmioty gospodarcze	2007-2010	600							
		Modernizacja stacji paliw, w tym:		2005								
		- PKN Orlen w Ozimku, Kluczborku, Prudniku, Głogówku, Niemodlinie, Opolu	podmioty gospodarcze	2003							własne, ERDF	
		- Top Farms Głubczyce, sp. z o.o.		2003-2010	360						własne, ERDF	
14.	Ograniczenie emisji metali ciężkich do powietrza oraz trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO - WWA, dioksyn PCDD, furanów PCDF, PCB i HCB) do środowiska	Redukcja metali ciężkich poprzez wprowadzenie wysokosprawnych systemów odpylających w przemyśle	podmioty gospodarcze	2003-2010								
		Redukcja emisji TZO do powietrza atmosferycznego, w tym w Zakładzie Energetycznym „Błachownia” w Kędzierzynie – Koźlu	podmioty gospodarcze	2003-2006	400							własne WFOŚiGW ERDF,

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania	
						w tym:					
						2003	2004	2005	2006		
15.	Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym	Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza atmosferycznego (CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, SF ₆) w: - produkcji energii - przemyśle - transporcie - rolnictwie Wprowadzenie handlu zbywalnymi jednostkami emisji do powietrza (w szczególności co2 oraz so2), zasad wspólnych przedsięwzięć (JI), mechanizm czystego rozwoju (CDM) oraz systemów „zielonych certyfikatów” i „zielonych podatków”.	podmioty gospodarcze, Krajowy Program Redukcji Emisji	2005-2012						podmioty gospodarcze, budżet państwa	
16.	Tworzenie warunków do wprowadzania i upowszechniania w gospodarce systemów zarządzania środowiskowego i przeglądów ekologicznych oraz przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.	Dobrowolne uczestnictwo przedsiębiorstw w systemach zarządzania środowiskowego (EMAS, ISO seria 14 000 i 9 000, ruch czystszej produkcji).	Wojewoda, podmioty gospodarcze, Krajowy Program Redukcji Emisji	2005-2012						Budżet państwa, środki własne podmiotów gospodarczych	
Razem koszty na ochronę powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu na lata 2003-2006						1 166 921 tys. PLN, w tym pozainwestycyjne – 582 inwestycyjne – 1 166 331					

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane, powiatowe, gminne

1.10. OCHRONA PRZED HAŁASEM

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
					Calkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	
1.	Podjęcie i systematyczne wykonywanie podstawowych badań pomiarowych, zgodnie z obowiązującymi metodami referencyjnymi, celem określenia stanu wyjściowego i ustalenia bezwzględnych wartości zagrożenia hałasem komunikacyjnym i przemysłowym [L_{eq} w dB(A)]	Wykonanie pomiarów natężenia hałasu według obowiązującej metodyki referencyjnej i założenie bazy danych na poziomie starostw, w tym: 1. Przeprowadzenie szkolenia dla pracowników starostw powiatowych tj. kierowników wydziałów właściwych w sprawach ochrony środowiska i pracowników odpowiedzialnych za ochronę przed hałasem, w zakresie wymagań metodyk referencyjnych; 2. Prezentacja przykładowej bazy danych i określenie sposobów pozyskiwania wyników pomiarów natężenia hałasu	Wojewoda, Starosta, Prezydent, Wójt, zarządcy dróg i linii kolejowych oraz innych obiektów	2003-2006		250	250	250	Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego, środki jednostek zarządzających drogami, liniami kolejowymi i innymi przedsiębiorstwami
2.	Doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych, na poziomie lokalnym i regionalnym, umożliwiających zapobieganie rozszerzaniu obszarów i powiększaniu wielkości populacji zagrożonych hałasem	Przeprowadzenie szkoleń i opracowanie przewodników dobrej praktyki do stosowania przez jednostki samorządowe wszystkich szczebli na terenie województwa opolskiego	Marszałek, Starosta, Wojewódzka Komisja Ocen Oddziaływania na Środowisko, Liga Walki z Hałasem, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	2003-2006		100			fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżet jednostek samorządu terytorialnego
3.	Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie i kontynuowanie wieloletnich prac nad sporządzeniem i systematyczną aktualizacją map akustycznych	Opracowanie map akustycznych dla obszarów zagrożonych, położonych wzdłuż dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych oraz głównych linii kolejowych - na podstawie pomiarów wykonanych w latach 2003-2006 a w tym: 1. Opracowanie wzoru dobrej praktyki na przykładzie wybranego starostwa, w postaci mapy akustycznej dla całego lub części starostwa 2. Przeprowadzenie szkolenia dla pozostałych starostw.	Starosta, Prezydent	2007-2010		600			fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżet jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
					Calkowity koszt przedsięwzięcia	w tym:			
					2003	2004	2005	2006	
	Podjęcie działań organizacyjnych umożliwiających rozpoczęcie prac nad określeniem konkretnych zadań inwestycyjnych zmierzających do minimalizacji oddziaływań akustycznych, i ograniczenia wielkości populacji zagrożonej nadmiernym hałasem, a których konieczność wyonania została wcześniej udokumentowana w treści map akustycznych	Opracowanie programów ochrony przed hałasem i uchwalenie ich przez właściwe rady, w tym: 1. Opracowanie wzoru dobrej praktyki na przykładzie wybranej gminy, w postaci programu ochrony przed hałasem dla całej gminy lub jej części 3. Przeprowadzenie szkolenia dla pozostałych jednostek samorządu terytorialnego.	Starosta, Prezydent, Wójt,	2007-2010	800				fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżet jednostek samorządu terytorialnego
	- okresowa analiza, ocena i raportowanie jakości sporządzanych dokumentów publicznych zawierających treści związane z ochroną przed hałasem (w szczególności: planów zagospodarowania przestrzennego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, opracowań ekofizjograficznych, programów ochrony zdrowia itp); - wdrożenie niezbędnych zmian do stosowanych procedur administracyjnych oraz wymiana informacji pomiędzy różnymi poziomami zarządzania - organizowanie warsztatów tematycznych z udziałem reprezentantów wszystkich poziomów zarządzania - wydanie przewodnika dobrej praktyki administracyjnej w zakresie planowania i zarządzania środowiska w zakresie ochrony przed hałasem	1. Opracowanie i wydanie do stosowania we wszystkich jednostkach samorządowych województwa opolskiego przewodnika dobrej praktyki; 2. Organizacja szkoleń w celu wdrożenia koordynacji działań pomiędzy jednostkami administracji samorządowej na poziomie gminy, starostwa i województwa	Wojewódzka Komisja Ocen Oddziaływania na Środowisko; jednostki dydaktyczno naukowe, biura consultingowe	2007-2010	100				Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Calkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
						w tym:				
						2003	2004	2005	2006	
	- podjęcie prac nad ustaleniem formuły formalnej [prawno-administracyjnej] i organizacyjnej [właściwości] w zakresie monitorowania stanu realizacji programu ochrony środowiska	1. Przygotowanie raportu o wykorzystaniu planów zagospodarowania przestrzennego, jako instrumentu w realizacji ochrony środowiska przed hałasem		2003-2004	50					fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżet jednostek samorządu terytorialnego
	- opracowanie i wdrożenie systemu weryfikacji prowadzonych pomiarów i sporządzanych map akustycznych w zakresie ich zgodności z metodami referencyjnymi	2. Analiza ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ustalania standardów akustycznych w postępowaniu decyzyjnym;	samorząd gminny, Zarząd Województwa, Starostwo	2004	50					
	- opracowanie zbiorczych analiz i ocen charakterystycznych zmiany przestrzennego zagrożenia hałasem na terenie całego województwa i ustalenie priorytetów działań	3. Prowadzenie okresowych pomiarów sprawdzających tendencje zmian na drogach o dużej dynamice zmienności natężenia ruchu		2005-2010	200					
Razem koszty na ochronę przed hałasem na lata 2003-2006						1030 tys. PLN, w tym pozainwestycyjne – 1030 inwestycyjne – 0				

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane

Inwestycje drogowe zostały ujęte w rozdziale 1.9. Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu

1.11. GOSPODARKA ODPADAMI – UJĘTA W PLANIE GOSDPODARKI ODPADAMI WOJWÓDZTWA OPOLSKIEGO

1.12. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt przedsięwzięcia	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania	
						2003	2004	2005	2006		
1.	Zapobieganie ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych – działania pozainwestycyjne.	Prowadzenie wojewódzkiego systemu ewidencji zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.	WIOŚ PSP	2003						środki własne	
		Opracowanie i wdrożenie zakładowych systemów bezpieczeństwa, stanowiących element ogólnego systemu zarządzania i organizacji zakładu.	podmioty gospodarcze, WIOŚ, Komenda Wojewódzka PSP	2003						środki własne podmiotów gospodarczych	
		Opracowanie raportów o bezpieczeństwie oraz wewnętrznych planów operacyjno – ratunkowych dla zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.	podmioty gospodarcze, WIOŚ, Komenda Wojewódzka PSP	2003						środki własne podmiotów gospodarczych	
		Opracowanie zewnętrznych planów operacyjno – ratunkowych dla zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.	Komenda Wojewódzka PSP	2003						budżet	
2.	Zapobieganie ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych – działania inwestycyjne, w tym na terenie zakładów:	Ustalenie grup zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku, których zlokalizowanie w niedużych odległościach od siebie może zwiększyć prawdopodobieństwo wystąpienia awarii przemysłowej (kumulacja zagrożeń)	Komenda Wojewódzka PSP	2003						budżet	
		Prowadzenie rejestru poważnych awarii przemysłowych.	WIOŚ	Praca ciągła						budżet	
		Zakłady Koksownicze „Zdzieszowice” Sp. z o.o. w Zdzieszowicach: - wykonanie zabezpieczeń zbiorników punktów przeładunkowych materiałów niebezpiecznych	zakład	2003 - 2006	5 000						własne
		Huta „Andrzej” w Zawadzkiem: - wykonanie zabezpieczeń stanowiska przeładunku olejów przed poważnymi awariami przemysłowymi	zakład	2006	500					500	własne
		Elektrownia „Opole” w Brzezin: - wymiana stalowych zbiorników ługu sodowego i ograniczenie zanieczyszczeń gruntu i wody substancjami niebezpiecznymi	zakład	2003	195				195		własne

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN				Źródła finansowania
					Calkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	
		Petrochemia – Blachownia S.A. w Kędzierzynie – Koźlu: - wykonanie tac ochronnych w punktach rozładunku system Synteza S.A. w Kędzierzynie – Koźle:	zakład	2003	450				własne
	Zapobieganie ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych – działania inwestycyjne, w tym na terenie zakładów:	- wykonanie szczelnych tac ochronnych zbiorników magazynowania surowców; załadunku alkilofenoli i stacji rozładunku surowców technologicznych z system w zakładach PKN Orlen: - modernizacja stacji paliw w Ozimku, Kluczborku, Prudniku, Głogówku, Niemodlinie, Opolu Śląskie Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Opolwap” w Tarnowie Opolskim: - modernizacja stacji tankowania pojazdów Top Farms Głubczyce, sp. z o.o.: - modernizacja paliw stacji paliwowej w Głubczycach	zakład	2003 - 2006	480	250	100	130	własne kredyty
2.			zakład	2003					własne
		Określenie optymalnych tras przewozów towarów niebezpiecznych	zakład	2003 - 2010	520				własne
3.	Ograniczenie zagrożeń związanych z transportem towarów niebezpiecznych	Organizacja systemu podnoszenia kwalifikacji zawodowych przewoźników towarów niebezpiecznych.	zakład	2003 - 2010	360				własne
		Organizacja systemu podnoszenia kwalifikacji zawodowych przewoźników towarów niebezpiecznych.	podmioty gospodarcze, PSP, WIOŚ, Policja, wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast Zarząd Województwa	Praca ciągła					budżet
4.	Edukacja społeczna o zagrożeniach i zachowaniu na wypadek poważnych awarii przemysłowych i transportowych	Realizacja programu informowania społeczeństwa o poważnych awariach przemysłowych – dostęp do informacji o środowisku.	Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ekologicznego.	2003 - 2006					budżet państwa
Razem koszty na poważne awarie przemysłowe na lata 2003-2006					7055 tys. PLN, w tym pozainwestycyjne – 0 inwestycyjne – 7055				

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane

1.13. BEZPIECZEŃSTWO CHEMICZNE I BIOLOGICZNE

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Koszt w tys. PLN					Źródła finansowania
					Całkowity koszt przedsięwzięcia	2003	2004	2005	2006	
Cel: Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne społeczeństwa i środowiska.										
1.	Stworzenie sprawnego systemu nadzoru i kontroli GMO oraz substancji i preparatów chemicznych	<p>Utworzenie (doposażenie) laboratoriów referencyjnych ds. GMO i bezpieczeństwa chemicznego.</p> <p>Wprowadzenie zasad dobrej praktyki laboratoryjnej w laboratoriach uczestniczących w systemie produkcji i użytkowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych oraz GMO.</p> <p>Prowadzenie rejestru rodzajów, ilości i miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.</p> <p>Opracowanie planów postępowania na wypadek awarii powodujących niekontrolowane rozprzestrzenianie się GMO zagrażających zdrowiu ludzi lub środowiska.</p>	Wojewoda, WSSE, Biuro ds. Substancji i Preparatów Chemicznych Wojewoda, WSSE Wojewoda	2003 - 2005 2003 - 2010 Praca ciągła						Budżet państwa Budżet państwa Budżet państwa
2.	Kształcenie kadr i administracji publicznej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego	Doskonalenie kadr nadzoru w zakresie kontroli GMO i bezpieczeństwa chemicznego.	Wojewoda, WSSE, WIOŚ, PIH, PSP	2003 - 2004						Budżet państwa
3.	Powszechna informacja w zakresie biotechnologii, substancji i preparatów chemicznych, bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego	<p>Informacja (internet, poradniki, broszury) o zagrożeniach stwarzanych przez niebezpieczne substancje i preparaty chemiczne oraz GMO</p> <p>Dostęp do informacji o GMO i zagrożeniach chemicznych (w tym do rejestrów uwalniania i transportu substancji PRTR).</p>	Biuro ds. Substancji i Preparatów Chemicznych Wojewoda	Praca ciągła Praca ciągła						Budżet państwa Budżet państwa

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane

1.14. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
1.	Realizacja szkoleń, kursów, popularyzatorskich podnoszących świadomość ekologiczną wydawnictw, konkursów, akcji społeczeństw	1. Przeprowadzenie kursów i wyjazdów studyjnych: rolnictwa ekologicznego i agroekologicznego	WODR	Praca ciągła	112	16	16	16	16	Środki własne
		2. Szkolenia dla rolników, samorządów, nauczycieli, doradców w zakresie Dobrej Praktyki Rolniczej, programów rolno-środowiskowych, zagrożeń środowiska, bioróżnorodności itp.	WODR Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Opolu	Praca ciągła	407,5	67,3	67,3	67,3	67,3	Środki własne
		3. Wydanie instrukcji, broszur, ulotek, folderów, przewodników	WODR ZOPK gminy	Praca ciągła	264	57	57	57	22	Środki własne Budżet państwa WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚ Ekofundusz
		4. Organizacja konkursów: „Program edukacji ekologicznej”, „Gospodarstwo rolne przyjazne środowisku”	WODR WFOŚiGW	Praca ciągła	4 040	1010	1010	1010	1010	Środki własne WFOŚiGW
		5. Organizacja „Pikniku ekologicznego”	Muzeum Wsi Opolskiej	Praca ciągła	120	15	15	15	15	WFOŚiGW
		6. Uzupełnienie bazy dydaktycznej i modernizacja pomieszczeń dla realizacji zadań edukacyjnych	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu	2003-2010	150					Środki własne WFOŚiGW
2.	Realizacja modelowych przedsięwzięć chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla celów naukowo-badawczych oraz promocji i rozwoju wsi, gminy i województwa	Ochrona rezerwatu „Staw Nowokuźnicki” wraz z realizacją otoczenia edukacyjno-turystycznego	Gmina Prószków Stowarzyszenie na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Wsi Nowa Kuźnia	2003-2008	550	120	100	100	Środki własne WFOŚiGW Płare CBC GEF Ekofundusz	
		Ochrona stanowiska paleontologicznego w Krasiejowie wraz z realizacją otoczenia naukowo-edukacyjno-turystycznego	Gmina Ozimek, Kolonowskie Stowarzyszenie Miłośników Krasiejowa Marszałek	2003-2010					Środki własne WFOŚiGW	

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	
						2003	2004	2005	2006		
3.	Rozwój infrastruktury turystyczno-dydaktycznej	1. Utworzenie i rozwój ośrodków edukacyjnych	ZOPK	2003-2010	98	20	18	10	10	WFOŚiGW PFOŚiGW	
		2. Realizacja ścieżek dydaktycznych w Stobrawskim Parku Krajobrazowym	ZOPK	2003	60					Środki własne Ekofundusz	
		3. Realizacja ścieżek dydaktycznych, szlaków pieszych, rowerowych, konnych	Gminy Organizacje pozarządowe Samorządowe jednostki organizacyjne	Praca ciągła							Środki własne WFOŚiGW Ekofundusz
		4. Wytyczanie ścieżek edukacyjnych, konnych, tworzenie izb leśnych, centrów i ogrodów edukacyjnych, rewaloryzacja parków do celów dydaktycznych	Nadleśnictwa	2003-2006	568,2						Środki własne PFOŚiGW WFOŚiGW NFOŚiGW
4.	Realizacja cyklicznych prezentacji o treściach przyrodniczych w ramach publicznych środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku	4. Uzupełnienie i utrzymanie zagospodarowania turystycznego w Opolskich Parkach Krajobrazowych	ZOPK Gminy Nadleśnictwa	2003-2010	125	45	20			Środki własne Nadleśnictwa Powiatowe Urzędy Pracy WFOŚiGW	
		1. Uruchomienie Działu Przyrody w zakresie działalności wystawienniczej i edukacyjnej	Muzeum Śląska Opolskiego	2003-2010						Środki własne WFOŚiGW	
5.	Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku	2. Realizacja artykułów i programów edukacyjnych o przyrodzie i środowisku Opolszczyzny	Gazety lokalne Radio Opole TV Opole	2003-2010						GFOŚiGW PFOŚiGW WFOŚiGW	
		1. Wdrożenie Opolskiego Systemu Informacji Przestrzennej	Marszałek	2003-2010	4 800	600	600	600	600	WFGZ GiK Środki własne	
		2. Udostępnianie informacji o środowisku i działaniach proekologicznych w województwie	Marszałek WIOS	Praca ciągła							Środki własne
		3. Wdrożenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie	Marszałek Wojewoda Starosta Gmina	2003-2004						Środki własne	
		Razem koszty na edukację ekologiczną na lata 2003-2006			8 230,4 tys. PLN,				w tym pozainwestycyjne – 7672,4 inwestycyjne – 557		

Wytyczanie – zadanie koordynowane, gminne, powiatowe

1.15. EKOLOGIZACJA POLITYK SEKTOROWYCH I PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
1.	Zharmonizowanie celów rozwoju gospodarczego i społecznego z celami ochrony środowiska	Objęcie strategii rozwoju infrastruktury, turystyki i rolnictwa strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko i wprowadzenie rozdziału „ochrona środowiska” Weryfikacja strategii rozwoju województwa opolskiego pod kątem zgodności z polityką ekologiczną województwa Weryfikacja lub opracowanie nowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających wymagania wynikające ze znowelizowanych przepisów, a także z treści programów ochrony środowiska	marszałek	2003						Środki własne
			marszałek	2003-2004						Środki własne
			Gminy Marszałek	Zadanie ciągłe						Środki własne

Wytłaczanie – zadanie koordynowane, gminne, powiatowe

1.16. MONITORING ŚRODOWISKA

Lp.	Kierunek działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Całkowity koszt (koszty realizacji)	Koszty w tys. PLN				Źródła finansowania
						2003	2004	2005	2006	
1.	Monitoring jakości powietrza	Utworzenie sieci monitoringu jakości powietrza zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska i przepisami wykonawczymi	WIOŚ	2004-2006	2 600					Środki własne PHARE
2.	Monitoring hałasu	Zakup sprzętu do badań	WIOŚ	2004-2006	30					Środki własne WFOŚiGW
3.	Przebudowa systemu monitorowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych	Stworzenie monitoringu wód podziemnych: - badania GZWP 333 Opole – Zawadzkie	WIOŚ	2004-2010	80					Środki własne WFOŚiGW
		Stworzenie monitoringu wód podziemnych: - badania GZWP 332 Subniecka kędzierzyńsko-głubczycka - badania GZWP334 Dolina kopalna Małej Panwii - badania GZWP 336 Niecka opolska	WIOŚ	2007-2010	120					Środki własne WFOŚiGW
4.	Monitoring pól elektromagnetycznych w środowisku	Stworzenie monitoringu zbiorników zaporowych: Nysa, Otmuchów, Turawa, Nowaki, Michalice, Kozielno	WIOŚ	2004-2006	250					Środki własne WFOŚiGW
5.	Monitoring przyrody ożywionej	Zorganizowanie jednostki referencyjnej wraz z laboratorium pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku (zakup aparatury i wyposażenie)	WIOŚ	2004-2006	125,0	-	75,0	25,0	25,0	Środki własne WFOŚiGW
		Rozszerzenie zakresu monitoringu flory i roślinności województwa	WIOŚ	2004-2010						Środki własne WFOŚiGW
Razem koszty na monitoring środowiska na lata 2003-2006						3035 tys. PLN, w tym pozainwestycyjne – 3035				

Inwentaryzacja ... – zadanie koordynowane, gminne, powiatowe

2. Zarządzanie wojewódzkim programem ochrony środowiska

Zarządzanie programem powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodnie z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających. Realizacja zarządzania programem powinna utożsamiać się z zarządzaniem środowiskiem, który realizuje przede wszystkim administracja rządowa dysponująca instrumentami prawnymi, a także samorząd województwa opracowujący wieloletni program ochrony środowiska. Oprócz szczebla wojewódzkiego, działania podejmowane są także w skali powiatu i gminy przez jednostki organizacyjne oraz podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska.

2.1. Narzędzia i instrumenty realizacji programu

Wśród instrumentów zarządzania ochroną środowiska można wyróżnić przede wszystkim instrumenty prawne, ekonomiczno-finansowe, społeczne (edukacyjne i informacyjne) oraz organizacyjno-planistyczne.

2.1.1. Instrumenty prawne

Polskie prawo uwzględnia konieczność zrównoważonego rozwoju łączącego rozwój gospodarczy z ochroną i racjonalnym wykorzystaniem zasobów przyrody. Najistotniejsze przepisy prawne w tym względzie to:

- ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawa z dnia 16 października 1991r. o ochronie przyrody [Dz.U. nr 99 z 2001 r., poz. 1079 w sprawie ogłoszenie jednolitego tekstu ustawy o ochronie przyrody, z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym [Dz.U. nr 80, poz. 717],
- ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne [Dz. U. nr 115, poz 1229 z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi,
- ustawę z dnia 04 lutego 1994 r. Prawo Geologiczne i Górnicze [Dz.U. nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami] wraz z przepisami wykonawczymi.

Do instrumentów prawnych należą przede wszystkim:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji i energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje dotyczące korzystania ze środowiska przewidziane ustawowo,
- koncesje geologiczne,
- procedury planowania przestrzennego,
- procedury ocen oddziaływania na środowisko,
- obligatoryjne badania monitoringowe wprowadzone przez regulacje prawne.

Ponadto zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska Zarząd Województwa opiniuje powiatowe programy ochrony środowiska oraz gminne plany gospodarki odpadami.

2.1.2. Instrumenty ekonomiczno-finansowe

W zakresie tworzenia i nowych i ulepszania istniejących mechanizmów ekonomicznych program wykonawczy do polityki ekologicznej państwa przewiduje przede wszystkim:

- rozszerzenie listy wyrobów objętych opłatami produktowymi i opłatami depozytowymi oraz ustalenie szczegółowych zasad dysponowania wpływami z tych opłat,
- wprowadzenie ubezpieczeń ekologicznych od odpowiedzialności cywilnej za szkody spowodowane poważnymi awariami przemysłowymi i transportowymi,
- racjonalizację opłat za korzystanie ze środowiska oraz tworzenie warunków dla: zwiększenia powszechności opłat, regionalne różnicowanie wysokości stawek oraz szersze uwzględnianie w wielkości i strukturze opłat strat gospodarczych powodowanych zanieczyszczeniem środowiska.

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków i pobór wód, za składowanie odpadów),

- administracyjne kary pieniężne,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i innych funduszy ekologicznych i unijnych oraz pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa, zwolnień i ulg podatkowych,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna.

Program wykonawczy do polityki ekologicznej państwa przewiduje włączenie się wojewodów i zarządów województw do modernizacji systemu dotychczasowych opłat za korzystanie ze środowiska i systemu redystrybucji pozyskiwanych przy ich pomocy środków.

Ponadto w oparciu o cele, priorytety i zadania wynikające z Wojewódzkiego programu ochrony środowiska Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do dnia 30 listopada każdego roku uchwała na rok następny plan działalności wojewódzkiego funduszu (zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska).

2.1.3. Instrumenty społeczno – edukacyjne i informacyjne

Instrumenty społeczne to przede wszystkim edukacja ekologiczna, dostęp do informacji o środowisku i włączanie obywateli i organizacji pozarządowych w procedury decyzyjne oraz szeroko pojęta współpraca – zarówno pomiędzy samorządem województwa i administracją rządową, samorządem różnych szczebli, między społeczeństwem i władzami (wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi), jak i władzami, a podmiotami gospodarczymi. Współpraca taka jest konieczna przy opracowywaniu i skutecznym wdrażaniu programów ochrony środowiska, w tym także niniejszego Programu.

Najważniejszym przepisem prawnym regulującym dostęp do informacji, rozpowszechnianie informacji oraz udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627].

Najważniejszym zadaniem, dla administracji rządowej i samorządów, który pozwoli na pełną realizację ustaleń powyższej ustawy, jest rozwój sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji. Konieczne będzie stworzenie komputerowych baz danych o środowisku zarówno na szczeblu wojewódzkim, jak i powiatowym oraz gminnym.

Niniejszy Program udostępniano na różnych etapach prac na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego, co pozwoliło na włączenie się wszystkich zainteresowanych w proces tworzenia programu ochrony środowiska.

2.1.4. Instrumenty organizacyjno-planistyczne

Na poziomie wojewódzkim powyższymi instrumentami są przede wszystkim:

- strategia rozwoju województwa opolskiego, powstała jako podstawowy dokument opracowany przez samorząd województwa, określający najważniejsze cele i kierunki działań dla rozwoju gospodarczego i społecznego województwa, uszczegółowieniem strategii rozwoju województwa są strategii sektorowe – ważne z punktu widzenia ochrony środowiska to przede wszystkim: strategia rolnictwa i obszarów wiejskich, infrastruktury technicznej, leśnictwa i turystyki, przemysłu. Program ochrony środowiska jest również specyficznym dokumentem sektorowym,
- plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, który określa i uszczegóławia cele i kierunki działań określone w strategii rozwoju województwa, a przede wszystkim stanowi on rozwinięcie problemów i kierunków działań poprzez umiejscowienie ich w przestrzeni.

W powyższych dokumentach strategicznych powinny się znaleźć zapisy odnośnie ochrony środowiska, najlepiej w postaci właściwego rozdziału. Według polityki ekologicznej państwa dokumenty strategiczne powinny być zintegrowane z wymaganiami ochrony środowiska. Dokumenty opracowane wcześniej niż program ochrony środowiska powinny zostać zaktualizowane i odpowiednio zweryfikowane o zagadnienia z zakresu ochrony środowiska. W województwie opolskim dotyczy to przede wszystkim „Strategii rozwoju województwa opolskiego na lata 2000 – 2015”.

Na poziomie gminnym instrumentami organizacyjno-planistycznymi są przede wszystkim:

- strategia rozwoju gminy,
- gminny program ochrony środowiska,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Główne działania w ramach zarządzania środowiskiem i wdrażania Programu

Tabela nr 25

Lp.	Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Wdrażanie Programu		
1.	Wyznaczenie koordynatora	Zarząd województwa Jednostki wdrażające Program
2.	Opiniowanie programów powiatowych i gminnych	
	Ocena wykonania Programu i przygotowanie raportu (2004 r. i 2006 r.)	
3.	Weryfikacja i aktualizacja Programu: - aktualizacja harmonogramu rzeczowo-finansowego (2004 r.) - aktualizacja celów i kierunków działań (2006 r.)	WFOŚiGW Fundusze celowe Fundusze UE
4.	Wspieranie finansowe samorządów, zakładów, instytucji, organizacji wdrażających Program	
Wdrażanie Programów niższego szczebla zgodnych z programem wojewódzkim		
5.	Opracowanie programów powiatowych i gminnych	Zarządy Miast/Gmin Zarządy Powiatów
Monitoring środowiska i wdrażania programu		
6.	Prowadzenie i rozwój monitoringu środowiska	WIOŚ RZGW WSSE Wojewoda
	Stały monitoring realizacji Programu	Marszałek
Edukacja ekologiczna		
7.	Rozwój różnych form edukacji ekologicznej propagujących programy oraz jego działania i cele, w szczególności zrealizowane	Samorządy Organizacje pozarządowe Wojewoda

3. Struktura zarządzania Programem

Zarząd Województwa zarządza wojewódzkim programem ochrony środowiska i częściowo jest jego wykonawcą. Zarząd Województwa co 4 lata sporządza program, a co 2 lata wykonuje raport z jego realizacji. Ponieważ samorząd wojewódzki dysponuje praktycznie, tylko kompetencjami o charakterze strategicznym powinien współpracować w szerokim zakresie z organami administracji rządowej, w szczególności z Wojewodą i podległymi mu służbami zespolonymi oraz organami administracji niezespolonej i odpowiednimi instytucjami oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego, które posiadają niezbędne kompetencje wynikające z przepisów prawa.

Zarząd Województwa w celu realizacji Programu oraz zapewnienia spójności między Programem Wojewódzkim, a programami lokalnymi opiniuje powiatowe programy ochrony środowiska oraz gminne plany gospodarki odpadami.

Generalizując, uczestników realizacji Programu można podzielić na grupy, tj.:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem (samorządy, wojewoda i podległe im służby),
- podmioty realizujące poszczególne zadania (oprócz wymienionych powyżej, także podmioty gospodarcze, stowarzyszenia, organy i instytucje szczebla centralnego lub podlegające bezpośrednio organom centralnym),
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu (zarząd województwa we współpracy z wojewodą),
- społeczność województwa – odbiorcy Programu.

4. Sprawozdawczość z realizacji Programu

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska [Dz.U. nr 62, poz. 627] z wykonania programu zarząd województwa sporządza, co 2 lata raporty, które przedstawia sejmikowi województwa. Dla niniejszego Programu raport powinien być sporządzony na koniec 2004 r. i na koniec 2006 r.

5. Monitorowanie i ocena realizacji Programu

Wymagane ustawą raporty, sporządzane co 2 lata przez Zarząd Województwa mają na celu kontrolę i ocenę stopnia realizacji zadań i założonych celów. Będą się one opierać na określonym w niniejszym rozdziale zakresie i wskaźnikach powszechnie dostępnych w systemie monitoringu środowiska i danych urzędu statystycznego.

5.1 Monitoring środowiska

Jest podstawą do oceny całej polityki ekologicznej województwa ponieważ dysponuje danymi liczbowymi umożliwiającymi niezbędne porównania między stanem obecnym, a przyszłym. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary w województwie opolskim wykonywane są przede wszystkim w ramach działalności WSSE i WIOŚ. Dane te oraz inne dane statystyczne dotyczące ochrony środowiska publikowane są w dwóch podstawowych opracowaniach:

- „Stan środowiska w województwie opolskim w roku ...” IOŚ WIOŚ, Opole,
- „Ochrona środowiska ...” GUS, Warszawa.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który stanowi system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Sieci regionalne, wojewódzkie, za które odpowiada Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska są koordynowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i mają za zadanie udokumentowanie zmian zachodzących w środowisku w danym regionie (województwie).

Rozwój monitoringu środowiska jest jednym z ważniejszych zadań przewidzianych do realizacji w polityce ekologicznej państwa w ramach wypełniania nakazów ustawowych oraz dotrzymania zobowiązań międzynarodowych. Wykaz zadań z zakresu monitoringu środowiska przewidzianych do realizacji przez WIOŚ przedstawiono w harmonogramie rzeczowo-finansowym (tabela nr 1.17).

5.2. Zakres monitoringu i wskaźniki wdrażania Programu

W celu spełnienia wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska dotyczących raportowania należy zdefiniować zakres i sposób oceny realizacji Programu.

Najważniejsze zadania w tym zakresie to:

- wyznaczenie przez Zarząd Województwa koordynatora wdrażania Programu, który będzie na bieżąco śledził postęp w zakresie wdrażania poszczególnych zadań i realizacji celów, a na tej podstawie co dwa lata będzie przygotowywał raport z wykonania programu (na koniec roku 2004 i 2006),
- weryfikacja i aktualizacja harmonogramu rzeczowo-finansowego zadań (na koniec 2004 roku) – zadanie koordynatora Programu,
- sporządzenie nowego Programu na podstawie zaktualizowanych celów i kierunków działań (na koniec 2006 roku).

Zakres monitoringu wdrażania Programu powinien obejmować:

- ocenę i zakres wykonania zadań ujętych w harmonogramie rzeczowo-finansowym,
- ocenę i stopień wykonania działań realizujących główne cele na lata 2003-2006,
- stopień realizacji przyjętych celów średniookresowych (do roku 2010),
- rozbieżności między przyjętymi celami, działaniami i zadaniami, a stopniem ich wykonania,
- przyczyny nie wykonania założonych zadań, działań i celów.

Monitoring i ocena realizacji Programu będzie zadaniem wyznaczonego koordynatora. Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach stanu środowiska. Przy określaniu wskaźników przyjęto, z pewnymi wyjątkami, jako wyjściowy 2001 rok – dane statystyczne dostępne przy opracowywaniu programu pochodzą z tego roku. Przy ocenie Programu na koniec 2004 roku i 2006 będą dostępne dane statystyczne z roku 2003 i 2005, takie więc lata te przyjęto dla kontroli wskaźników.

Poniższa tabela zawiera najistotniejsze wskaźniki mówiące o stopniu realizacji Programu. Lista ta nie jest ostateczna, może być weryfikowana w trakcie realizacji Programu, a także powinna być zweryfikowana przy aktualizacji i sporządzaniu nowego Programu za 4 lata.

Tabela nr 26: Wskaźniki realizacji Programu

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (dane z 2001r.)	Kontrola realizacji programu (dane z 2003r.)	Ocena realizacji programu (dane z 2005r.)
Ochrona przyrody i krajobrazu				
1.	Powierzchnia prawnie chroniona - ogółem	3569 ha / 27,1% pow.woj.		
2.	Rezerваты	34 rezerваты/ 789,2 ha		
3.	Parki krajobrazowe	6,7% pow.woj.		
4.	Obszary chronionego krajobrazu	20,2% pow.woj.		
5.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	1356,5 ha		
6.	Użytki ekologiczne	361 ha		
Lasy				
7.	Lesistość województw	26,2 %		
8.	Powierzchnia lasów uszkodzonych przemysłowo - ogółem	99,3 %		
9.	I strefa	57,8 %		
10.	II strefa	40,4 %		
11.	III strefa	1,8 %		
Gleby				
12.	Grunty zdewastowane i zdegradowane	3569 ha		
13.	Ekologiczne gospodarstwa rolne posiadające certyfikat	3		
Jakość wód podziemnych i powierzchniowych				
14.	Jakość wód podziemnych	9% klasa Ia 22% klasa Ib 30% klasa II 39% klasa III		
15.	Jakość wód powierzchniowych	0% klasa I 21% klasa II 36% klasa III 43% pozaklasowe		
16.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych odprowadzane do odbiorników w kg/rok	BZT ₅ - 834 019 kg/rok CHZT - 238 876kg/rok		
17.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzane do odbiorników	BZT ₅ - 193 400kg/rok CHZT - 1167 233kg/rok		
18.	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane	95,7% wymagających oczyszczenia		
19.	Ludność w miastach korzystająca z sieci kanalizacyjnej	84,2 %		
20.	Ludność obsługująca przez oczyszczalnie ścieków (w % ludności ogółem)	50,5 %		

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (dane z 2001r.)	Kontrola realizacji programu (dane z 2003 r.)	Ocena realizacji programu (dane z 2005 r.)
Racjonalizacja zużycia wody i kształtowanie stosunków wodnych				
21.	Zakłady wyposażone w obiegi zamknięte	3.18 %		
22.	Wskaźnik jednostkowego zużycia wody w przemyśle w roku 2000 [m ³ /PKB]	149		
23.	Wskaźnik zużycia wody w gospodarstwach domowych	87 l/Md		
24.	Wody wykorzystane z odwodnienia zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych	10,9% wód nadających się do wykorzystania		
25.	Pojemność użytkowa zbiorników wodnych	3695 dam ³		
Ochrona powietrza atmosferycznego				
26.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	7 400 Mg/rok		
27.	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	54 500 Mg/rok		
28.	Emisja SO ₂ ogółem	31 200 Mg/rok (2000 r.)		
29.	Emisja NO ₂ ogółem	24 800 Mg/rok (2000 r.)		
30.	Emisja LZO ogółem	29 050 Mg/rok (2000 r.)		
31.	Emisja CO ₂	13 705 tys. Mg/rok (2000 r.)		
32.	Liczba stref, w których poziom substancji jest wyższy od wartości dopuszczalnej, powiększonej o margines tolerancji (wymagane jest sporządzenie programów ochrony powietrza)	0		
33.	Liczba stref, w których poziom pyłu zawieszonego PM10 jest wyższy od wartości dopuszczalnej, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	10		
34.	Liczba stref, w których poziom pyłu zawieszonego NO ₂ jest wyższy od wartości dopuszczalnej, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	2		
35.	Liczba stref, w których poziom pyłu zawieszonego benzenu C ₆ H ₆ jest wyższy od wartości dopuszczalnej, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	3		
Ochrona przed hałasem				
36.	Długość dróg krajowych i wojewódzkich, o stwierdzonym przekroczeniu dopuszczalnych poziomów natężenia hałas			
37.	Długość linii kolejowych, o stwierdzonym przekroczeniu dopuszczalnych poziomów natężenia hałas			
Gospodarka odpadami				
38.	Ilość wytworzonych odpadów komunalnych w przeliczeniu na mieszkańca	323 kg/m-ca (2000 r.)		
39.	Poziom selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	0.6 % (2000 r.)		
40.	Ilość odpadów komunalnych składowanych na składowiskach	99.4 % (2000 r.)		
41.	Ilość składowisk odpadów komunalnych	48		
42.	Ilość odpadów ulegających biodegradacji, kierowanych do składowani	123 800 Mg/rok (2000 r.)		
43.	Ilość selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych	20 000 Mg/rok (2000 r.)		

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (dane z 2001r.)	Kontrola realizacji programu (dane z 2003 r.)	Ocena realizacji programu (dane z 2005 r.)
Gospodarka odpadami				
44.	Ilość selektywnej zbiórki odpadów budowlanych	44 000 Mg/rok (2000 r.)		
45.	Ilość wytwarzanych odpadów opakowaniowych	76 300 Mg/rok (2000 r.)		
46.	Poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych	16.0 % (2000 r.)		
47.	Ilość wytwarzanych odpadów przemysłowych	2 328.3 tys. Mg		
48.	Ilość odpadów przemysłowych, składowanych na składowiskach	11.3 %		
49.	Ilość odpadów przemysłowych wykorzystanych gospodarczo	86.0 %		
50.	Ilość składowisk odpadów przemysłowych	24		
51.	Ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych	181.9 tys. Mg (2000 Mg)		
52.	Ilość odpadów niebezpiecznych wykorzystanych i unieszkodliwianych	87.8 % (2000 r.)		
53.	Ilość mogielników i magazynów przeterminowanych środków ochrony roślin do likwidacji	14		
Energia odnawialna				
54.	Udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii pierwotnej - ogółem	b.d.		
55.	Udział energii wodnej	2,5% łącznego zapotrzebowania na energię elektryczną dla obszaru województwa opolskiego		
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną				
56.	Nakłady ogółem	142,5 mln zł		
57.	Na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej	120,4 tys. zł / 0,08%		

6. Koszty realizacji programu ochrony środowiska w województwie opolskim

Kalkulacja kosztów realizacji Programu dotyczy okresu najbliższych 4 lat t.j. sporządzono ją na lata 2003-2006 na podstawie danych ujętych w harmonogramie rzeczowo-finansowym przedsięwzięć przewidzianych lub planowanych do realizacji. Kalkulacja kosztów jest w dużej mierze szacunkowa i zaniżona z powodu niekompletnych danych w wielu dziedzinach wdrażania Programu, w szczególności ochrony przyrody i krajobrazu oraz ochrony gleb. Ponieważ jednak Program ma formułę otwartą można aktualizować i uzupełniać dane dotyczące finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Nie oszacowano kosztów na lata 2007-2010 ponieważ lista przedsięwzięć i ich koszty są obciążone zbyt dużym błędem i stają się mało przydatne dla określenia tak odległych potrzeb finansowych.

6.1. Szacunek kosztów na lata 2003-2006

W niniejszym rozdziale oszacowano i podsumowano koszty realizacji Programu w województwie opolskim dla poszczególnych dziedzin (zgodnie z polityką ekologiczną województwa i programem wykonawczym). Rozróżniono także zadania inwestycyjne od pozainwestycyjnych.

Szacunek kosztów opracowano przede wszystkim w oparciu o dane:

- zgłoszone w ramach ankietyzacji przez największe w województwie zakłady przemysłowe, zakłady wydobywcze i gospodarstwa rolne,
- zgłoszone przez instytucje i organizacje,
- zgłoszone przez wojewodę i jego służby zespolone,

- zgłoszone przez samorządowe jednostki organizacyjne podlegające Marszałkowi,
- proponowane do finansowania ze środków UE (fundusz spójności) na lata 2004-2006,
- zawarte w Programie wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010.

Tabela nr 27: Szacunkowe, sumaryczne koszty realizacji Programu na lata 2003-2006

Lp.	Dziedzina	Koszty w latach 2003-2006 [tys. PLN], w tym:		
		pozainwestycyjne	inwestycyjne	razem
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	1 035	2 004	3 039
2.	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasu	655	21 180	21 835
3.	Ochrona zasobów wodnych i ochrona przed powodzią	6 065	372 489	378 554
4.	Ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	781	7 976	8 757
5.	Wykorzystanie energii odnawialnej	-	51 125	51 125
6.	Poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	650	1 279 114	1 279 764
7.	Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu	582	1 166 921	1 166 331
8.	Ochrona przed hałasem	1 030	-	1 030
9.	Gospodarka odpadami	Koszty ujęte w Planie gospodarki odpadami		
10.	Poważne awarie przemysłowe	-	7 055	7 055
11.	Edukacja ekologiczna	7 672,4	557	8 230,4
12.	Monitoring środowiska	3 035	-	3 035
SUMA		20 865,4	2 905 983	2 926 848,4

6.2. Struktura finansowania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska wiąże się z funkcjonowaniem sprawnego systemu finansowania przedsięwzięć. Środki finansowe na realizację programu w województwie opolskim będą pochodziły z budżetu wojewody, z budżetów samorządów (wojewódzkiego, powiatowego i gminnego), ze środków własnych przedsiębiorstw i inwestorów prywatnych oraz funduszy ekologicznych oraz z funduszy pomocowych i strukturalnych UE.

Największy udział w finansowaniu przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska będą miały podmioty gospodarcze (głównie poprzez środki własne i kredyty, następnie fundusze ekologiczne i pomocowe. Najmniejszy udział przewiduje się dla budżetu państwa i budżetów samorządowych.

Inwestycje w sektorze energetycznym i przemysłowym będą finansowane głównie ze środków własnych i kredytów bankowych oraz w mniejszej części z funduszy ochrony środowiska. Natomiast inwestycje komunalne związane przede wszystkim z infrastrukturą techniczną będą współfinansowane w dużej części z funduszy ekologicznych i strukturalnych UE. Po uzyskaniu członkostwa w UE będzie możliwość większego niż dotychczas wykorzystania środków strukturalnych i funduszu spójności w szczególności w inwestycjach związanych z infrastrukturą techniczną, rozwojem obszarów wiejskich, rekultywacją terenów oraz turystyką i edukacją ekologiczną.

Tabela nr 28: Przewidywane nakłady na realizację polityki ekologicznej województwa na lata 2003-2006

Źródła finansowania	Nakłady	
	tys. PLN	%
Środki własne przedsiębiorstw z uwzględnieniem kredytów	1 229 276	42
Środki jednostek samorządu terytorialnego z uwzględnieniem kredytów	292 684	10
Budżet państwa	29 268	6
Fundusze ekologiczne	731 712	25
Fundusze UE	497 564	17
Razem	2 926 848	100

SKRÓTY

- ARiMR – agencja restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa
- AWRSP – agencja własności rolnej skarbu państwa
- BOS – bank ochrony środowiska
- EBI – europejski bank inwestycyjny
- ISPA – fundusz przedakcesyjny
- GEF – globalny fundusz środowiska
- GDDP – generalna dyrekcja dróg publicznych
- LIFE – fundusze strukturalne
- NFOŚiGW – narodowy fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej
- PIH – państwowa inspekcja sanitarna
- PHARE CBC – fundusze UE
- PHARE ESC – fundusze UE
- PPHU – przedsiębiorstwo przemysłowo-handlowo-usługowe
- RDLP – regionalna dyrekcja lasów państwowych
- RZGW – regionalny zarząd gospodarki wodnej
- SAPARD – fundusz przedakcesyjny
- WFOŚiGW – wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej
- WIOŚ – wojewódzki inspektor ochrony środowiska
- WFOGR – wojewódzki fundusz ochrony gruntów rolnych
- WODR – wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego
- WSSE – wojewódzka służba sanitarno-epidemiologiczna
- WUS – wojewódzki urząd statystyczny
- WZMiUW – wojewódzki zarząd melioracji i urządzeń wodnych
- ZP KRAPKOWICE – zakłady papiernicze
- ZOPK – zespół opolskich parków krajobrazowych

LITERATURA

Belcarz-Rolewska L., Kołaczkowski M., Koślacz R. - Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód podziemnych w utworach czwartorzędu, trzeciorzędu, kredy i triasu rejonu Kredy Opolskiej. P.G. Wrocław, 1988 r.

Ciężkowski W. i inni - Izotopowe badania wieku i cyrkulacji wód monokliny i depresji opolskiej. Problemy hydrogeologiczne SW `Polski. Prace Nauk. Inst. Geotech. Polit. Wrocław, 58. Seria konferencja 1989 r.

Cyprych A., Kryza J., Staško S., Witeczak S. - Ocena zagrożenia wód podziemnych ujęcia Grotowice-Utrata. Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód w utworach wapienia muszlowego, Część IV. P. G. Wrocław, 1991 r.

Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wody w cenomanie w rejonie Opola, Przedsiębiorstwo Geologiczne Wrocław 1985 r.

Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód podziemnych Kredy Opolskiej. PG Wrocław, 1989 r. Autorzy: Praca zbiorowa.

„Inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń powietrza za rok 2000 na potrzeby statystyki krajowej i zobowiązań międzynarodowych w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości, z uwzględnieniem rozkładu przestrzennego w siatce EMEP”. Instytut Ochrony Środowiska – Krajowe Centrum Inwentaryzacji Emisji. Warszawa, 2002 r.

„Inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń powietrza za rok 2000 na potrzeby statystyki krajowej i zobowiązań międzynarodowych w ramach Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu”. Instytut Ochrony Środowiska – Krajowe Centrum Inwentaryzacji Emisji. Warszawa, 2002 r.

Kleczkowski A.S. i inni - Ochrona środowiska wód podziemnych regionu kredy opolskiej. IHiGI AGH Kraków. 1988. (por. Dokumentacja... Belcarz-Rolewska i wsp.- 1988).

Kleczkowski A.S. i inni - Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony 1:500 000. Prace CPBP 04.10.09. Objaśnienia tekstowe do mapy. IHiGI AGH Kraków, 1990 r.

Kołaczkowski M. i inni - Dokumentacja hydrogeologiczna wód podziemnych poziomu kredowego-cenomanu w rejonie Opola opracowana przez Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu w 1986 roku.

Kołaczkowski M., Kryza J., Raczmanski J. - Dokumentacja hydrogeologiczna ujęcia wody z czwartorzędu - Zawada k/ Opola opracowana w 1986 roku przez Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu.

Kołaczkowski M. + zespół - Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód podziemnych w utworach wapienia muszlowego w kat.B dla ujęcia Grotowice-Utrata opracowaną przez Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu w 1991 roku.

Kołaczkowski M. i inni - Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód podziemnych rejonu kredy opolskiej. Przedsiębiorstwo Geologiczne. Wrocław, 1988 r.

Koślacz R.- Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód podziemnych w utworach czwartorzędu, trzeciorzędu, kredy i triasu rejonu Kredy opolskiej. P.G. 1988 r.

Kryza J. - Geologia i wody podziemne doliny kopalnej Małej Panwi. Mat. i St. Op. r. XXVI z. 52/53 1984 r.

Kryza J., Rózkowski A. - Główne zbiorniki wód podziemnych SW Polski. Mat. VIII Symp. Strategia ochrony głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce. Częstochowa, 1989 r.

Przewodnik po polityce klimatycznej dla przedsiębiorstw. Centre for Clean Air Policy. Washington DC, 2002 r.

Pazdan W. – „Raport z inwentaryzacji emisji CORINAIR’ 90”. Opole, 1995 r.

„Program rozwoju na lata 2001 –2003 ”, Zakład Energetyczny Opole S.A., 2001 r.

„Plan rozwoju na lata 2002 – 2005 ”, Zakład Energetyczny Opole S.A., 2002 r.

„Plan rozwoju na lata 2002 – 2005 ”, Zakład Energetyczny Częstochowa S.A., 2002 r.

„Plan rozwoju na lata 2003 – 2006 ”, Zakład Energetyczny Opole S.A., 2003 r.

„Program ochrony środowiska i gospodarki wodno – ściekowej w województwie opolskim do roku 2010”. Opole, 1987 r.

Spalek K. 1997 r. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w województwie opolskim. *Natura Silesiae Superioris* 1: 17-32.

Weryfikacja programu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie opolskim na lata 1986 – 2010. INTEREKO Sp. z o.o. Opole, 1997 r.

Zajac A., Zajac M. (red.) 1997 r. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki UJ, Kraków, s. 99.

Zajac A., Zajac M. (red.) 2001 r. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki UJ, Kraków.

Zarzycki K., Szelaż Z. 1992 r. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. W: Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z. Lista roślin zagrożonych w Polsce. Instytut Botaniki PAN, Kraków, s. 87-98.